

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

EMMANUEL BOVE

Arkadaşlarım

ROMAN

Çeviri: Ebru Erbaş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

♥ can
modern

Can Modern

Arkadaşlarım, Emmanuel Bove

Fransızca aslından çeviren: Ebru Erbaş

Mes amis

İlk baskı: Editions Ferenczi & Fils, 1924.

Bu çeviride kaynak olarak kullanılan baskı: Flammarion, 1977.

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Ayça Sezen

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4238-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

EMMANUEL BOVE

ARKADAŞLARIM

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ebru Erbaş

EMMANUEL BOVE, (1898-1945), asıl adıyla Emmanuel Bobovnikoff, Rusya ve Lüksemburg asıllı Fransız gazeteci ve romancı. Yazar olarak Jean Vallois takma adıyla yazdığı popüler romanlarla tanındı. Öykülerini bir gazetede okuyan Colette'in yüreklendirmesiyle başladığı ilk romanı *Arkadaşlarım* (1924), büyük beğeni kazandı. Bove 1928 yılında Prix Figuière'e layık görüldü. Savaş yıllarına kadar yazmayı sürdüren Bove, işgal yıllarında Cezayir'e sürgüne gönderildi. Burada son üç romanını yazdı. 1945'te Paris'e döndükten kısa bir süre sonra kalp yetmezliğinden yaşamını yitirdi.

EBRU ERBAŞ, İstanbul'da doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Lisesi'nin ardından Marmara Üniversitesi Fransızca Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. 1991'den beri çevirmenlik ve editörlük yapıyor. Atiq Rahimi'nin *Kahrolsun Dostoyevski* isimli romanıyla 2014 NDS Edebiyat Ödülü'nü yazarla paylaştı. Türkçeye kazandırdığı diğer eserler arasında Irène Némirovsky'nin *Pazar Günleri* isimli öykü seçkisi, Romain Puertolas'ın *Bir Ikea Dolabında Mahsur Kalan Hint Fakiri'nin Olağanüstü Yolculuğu* ve *Eyfel Kulesi Kadar Kocaman Bir Bulutu Yutan Küçük Kız* romanlarıyla, Goncourt Ödüllü yazar Mathias Énard'ın *Mintika* ve *Pusula* isimli yapıtları da bulunmaktadır. Ebru Erbaş aynı zamanda *Kartal Belediye Plajı* ve *Mandalina Bahçeleri* isimli çocuk kitabının da yazarıdır. Mathias Énard'ın Can Yayınları tarafından yayımlanan *Pusula* adlı romanının çevirisiyle 2019 Talât Sait Halman Çeviri Ödülü'nü kazanmıştır.

I

Uyandığımda ağzım açık. Dişlerim paslı. Akşamdan fırçalasam iyi olacak ama hiç o gayreti gösteremiyorum. Gözkapaklarımın köşesinde yaşlar kurumuş. Omuzlarımda ağrısı geçmiş. İnatçı saçlar alnıma dökülmüş. Parmaklarımı ayırıp saçlarımı arkaya tarıyorum. Boşuna. Yeni bir kitabın sayfaları gibi tekrar dikelip gözlerimin üstüne düşüyorlar.

Başımı eğdiğimde sakalımın çıktığını hissediyorum: Boynuma batıyor.

Ensem ısınmış, yatak soğumasın diye yorgan çeneme dek çekili, gözlerim açık, sırtüstü uzanmış duruyorum.

Tavanda rutubet lekeleri var, tavan çatıya çok yakın. Duvar kâğıdı yer yer kabarmış. Mobilyalarım, eskicilerin kaldırımlara yığıldığı döküntülere benziyor. Çingene sobamın borusu bezle sarılı, sanki bir diz gibi. Pencerenin üzerinde artık çalışmayan bir stor yamulmuş, sarkıyor.

Gerindiğimde ayak tabanımda –sanki ip cambazları gibi– karyolanın dikey demirlerini hissediyorum.

Ayakucuma serili giysiler baldırlarıma ağırlık yapıyor, sadece tek yüzleri ılınmış. Ayakkabı bağcıklarımın metal agletleri¹ kopmuş.

1. Ayakkabı bağcığının ucundaki plastik ya da metal parçaya verilen ad. (Y.N.)

Yağmur yağar yağmaz oda buz kesiyor. Burada kimse uyumamış sanırsın. Pencere camlarından süzülen sular, macunlardan içeri sızıyor ve odanın zemininde bir su birikintisi oluşturuyor.

Güneş gökte bir başına parıldadığında ise altın rengi ışığı odanın tam ortasına vuruyor. O zaman da sinekler zeminde binlerce düz çizgi çiziyor.

Her sabah komşu kadın mobilyaları yerinden oynatırken sözsüz ezgiler mırıldanıyor. Aradaki duvar sesini perdeliyor. Sanki bir gramofonun arkasında duruyormuşum gibi.

Onunla sık sık merdivenlerde karşılaşıyorum. Kadın, sütçü. Saat dokuzda gelip evin işlerini bitiriyor. Terliklerinin keçesi süt damlalarıyla lekelenmiş oluyor.

Terlikli kadınları severim: Bacakları yasaklanmış gibi görünmez.

Yazları önlüğünün altından meme uçları ve gömleğinin vatkaları seçiliyor.

Seni seviyorum, dedim ona. Güldü, tıpsız ve yoksul olduğumdan kuşkusuz. Üniformalı erkekleri tercih ediyor o. Elini bir Cumhuriyet muhafızının beyaz palaskasına attığını görmüşler.

Öbür odada yaşlı bir adam kalıyor. Ağır hasta: Öksürüyor. Bastonunun ucuna bir kauçuk parçası takılı. Kürekkemikleri sırtında iki kambur gibi yükseliyor. Alnından geçen damar, deriyle kemik arasında bir kabartı oluşturuyor. Ceketinin etekleri artık kalçalarına değmiyor, sanki cepleri hava doluymuş gibi şişmiş, savruluyor. Bu zavallı adam basamakları teker teker, tırabzanı hiç bırakmadan çıkıyor. Onu görünce mümkün olduğunca derin bir nefes alıp tutuyorum ki yanından geçerken tekrar nefes almam gerekmesin.

Pazar günleri kızı ziyaretine geliyor. Çok şık bir ka-

dın. Mantosunun astarı papağan tüylerine benziyor. Öyle güzel ki acaba mantoyu tersyüz mü etmiş, diyorum. Şapkası da çok kıymetli olmalı zira yağmur yağdığında sırf onun için taksiye biniyor. Parfüm kokuyor bu kadın, hakiki parfüm, cam tüplerde satılanlardan değil.

Kiracılar ondan nefret ediyor. Lüks içinde yaşayacağına babasını sefaletten kurtarsa iyi eder, diyorlar.

Bizim katta bir de Lecoin ailesi oturuyor.

Sabahın köründe saatlerinin zili çalıyor.

Evin erkeği beni sevmiyor. Halbuki kibarım ona karşı. Bana geç uyandığım için içerliyor.

Her akşam, saat yediye doğru, iş kıyafetlerini koltuğunun altına dürmüş, İngiliz tütününden bir sigara tütürerek işten dönüyor ve bunu gören insanlar da, işçiler iyi kazanıyor, diyorlar.

Uzun boylu ve yapılı bir adam. Biraz pohpohlayarak gücünden yararlanabilirsin. Geçen yıl bir kadının sandığını üçüncü kattan indirdi, bayağı zorlandığı doğru çünkü kapağı kapanmıyordu.

Biri bir şey diyecek olsa yüzüne dik dik bakıyor çünkü o insanın kendisiyle alay etmek niyetinde olduğunu sanıyor. En ufak bir gülümsemede söyleniyor:

"Haberiniz var mı... dört yıl savaştım ben... bizzat. Beni Almanlar alt edememiş... şimdi siz mi alt edeceksiniz..."

Bir gün yanımdan geçerken, "Sünepe!" diye fısıldadı. Rengim attı, ne diyeceğimi bilemedim. Düşman edinmiş olmanın korkusuyla gözüme bir hafta uyku girmedi. Beni dövmeye fırsat aradığını, benden ölesiye nefret ettiğini kuruyordum.

Oysa ki Mösyö Lecoin işçileri ne kadar sevdiğimi, onların yaşam koşullarına nasıl üzüldüğümü keşke bilseydi. Keşke benim bu ufakık özgürlük uğruna nelerden mahrum kaldığımı bilseydi.

Adamın iki kızı var ve onları sadece elle dövüyor, kendi iyilikleri için. Kızların dizlerinin arkasındaki tendonlar belirgin. Şapkaları da lastikle tutturulmuş.

Çocukları severim, bu iki kızla karşılaşınca onlara da selam veriyorum. O zaman geri geri çekiliyor ve hiçbir şey demeden aniden kaçıveriyorlar.

Madam Lecoin her salı sahanlıkta çamaşır yıkıyor. Musluk bütün gün akıyor. İbrikler doldukça suyun çıkarıldığı ses değişiyor. Madam Lecoin'ın eski moda bir jüponu var. Topuzu da öyle zayıf ki tüm firketeler gözüküyor.

İkide bir gözlerini bana diyor ama ben bakışlarımı kaçırıyorum çünkü bana tuzak kuruyor olması çok muhtemel. Zaten tahta göğüsünün teki.

Yorganın altından çıkar çıkmaz yatağın kenarına otuyorum. Dizimden aşağısı yere sarkıyor. Bacaklarımda derimin gözenekleri kararmış. Ayak tırnaklarım uzun ve kazma gibi, bir yabancı görse çirkin bulurdu.

Kalkıyorum. Başım dönüyor ama bu sersemlik çabuk geçiyor. Güneşli günlerde yataktan havalanan bir toz bulutu bir müddet ışık huzmesinin içinde yağmur gibi parıldıyor.

Önce çoraplarımı ayağıma geçiriyorum, yoksa kibrit çöpleri tabanlarıma yapışır. Bir sandalyeye tutunarak pantolonumu giyiyorum.

Ayakkabılarımı giymeden önce, ne kadar ömürleri kaldığını kestirebilmek için tabanlarını inceliyorum.

Sonra leğenimi hela kovamın üzerine koyuyorum, içindeki tortudan dunkü kirli suyun seviyesi görülebiliyor. Bacaklarımı açıp eğilerek yıkanmak gibi bir takıntım var, pantolon askılarımın sadece arka düğmeleri ılık oluyor. Orduda da daracık sefertasıyla aynı böyle yıkanırdım. Leğenim öyle küçük ki iki elimi birden daldırınca su taşıyor. Sabunum artık köpürmüyor: Çok inceldi.

Yüzümü ve ellerimi aynı havluyla kuruluyorum. Zengin olsam da aynısını yapardım.

Yıkandıktan sonra kendimi daha iyi hissediyorum. Burnumdan nefes alıyorum. Dişlerim pırıl pırıl. Ellerim de öğlene dek temiz kalacak.

Şapkamı takıyorum. Kenarları yağmurdan şişmiş. Şeridinin fiyongu modaaya uygun: Arka tarafında.

Aynamı pencereye asıyorum. Kendimi tam cephe-
den ışıık altında görmeyi seviyorum. Daha iyi göründü-
ğümü düşünüyorum. Elmacıkkemiklerim, burnum, çe-
nem aydınlık. Geri kalanı gölgede, kararmış. Sanki güne-
şin altında fotoğraf çektiirmişim gibi.

Aynadan uzaklaşmamalıyım çünkü kalitesiz bir ay-
na bu. Uzaklaşınca görüntü yamuluyor.

Burun deliklerimi, gözlerimin kenarlarını, azıdişleri-
mi dikkatle inceliyorum. Dişlerim çürük. Dökülmüyor,
kırılıyorlar. Başka bir aynanın yardımıyla profilimi yaka-
lıyorum. Sanki iki kişi gibi oluyorum o zaman. Sinema
oyuncuları bu keyfi tadıyor olmalı.

Sonra camı açıyorum. Kapı sarsılıyor. 1914-1918
arasına ait bir gravür duvarda şaklıyor. Silkelenen halıla-
rın sesini duyuyorum. Mavi, çinko damlar, bacalar, güneş
ışınları delip geçtiğinde kıpırdanan bir pus ve ortasından
yükselen asansörüyle Eyfel Kulesi'ni görüyorum.

Çıkmadan önce odama son bir göz gezdiriyorum. Ya-
tağım şimdiden soğumuş. Birkaç kaztüyü yorgandan uç
vermiş. Sandalyemin bacaklarında eksilen kayıtlardan ka-
lan delikler var. Yuvarlak masanın iki kanadı bel vermiş.

Bu mobilya bana ait. Bir arkadaşım ölmeden önce he-
diye etti. Kükürtle bizzat dezenfekte ettim onları zira bu-
laşıcı hastalıklardan çekinirim. Bu önleme rağmen uzun
süre korku yaşadım. Yaşamak istiyorum ben.

Pardösümü sırtıma geçirmem zor oldu çünkü kolla-
rının astarları sökülmüş.

Asker karnemi, anahtarımı, katlarını açtığımda çıtırdayan kirli mendilimi sol cebime koydum. Sol omzum diğerinden yüksektir: Bu eşyaların ağırlığı aşağı çekmiş olmalı.

Kapı tam açılmıyor. Çıkabilmek için önümü ilikliyordum ve yan yan geçiyordum.

Sahanlığın yer karoları çatlamış. Vasistastan, üzerinde üç delik bulunan demir bir şerit sarkıyor. Merdiven korkuluğu duvarda sona eriyor, başında cam topuzu yok.

Merdivenlerden basamakların daha geniş olduğu duvar tarafından iniyordum. Ellerim kirlenmesin diye korkuluğu tutmuyordum. Kilitlerden anahtar demetleri sarkıyor.

Pardösüsüz çıkılan ilk gün gibi hafifim. Hâlâ kirpiklerimde ve kulak deliklerimde leğendeki suyun ıslaklığı var. Uyuyanlara acıyorum.

Kapıcı kadınla daima karşılaşırım. Ya merdiven sahanlığını süpürmek için paspasları toplayıp korkuluğun üzerine sermiş olur ya da sarı bir fırçayla bir koridoru fırçalamaktadır. Günaydın, derim ona. Gözleri ayakkabılarında, yarım ağız cevap verir.

Saat sekizden sonra binada kimse olmasın ister.

II

Ben Montrouge'da oturuyorum.

Sokağımdaki yeni binalar hâlâ kesme taş kokuyor.

Benim ev yeni değil. Cephe sıvası yer yer dökülüyor. Pencerelerde boydan boya korkuluk demirleri var. Çatıyla son katın tavanı bir. Rüzgârsız havalarda panjurların her biri birer kancayla duvara tutturulmuş olur. Mimarı bina numarasının üzerine adını yazdırmamış.

Sabahları sokak sakın olur. Bir kapıcı kadın sadece kendi kapısının önünü süpürür.

Önünden geçerken tozdan ötürü burnumdan nefes alırım.

Aralık pencerelerden zemin katlara göz gezdiririm. Yeni sulanmış saksı bitkileri, parlak top mermisi kovanları ve zikzak şeklinde döşenmiş, cilalı, ensiz parkeler görürüm.

Bakışlarım bir kiracınıninkiyle karşılaşıncı rahatsız olurum.

Bazen bir perdenin ardında bir insan boyu hizasında beyaz bir çamaşır hareket eder: Birileri yıkanıyordur.

Kahvemi evimin yanındaki küçük kafede içerim. Çinko tezgâhının kenarları yamulmuş. Duru suyla yıkanan ahşap yer döşemesi yaşını belli eder. Savaştan önce

işler haldeki gramofon duvara çevrilidir. Çalışmadığına göre burada ne işi var, bilinmez.

Patron sevimli bir tip. Manga sırasının sonundaki asker gibi kısa boylu. Takma olan tek gözü gerçeğine o kadar benziyor ki hangisiyle gördüğünü asla kestiremiyorum ve bu da can sıkıcı. Sanırım cam gözüne baktığımda inciniyor.

Bana savaşta sakatlandığına yemin etti oysa daha 1914'te bile sokur olduğunu söylüyorlar.

Adamcağız sürekli şikâyetçi. İşler kesat. Bardakları müşterilerin önünde parlatsa da, "Teşekkürler, bayım; hoşça kalın, beyefendi; kapıyı tutayım," dese de gelen giden yok.

Savaş unutulsun isterdi. 1910 yılını özlüyor.

O zamanlar insanlar dürüstmüş, daha arkadaş canlısıymış herhalde. Ordunun durumu iyiymiş. Güven verirmiş. İnsanlar toplumsal meselelerle ilgiliymiş.

Tüm bunlardan bahsederken iki gözü de –gerçek ve takma olan– yaşıyor ve kirpikleri küçük tutamlar halinde birbirine yapışıyor.

Savaş öncesi dönem öyle bir hızla geçmişe gömüldü ki artık sadece anılardan ibaret kaldığına inanamıyor.

Biz de onunla toplumsal meseleleri tartışıyoruz. Bunu çok önemsiyor. Ona göre bu, savaşın kendisini değiştirmedeğinin kanıtı.

Her gün, bizden daha düzenli bir ülke olan Almanya'da dilencilerin olmadığını iddia ediyor. Fransız hükümeti dilenciliği yasaklamalıymış.

"Ama yasak zaten!"

"Haydi canım! Şu ayakkabı bağcığı satan serseriler de neyin nesi! Sizden, benden zengin hepsi."

Didişmeyi sevmediğimden cevabımı kendime saklıyorum. Bir damla sütün kumrallaştırdığı kahvemi dikiyor, ödüyor ve çıkıyorum.

“Yarın görüşürüz!” diye sesleniyor, hâlâ sıcak olan fincanımı sürekli akan ve ancak bodrum kattaki vanadan kesilebilen suyun altına tutarak.

Az ötede bir bakkal var.

Sahibi beni tanır. Öyle göbekli ki önlüğünün önü arkasından kısa kalır. Alabros kesimli saçlarının dibinden kafa derisi görünür. “Amerikan” bıyıkları burun deliklerini tıkar ve burnundan nefes almasını engeller.

Dükkânının önündeki sergi dardır – böylesi daha ihtiyatlı. Üzerinde mercimek, kuru erik çuvalları ve şekerleme kavanozları durur. Müşterilerine servis etmek için malı oradan alır ama içeride tartar.

Eskiden, bakkal dükkânın eşiginde dikeldiğinde kendisiyle laflardık. Bana ilgimi çeken bir şeyin olup olmadığını sorar ya da harika görüldüğüm konusunda güvence verirdi. Sonra da “yine görüşürüz” anlamına gelen bir işaret yaparak içeri geçerdi.

Günün birinde benden bir kasayı taşımak için yardım istedi. Seve seve yapardım ama oldum olası bel fıtığından çekinmişimdir.

Kekeleyerek reddettim:

“Gücüm kuvvetim yok, cidden sakatım.”

Bu olaydan beri benimle konuşmuyor.

Sokağımda bir de kasap var.

Karkas etler bir paçasından gümüş rengi çengellere asılı olur. Tezgâhın ortası, merdiven basamakları gibi aşınmıştır. Yağlıkâğdın üzerinde ipli dana bonfileler kanlarını salar. Müşterilerin ayaklarına talaş bulaşır. Parlatılmış terazi ağırlıkları büyüklük sırasına göre dizilmiştir. Bir de demir parmaklıkları vardır, sanki etlerin kaçmasından korkmuşlar gibi.

Geceleri, kırmızıya boyalı bu parmaklıkların arasından vitrinin çıplak mermeri üzerindeki saksı bitkileri görürüm.

Bu kasap beni hatırlamaz: Bir tek geçen sene uyuz bir kedi için dört paralık atık parçalar almıştım ondan.

Fırın bakımlıdır. Her sabah bir genç kız dükkânın önünü yıkar. Akıtılan sular kaldırımın eğimini izler.

Vitrinden bakınca aynaları, XV. Louis tarzı ahşap lambripleri ve tel ızgaralar üzerindeki pastalarıyla tüm dükkân gözler önündedir.

Bu fırından sadece hali vakti yerinde insanlar alışveriş etse de ben de müşterileri arasındayım – ekmeğin fiyatı her yerde aynı.

Mahallenin çocuklarının çatapat satın aldıkları tuhafiyе dükkânının önünde çoğunlukla oyalanırım.

Dışarıdaki masada duran, ikiye katlı gazetelerin manşetlerinin yarısı okunabilir.

Sadece *Excelsior*¹ çarşaf gibi serilmiş olur.

Resimlerine bakarım. Kocaman karelerde hep aynı şeyler: boks ringi, tabanca ve mermi kovanları.

Tuhafiyeci kadın benim geldiğimi görünce dükkândan çıkar. Kendisine boyalı oyuncak ve taze pamuk kokuları eşlik eder.

Zayıf ve yaşlı bir kadın. Gözlüklerinin camı şişe dibi gibi. Cılız topuzu bir mürebbiye filesiyle tutturulmuş. Dudakları ağzının içine kaçmış, bir daha da çıkmaz. Siyah önlüğü sarkmış karnını toparlar. Beş frangı bozmak için dükkânın arkasında kaybolur.

Hal hatır sorarım ona.

Yanıtsız bırakmak büyük kabalık olacağından başını sallar. Açık bıraktığı kapı, bana gitmemi beklediğini bildirir.

Bir gün küçük yazıları okuyabilmek için gazeteyi kaldıracağım oldum.

1. Fransa'da 1910-1940 arasında yayımlanan resimli günlük gazete. (Y.N.)

Ters ters seslendi:

“Fiyatı üç para.”

Savaşa katıldığımı, ağır yaralandığımı, madalyam olduğunu, malul maaşı aldığımı söylemek geçti içimden ama bunun bir işe yaramayacağını hemen anladım.

Ardımdan kapının çamurluğa çarparak kapandığını duydum.

Komşumun çalıştığı sütçü dükkânının önünden geçmek zorundayım. Bu canımı sıkıyor çünkü o kadın ilanı-aşkımı kesinlikle herkese duyurdu. Benimle alay ediyor olmalılar.

Ben de hızlı hızlı yürürken gözücuyla iple kesilmiş tereyağ topaklarını, *camembert* kutularının üzerindeki manzara resimlerini ve hırsızlardan korumak için yumurtaların üzerine serilmiş ağı seçiyorum.

III

Lükse heves edince Madeleine civarında gezinmeye giderim. Zengin bir muhit orası. Sokaklar ahşap döşeme ve egzoz gazı kokar. Otobüslerin ve taksilerin ardında oluşan hava akımı yüzüme ve ellerime vurur. Kafelerin önünde bir an için kulağıma çarpan bağırışlar dönen bir megafondan çıkar gibidir. Park etmiş arabalara bakarım. Kadınların ardından parfümleri havada asılı kalır. Bulvarlarda, ancak polis trafiği durdurduğunda karşıdan karşıya geçerim.

Eski püskü giysilerime rağmen kafelerin önündeki masalara kurulmuş olan insanların beni fark ettiğini düşünüyorum.

Bir keresinde, önünde minnacık bir demlik duran bir kadın beni tepeden tırnağa süzdü.

Sevinçle ve umutla gerisingeri döndüm. Ama müşteriler gülümsedi ve garson da bakışlarıyla beni şöyle bir yokladı.

O yabancı kadın uzun süre aklımdan çıkmadı; gerdanı, memeleri. Hiç kuşku yok ki hoşlanmıştı benden.

Yatağımda, çanların gece yarısını çaldığını duyduğumda onun beni düşündüğünden emin olurdum.

Ah! Nasıl da isterdim zengin olmayı!

Paltomun kürk yakası hayranlık uyandırırđı, hele ki kenar mahallelerde. Ceketimin önü açık olurdu. Yelegimin önünden altın bir zincir dolanır, gümüş bir zincir de cüzdanımı kemerime bağlardı. Cüzdanımı Amerikalılar gibi arka cebimde taşırdım. Kol saatim beni kendisine zarif bir hareketle bakmaya zorlardı. Ellerimi sonradan görmeler gibi yelegimin kol oyuntularına değil, başparmaklarım dışarıda kalacak biçimde ceketimin ceplerine sokardım.

Bir sevgilim olurdu, bir aktrist.

Birlikte Paris'in en büyük kafesinin önündeki masalardan birinde birer aperatif alırdık. Garson bize yer açmak için masaları fıçı gibi taşırdı. Bardaklarımızda birer parça buz yüzerdi. Sandalyelerin hasırları eprimiş olmazdı.

Akşam yemeğini masalarında örtüler ve çiçek aranjmanları olan bir restoranda yerdik.

Kapıdan ilk o girerdi. Parlatılmış aynalar suretimi yüzlerce kez çoğaltırdı, bir sıraya dizili sokak lambaları gibi. Şef garson bizi selamlamak için eğildiğinde göğüslüğü karnından boynuna doğru şişerdi. Bir solo keman, platformun üzerinde yaylanarak öne arkaya eğilirdi. Tutam tutam saçları banyodan çıkmış gibi gözlerine düşerdi.

Tiyatroda loca tutardık. Azıcık uzansam perdeye dokunacak olurdum. Salonun her köşesinden dürbünlerle bizi izlerlerdi.

Çinko siperli spotlar aniden sahneyi aydınlatırdı.

Dekorların profillerini ve kuliste hareketsiz duran oyuncuları seçerdik.

Oltu taşından düğmeleriyle sosyetik bir şarkıcı her kupleden sonra bize bir bakış atardı.

Sonra bir dansçı parmak uçlarında yükselirdi. Sarı,

kırmızı, yeşil takip ışıkları, ucuz illüstrasyonlar gibi çiğ dururdu.

Sabahları taksiyle Boulogne Korusu'na giderdik.
Şoförün dirsekleri oynardı.

Sarsılan kapı camlarının ardından kimisi yolda dikelmış, kimisi ağır ağır yürüyormuş gibi görünen insanları seçerdik.

Taksi bir virajı alırken bizi yerimizden oynatınca birbirimize sarılırdık.

Vardığımızda önce ben başımı eğerek iner sonra da elimi sevgilime uzatırdım.

Sayaca bakmadan ödemeyi yapardım. Kapıyı açık bırakırdım.

Gelip geçenler bizi süzerdi. Görmezden gelirdim onları.

Sevgilimi yeni bir binanın giriş katındaki garsoniyerde ağırlardım.

Apartmanın giriş kapısının camı, ferforjeden yassı palmye dallarıyla korunmuş olurdu. Zil düğmesi bronz bir rozetin ortasında parlardı. Koridorun dibindeki asansörün maun renkli ahşabı daha girişten seçilirdi.

Sabahları duş alırdım. Çamaşırlarım ütü kokardı. Gömleğimin açık bırakılmış iki düğmesi bana umursamaz bir hava katardı.

Sevgilim saat üçte gelirdi.

Başından şapkasını alırdım. Bir divana geçerdik. Ellerini, dirseklerini, omuzlarını öperdim.

Sonra sevişirdik.

Sevgilim kendinden geçer, sırtüstü devrilirdi. Gözlerinin akı gözükürdü. Korsesini çözerdim. Benim için dantelli bir kombinezon giymiş olurdu.

Sonra aşk sözleri mırıldanarak ve çenemi öpücüklerle ıslatarak kendini teslim ederdi.

LUCIE DUNOIS

Arada bir 5. Bölge'nin aşevinden yiyorum. Ne yazık ki hoşlanmıyorum bundan çünkü çok kalabalığız. Vaktinde gelmek lazım. Her türlü havada kaldırımda, duvar boyunca sıraya diziliyoruz. Yoldan geçenler gözlerini bize diyor. Can sıkıcı.

Seine Sokağı'ndaki küçük şarapçıyı tercih ederim, tanırılar beni orada. Patronun adı Lucie Dunois. İsmi, büyük emaye harflerle vitrindeki cama yapıştırılmış. Üç harfi eksik.

Lucie'nin bira göbeği var. Cephede ölen kocasından hatıra alüminyum bir yüzük, sol elinin işaretparmağını süsler. Kulakları sarkıktır.

Dümdüz tabanlı ayakkabılar giyer. İkide bir topuzundan kurtulan saçlarını üfleyerek havalandırır. Eğildiğinde eteğinin arkası kestane gibi açılır. Gözlerinin bebekleri ortada değil, alkoliklerinki gibi yukarıdadır.

Mekân boş fıçı, fare ve bulaşık suyu kokar. Havagazı fitilinin üzerindeki asbest pervane hareketsizdir. Gecele-ri lamba masaların altına dek ışık verir. Bir afiş –alkolizmin önlenmesi hakkında kanun– duvarda görünür bir yere asılmıştır. Bottin şehir rehberinden birkaç sayfa dışarı sarkar. Lekeli, sırrı dökülmüş bir ayna, bölme duvarlarından birini süsler.

Öğle yemeğimi saat birde yerim; ikindi kısalmış gibi olur böylece.

Beyaz önlüklü, yanakları alçı lekeli iki duvarcı, kontrasttan ötürü kopkoyu görünen kahvelerini içiyorlar.

Girişe olabildiğince uzak bir köşeye yerleşiyorum, kapıya yakın oturmaktan nefret ederim. Masamda işçiler yemek yemiştir. İsviçre peyniri kâğıdı, yumurta kabuğu artıkları var.

Lucie bana iyi davranır. Buram buram dumanı tüten bir çorba, taze gevrek ekmek, bir tabak sebze ve bazen de bir parça et sunar bana.

Yemek bittiğinde dudaklarım yağlanmış olur.

Üç ayda bir maaşımı aldığımda Lucie'ye yüz frank veririm. Benden pek para kazanmıyor olmalı.

Akşamları tüm müşterilerin çıkmasını beklerim zira lokantayı ben kapatırım. Lucie'nin beni alıkoymasını umut ederim hep.

Bir keresinde bana kalmamı söyledi.

Kepengi sıırıkla indirdikten sonra emekleyerek içeri geçtim. Kapalı bir dükkânın içinde bulunmak garip bir histi. Oraya ait hissetmiyordum kendimi.

Ama sevincim efkârımı dağıttı.

Herhalde sevgilim olacak kadını daha bir hoşgörüy-le süzüyordum artık. Erkeklerin çok beğeneceği bir tip değildi ama yine de koca memeleri ve benimkinden geniş kalçalarıyla bir kadındı o. Ayrıca kalmamı istediğine göre beni de seviyordu.

Lucie tozlu bir şişe açtı, ellerini killi sabunla yıkadı sonra da gelip karşıma oturdu.

Yüzüğünün ve tırnaklarının çevresinde hâlâ yağlar parlıyordu.

Kulağım ister istemez sokağın seslerine kayıyordu.

Rahatsızdık çünkü varlığımın çok bariz amacı, samimiyetimizin önüne geçmişti.

"İçelim," dedi, şişenin boynunu önlüğüyle silerken. Bir saat çene çaldık.

Masanın çevresini dolanmak gerekmeseydi onu çoktan öpmüştüm. Daha uygun bir fırsatı kollamak iyi olacaktı, hele ki ilk öpücük için.

Durup dururken bana, odasını biliyor muyum, diye sordu.

Tabii ki yanıtlım belliydi:

"Hayır."

Kalktık. Ürpertiyle kollarımı kavuşturdum. Gaz lambasının fitilini kısmadan önce bir mum yaktı. Parmaklarına düşen mum damlaları ânında dondu. Onları kırmadan, tırnağıyla kaldırdı.

Mutfaktayken mumun alevi titreşiyordu, sonra odasına çıkan, seyyar merdiven gibi dimdik basamakları tırmanırken düzeldi.

Kafam bomboş, istemsizce parmak uçlarımda yürüyerek peşinden gidiyordum.

Bir kilidin yuvasını aydınlatmak için şamdanı alçalttı ve sonra kapıyı açtı.

Odasının panjurları kapalıydı, kuşkusuz gün boyunca da öyle kalmıştı. Nevresim takımı bir sandalyenin arkalığından sarkıyordu. Döşegin kırmızı şeritli kaplaması açıktaydı. Dolabın kapısı aralıktı. Lucie'nin biriktirdiği paraların orada, çamaşır katlarının arasında olabileceğini düşündüm. Ayıp olmasın diye başka yere baktım.

Bana duvarlarını süsleyen fotoğrafları gösterdi, sonra da yatağa oturdu. Ben de yanına iliştim.

"Odamı nasıl buldunuz?"

"Çok güzel."

Ansızın, sanki düşmekten korurmuş gibi ona sarıldım. Karşı koymadı. Bu tavrından cesaret alarak onu

öpücüklerle boğarken bir elimle de üzerindikileri çıkarttım. Tutkulu âşıklar gibi düğmelerini koparmak, iç çamaşırlarını parçalamak isterdim ama bir şey demesinden çekinerek kendimi tuttum.

Çok geçmeden korsesiyle kalmıştı. Korsenin balenleri yamulmuştu. Sırtından bir bağcıkla tutturulmuştu. Memeleri birbirine bitişmişti.

Korseyi titreyerek çözdüm. İç gömleği bir an bedene yapışık kaldı, sonra kendini saldı.

Gömleği çıkarmam zor oldu çünkü dar yakası omuzlarından geçmiyordu. Sadece çoraplarını bıraktım çünkü böyle daha güzel bence. Zaten gazetelerde de çıplak kadınlar hep çoraplı.

Nihayet çıplak kaldı. Kalçaları jartiyerlerinin üzerinden taşıyordu. Omurgası sırtının en dar kısmında çıkıntılar yapıyordu. Kolunda aşı izi vardı.

Aklım başımdan gitti. Atların bacaklarını titretmesine benzer ürpertiler tüm bedenimi boydan boya kat etti.

Ertesi sabah beşe doğru Lucie beni uyandırdı. O çoktan giyinmişti. Onunla göz göze gelmeye cesaret edemiyordum çünkü sabahın köründe hiç yakışıklı görünmem.

"Acele et Victor, aşağı inmem gerekiyor."

Henüz uykum açılmamış olsa da beni odasında yalnız bırakmak istemediğini hemen anladım: Bana güvenmiyordu.

Yıkanmadan, alelacele giyindim, ardı sıra merdivenlere yöneldim.

Odasını anahtarla kilitledi.

"Git de kepengi kaldır."

Dediğini yaptım ve sonra oturdum, bana bir fincan kahve ikram edeceği umuduyla.

"Sen gidebilirsin, birazdan müşteriler gelmeye başlar."

Artık benim sevgilim olduğu halde hiçbir şey sormadan çekip gittim.

O günden beri ne zaman yemeğe gitsem bana her zamanki gibi servis yapıyor, ne eksik ne de fazla.

HENRI BILLARD

I

Yalnızlık ağır geliyor. Bir dostum olsun isterdim, gerçek bir dostum ya da kendisine dertlerimi açabileceğim bir sevgilim.

Bütün gün tek kelime etmeden sürtünce akşam odasında insana bir yorgunluk çöküyor.

Azıcık sevgi görsem neyim varsa paylaşırdım: maaşımı, yatağımı. Bana dostluk gösterecek insana öyle ince davranırdım ki. Asla karşı gelmezdim ona. Tüm arzuları, arzularım olurdu. İt gibi her yere peşinden giderdim. Bir espri yapacak olsa hemen gülerdim; onu üzseler ağlardım.

Sonsuz bir iyilik var içimde. Ancak tanıdığım insanlar değerini bilemediler.

Billard da ötekilerden farklı çıkmadı.

Henri Billard'la bir eczanenin önünde toplanmış olan kalabalıkta tanıştım.

Sokaktaki toplaşmalar beni daima gerer. Bir cesetle karşılaşmak kaygısından kaynaklanır bu. Yine de merak-tan kaynaklanmayan bir gereksinimle adımlarım sürüklenir. Gözlerimi yummaya hazır halde, insanların arasından kendime yol açma arzuma yenilirim. Kalabalıktan yükselen hiçbir sözü kaçırmam. Bakmadan önce ne olduğunu öğrenmeye çalışırım.

Bir akşam saat altıya doğru, bir kalabalığın içinde, insanlara hâkim olmaya çalışan polise o kadar yakındım ki gümüş düğmeleri üzerindeki Paris şehri amblemini bile seçebiliyordum. Toplaşılan her yerde olduğu gibi insanlar arkadan ittiriyordu.

Eczanede, baskülün yanında bir adam oturuyordu, bilinci kapalı, gözleri açıktı. Öyle kısa boyluydu ki ense-si sandalyenin sırtına dayanıyor, bacakları da kurutmak için asılmış, uçları yere bakan bir çift çorap gibi sarkıyordu. Gözleri arada bir yuvalarında dönüyordu. Pantolonunun önü sayısız lekeyle parıl parıl olmuştu. Ceketinin önü bir iğneyle tutturulmuştu.

Eczacının telaşı, meraklıların zavallı adamın kılığını önemsemiyor oluşu ve adamın uyandırdığı ilgi bana olağandışı geldi.

Kalın bir şala sarınmış olan bir kadın çevresine bakarak mırıldandı:

“Baygınlık geçiriyor.”

“Sarsmayın... sarsmayın,” diye öğütledi yaşlı bir adam.

Dükkânının açık kapısını kollayan bir esnaf, kalabalığı bilgilendirdi:

“Mahallede herkes tanır onu. Cücedir. Gerçek bedbahtlar gururlu olur; kendilerini belli etmezler. Bununsa ilginç bir tarafı yok. İçer işte.”

İşte bunun üzerine, o âna dek dikkatimi çekmemiş olan yanımdaki adam, yorum yaptı:

“İçiyorsa vardır bir sebebi.”

Bu görüşü beğendim ama eğer onaylarsam bu, yabancının benim farkıma varmasına yetecekti.

“İşte aşırılık insanı ne hallere sokuyor,” dedi, elinde parmakları güzelce düzeltilmiş bir çift eldiven tutan beyefendi.

“Devrim modern toplumu ortadan kaldırmadıkça böyle zavallılar olacaktır,” diye kısık sesle karşılık verdi, az önce adamı sarsmamalarını söyleyen yaşlı.

Pelerinin kollarını örterek kendisine gizemli bir hava kattığı polis dönüp baktı ve kalabalıktakiler de birbirlerine bu ütopyacıyla aynı fikirde olmadıklarını belirten bakışlar attılar.

"Hepsinin sonu aynı," dedi, takma dişleri bir anlığına damağından ayrılan bir ev kadını.

Cücenin somurtuşlarını istemsizce taklit eden bir beyefendi başını sallayarak onayladı.

"Niye hastaneye götürülmüyor?" diye sordum memura.

Yanımdaki insanlardan birinden de bilgi alabilirdim. Ama hayır, polis memuruna sormayı yeğliyordum. Böylece kanunlar sadece benim için esnetilmiş gibi oluyordu.

Cücenin gözleri kapanmıştı. Nefes alırken karnı şişiyordu. Düzenli bir ürpertiyle kolları ve ayakkabı bağcıkları titriyordu. Salyası çenesinin altına sızıyordu. Gömleğinin açık yakasından, sanki ıslakmış gibi küçük ve sivri bir meme ucu görünüyordu.

Zavallı adam kesin ölecekti.

Yanımdaki adamı süzdüm. Bıyıklarını buruyordu. Gömleğinin yakası altın renkli bir düğmeyle kapanıyordu. Zayıf, gergin ve kısa boylu haliyle uzun, duygusal ve ağırkanlı olan bana sevimli geliyordu.

Hava kararıyordu. Havagazı lambaları yanmış ama henüz etrafı aydınlatmıyordu. Gökyüzü soğuk bir laciverde dönmüştü. Ayın üzerinde coğrafi şekiller görünüyordu.

Yanımdaki adam beni selamlamadan uzaklaştı. Kararsız tavrından herhalde onu izlememi istediğini sonucunu çıkardım.

Yerimde olacak herkesin yapacağı gibi bir an için tereddüt ettim zira sonuçta tanıımıyordum onu; pek tabii polis peşine de düşebilirdi.

Sonra da hiç düşünmeden onu yakaladım.

Aramızdaki mesafe öyle kısıydı ki ne diyeceğimi hazırlamaya fırsat bulamamıştım. Ağzımdan tek söz çıkmadı. Yabancı adam da beni umursamıyor gibiydi.

Zenciler gibi ayağının ayasından önce topuğunu basarak bir garip yürüyordu. Kulağının arkasına bir sigara sıkıştırmıştı.

Onu izlediğim için kendime kızdım ama yalnız yaşıyorum ben, kimseyi tanımıyorum. Arkadaşlık benim için öyle büyük bir teselli olacaktı ki.

Artık onu bırakmam imkânsızdı zira dip dibe, aynı yönde yürüyorduk.

Yine de bir sokağın köşesinden dönerken kaçmak istedim. Ben bir kez uzaklaştıktan sonra hakkımda istediğini düşünebilirdi. Ama hiçbir şey yapmadım.

“Bir sigaran var mı?” diye sordu aniden.

Gözüm ister istemez kulağının arkasına kaydı ama onu incitmemek için bakışlarımı hemen indirdim.

Önce kendi sigarasını içmeliydi bence. Unutmuş da olabilirdi tabii.

Ona bir sigara verdim.

Sana kaldı mı, diye hiç sormadan yaktı ve yürümeyi sürdürdü. Hâlâ ardındaydım, kayıtsızlığından ötürü gelip geçenlerden utanıyordum. Bana doğru eğilip bir şeyler sormasını dilerdim ki ben de bir tavır takınabileyim.

İkram ettiğim sigara ilişkimizi güçlendirdi. Artık gidemezdim. Zaten bir kabalık yapmaktansa sıkıntıya katlanmayı yeğlerim.

“Gel, bir tek atalım,” dedi bir şarapçının önünde durarak.

Reddettim, kibarlıktan değil, ödemezse diye çekindiğimden. Daha önce çekmişlerdi bana bu numarayı. Tedbirli olmalı, bilhassa yabancılarla.

Üsteledi.

Yan çizerse de biraz param vardı, girdim.

Müşterilerin arasına oturmuş olan patron hemen tezgâhına geçti.

"Merhaba, beyler."

"Merhaba, Jacob."

Mekânın tavanı tren vagonu gibi alçaktı. Kasanın önünde sinema için indirim kuponları vardı.

Arkadaşım bir bira istedi.

"Sen ne alırsın?"

"Sizinkinden."

Likörü tercih ederdim ama enayi çekingенliği engel oldu.

Komşum birasından büyük bir yudum aldı, köpük içinde kalan bıyıklarını silerek bana döndü:

"Senin adın ne?"

"Bâton Victor," diye yanıtladım, ordudaki gibi.

"Bâton¹ mu?"

"Evet."

"İsme bak!" dedi, bir atı kırbaçlıyormuş gibi yaparak.

Bu tip esprilere yabancı değildim. Ağır, oturaklı görünen bir adamın yapmasına şaşırmıştım sadece.

"Sizin adınız neydi?"

"Henri Billard.²"

Onu incitmekten çekinmesem ben de bilardo oynuyormuş gibi yaparak ismiyle dalga geçebilirdim.

Arkadaşım cüzdanını açtı ve ödemeyi yaptı.

Susamış olmadığımından biramı bitirmekte zorlandım.

Bir anda içimde ona bir şeyler ısmarlamak hevesi uyandı. Kendimi tuttum. Billard'ı tanımıyordum sonuçta. Ama sokakta bir başıma kalakalma olasılığı karşısında direnemedim.

1. (Fr.) Değnek, çubuk, sopa. (Ç.N.)

2. (Fr.) Bilardo. (Ç.N.)

Hiçbir düşüncenin beni engellememesi için zihnimi boşalttım ve sanki kendi kendime konuşuyormuş gibi duyduğum bir sesle:

"Mösyö... Ne istiyorsanız içelim."

Bir sessizlik oldu. Hem evet demesinden hem de hayır demesinden çekinerek, kaygıyla yanıtını bekliyordum.

Sonunda konuştu:

"Sana niye para harcatayım ki? Yoksulsun sen."

Üstelemek için bir şeyler geveledim: İşe yaramadı.

Billard ağır ağır, kollarını sallayarak ve herhalde hareketsiz kaldığı için hafiften sekerek dışarı çıktı. Ben de onu taklit ederek sebepsizce topallıyordum.

"Hoşça kal, Bâton."

Sohbet ettiğim birinden adresini almadan, onu nerede bulabileceğimi bilmeden ayrılmak hoşuma gitmez. Elimde olmadan böyle bir durum gerçekleştiğinde saatlerce garip bir sıkıntı yaşarım. Olağan durumlarda çabucak kovuverdiğim ölüm düşüncesi zihnime musallat olur. Bu insan da sonsuza dek çekip giderek bana yalnız öleceğimi hatırlatmış oldu.

Billard'a üzüntüyle baktım.

"Haydi, hoşça kal, Bâton."

"Gidiyor musunuz?"

"Evet."

"Buralarda görürüm belki sizi?"

"Tabii ki."

Düşüncelere gömülmüş halde eve döndüm.

Teklifimi reddetmesi için Billard'ın gerçekten de iyi kalpli biri olması gerekirdi. O kesinlikle beni seviyor ve anlıyordu.

Beni azıcık sevebilen ve anlayabilen insanı bulmak öyle zor ki!

II

Ertesi sabah uyanınca aklıma ilk o düştü. Yatakta, tanışmamızın evrelerini zihnimden geçiriyordum. Bildard'ın yüz hatlarını anımsayamıyordum. Bıyıklı bir yüz, saçlar, burun hafızamda canlansa da asla bir ifade bulamıyordu.

Benimle arkadaş olsa ne sevinirdim! Akşamları dışarı çıkardık. Birlikte yerdik. Param olmadığında biraz borç verirdi ve tabii karşılıklı. Onu Lucie'yle tanıştırdım. Yalnız olduğunuzda ve sadece size karşı kayıtsız insanlarla konuşabildiğinizde hayat öyle hazin ki.

Gün ağır ağır aktı. Şehrin uğultusuna rağmen tıpkı uykusuz gecelerdeki gibi her saat başı çanın sesini duyuyordum. Beklenti içindeydim. İkide bir döktüğüm soğuk terler, gömleğimle bedenim arasında rüzgâr esiyormuş hissi uyandırıyordu.

Öğleden sonra bir parkta gezindim.

Roma rakamlarını bildiğimden heykellerin yaşını hesaplamakla oyalandım. Her seferinde hayal kırıklığına uğruyordum: Hiçbiri yüz seneden eski değildi. Tozun ayakkabılarımın cilasını soldurması uzun sürmedi. Çocukların hulahopları yere yapışmadan önce kendi çevresinde daireler çiziyordu. Banklarda insanlar sırt sırta oturmuştu.

Tüm bu gördüklerim sadece gözlerimi eğliyordu. Aklımda sırf Billard vardı.

Nihayet akşam oldu. Billard'la birlikte geçtiğimiz yollardan geçtim. Eczane tenhaydı. Bu bende garip bir etki uyandırdı zira burası zihnimde kalabalıkla özdeşleşmişti.

Kafe Jacob civarında daha erken saatlerde dolanma hiçbir engel yoktu ama eğer Billard'ı dünküyle aynı saatte görürsem onu aradığımın çok belli olmayacağını biliyordum. Benim her gün saat altı civarında semtinden geçtiğimi sanacaktı.

Birahane uzak sayılmazdı. Çarpan kalbim bana sol göğsümün şeklini duyumsatıyordu. Nemlenen ellerimi ikide bir giysimin kollarına sürerek kuruluyordum. Ceketimin açık önünden ter kokusu yükseliyordu.

Patronun tezgâhın ardında, Billard'ın da birasını içmekte olacağını hayal ediyordum, tıpkı dünkü gibi.

Parmak uçlarımda yükselerek ve dengemi yitirmek için elimi cama dayayarak kırmızı perdenin üzerinden Kafe Jacob'un içine göz gezdirdim.

Billard yoktu.

Gücendiğimi hissettim. Benden hoşlanmış ve tekrar görüşmek umuduyla gelmiş olacağını sanmıştım.

Fırının saatine baktım. Altıyı gösteriyordu. Her şey kaybedilmiş sayılmazdı: Billard çalışıyor olabilirdi.

Yirmi dakika sonra tekrar uğramak niyetiyle uzaklaştım. Kesin burada olurdu. Laflardık: Ona anlatacak o kadar çok şeyim vardı ki.

Zaman geçirmek için bir bulvarda dolandım. Demir korkuluklarla çevrili ağaçlar, kurşun askerler gibi dimdikti. Işıklı tramvaylardaki yolcuları görüyordum. Alçak ve karanlık taksiler taş döşeli yollarda zıplıyordu. Sürekli yanıp sönen iki tabela artık dikkat çekmez olmuştu.

Yarım saat boyunca ayakkabıların, kravatların, şapka-
ların fiyatlarına baktım. Kuyumcuların önünde de duru-
yordum. Minik etiketler ters çevrilmişti. Saatlerin ve yü-
züklerin fiyatını kuyumcuya girmeden öğrenemiyordun.

Şimdi de Billard beni bekliyor olmalıydı çünkü o da
aslında benden hoşlanmıştı yoksa bira ısmarlamazdı ki.

İçten içe uğrayıp da çıkmış olabileceğinden kaygıla-
narak, Kafe Jacob'a dönmek için acele ediyordum.

Havanın kararmış olmasından memnundum. Ka-
ranlık sayesinde patron ve müşteriler beni görmeyecekti.
İçeriye sokaktan kesebilecektim. Ve Billard yoksa da hüs-
ranımı yüzümden okuyamayacaklardı.

Kalan yüz metre sanki bitmek bilmiyordu. Koşar
adım ilerlemek istiyordum ama gülünç görünmekten çe-
kiniyordum; hiç yollarda koşmadım ben. Zaten bir kadın
kadar kötü koşarım.

Sonunda barın önüne varmıştım. Bir sigara yaktık-
tan sonra içeriye gözlerimle taradım.

Billard yoktu.

Gözlerimde oluşan kamaşma yoldan geçen her insa-
nı, her binayı, her arabayı üç görmeme yol açıyordu.

İnsanların benim bu heyecanıma gülebileceğini an-
lıyorum. Bu olanlar başka kimseyi böyle etkilemezdi.
Aşırı hassasım, işte hepsi bu.

Bir dakika sonra tamamen yıkılmış halde uzaklaş-
tım. Kendimi toparlamaya çalışmak yerine üzüntümü
daha da uzatmak istiyordum. İçime kapanarak kendimi
olduğumdan daha küçük daha sefil kılıyordum. Böylece
sefaletime bir avuntu buluyordum.

Billard gelmemişi.

Ömrüm boyunca böyle oldu. Kimse sevgime karşı-
lık vermedi. Tek istediğim sevmek, arkadaş olmak ama
hep yalnız kalıyorum. Sadaka niyetine biraz yüz verip

sonra da benden kaçıyorlar. Gerçekten de şansım hiç gülmedi.

Ağlamamak için yutkundum.

Dudaklarımda henüz yakılmamış bir sigarayla burunumun dikine yürüyordum ki sokak lambasının yanında dikelen adamı gördüm. Önce dilenci sandım çünkü çoğunlukla onlar böyle dikelip dururlar.

Bir anda ağızımdan, hıçkırık kadar istemsiz bir çığlık yükseldi.

Billard'dı bu. Pardösüsü ayyaşlarınki gibi kırış kırıştı. Sokak lambasının dibinde, açık havadaki bu solgun ışıktaki sigara sarıyordu.

"Merhaba, Mösyö Billard."

Döndü, bana baktı, tanımadı ve bu da canımı sıktı. Yine de unutkanlığına hemen bir mazeret buldum. Gece koyu karanlıktı. Gaz lambasının ışığına alışmış olan gözleri beni seçemiyordu.

"Bâton, ben."

O sırada sigarasının kâğıdını boydan boya yalıyordu. Bekledim ve benim hazır sigara içtiğimi fark etmesin diye elimdeki sigarayı duvara bastırarak söndürüp cebime attım.

"Nerede yiyorsun?" diye sordu.

"Nerede mi yiyorum?"

"Evet."

"Nerede olursa."

"Benimle gel. Ucuz bir lokanta biliyorum."

Dediğini yaptım. Birinin yanında yürüdüğümde o kişiyi istemeden duvara doğru iteklerim: O yüzden kendime dikkat ettim. Kaldırımın daraldığı yerlerde yola iniyordum. Kendi kendine homurdandığından bana bir şey dediğini sanarak ikide bir dönüp bakıyordum: İlgisiz biri olduğumu sanmasını istemezdim.

Billard'ı bulmuş olmanın tatmini iştahımı kapatmıştı. Kendimden, komşularımdan, yaşamımdan söz etmek arzusuyla yanıp tutuşsam da ağzımı bıçak açmıyordu. Utangaçlıktan katılıp kalmıştım sanki, gözlerim hariç. Arkadaşıma pek yakınlık gösteremediğim doğrudur.

Onun da anlatacak çok şeyi vardı kuşkusuz ama o da benim gibi çekiniyordu. Sert görünümünün altında hassas biriydi o.

"Bir paket *camembert* peyniri aldım. Paylaşırız. Akşamları genellikle karımla yerim. Ama bugün evde değil."

Ona baktım. Sigarasının kâğıdı yanmıyordu.

"Evlisiniz yani?"

"Yok, birlikte yaşıyoruz sadece."

Bir anda keyfim kaçırıldı. Aklıma yüzlerce fikir üşüştü.

Odama, Lucie'yi, sokağımı düşündüm. Gelecek önümde tekdüze günlerin silsilesi gibi belirdi. Bir karısı olduğu için içermiştim Billard'a. Güçlü bir dostlukla bağlanamazdık artık zira aramıza üçüncü bir kişi girecekti. Kiskanmıştım. Hem bu tanımadığım adamın peşine niye düşmüştüm ki zaten? Düzenimi bozmuştu benim. Onun yüzünden yalnızlık artık daha da koyacaktı.

Tüm bu düşünceler beni son bir umuda bel bağlamaktan alıkoyamadı. Belki de sevgilisi güzel değildi! Çirkin olması yeterdi kendimi toplamama.

"Güzel mi?" diye sordum, ilgisiz görünmeye çalışarak.

Kaba insanlara özgü bir güvenle harika olduğunu ve on sekiz yaşında olmasına rağmen koca kadın memelerine sahip olduğunu belirterek yanıtladı beni. Hatta ellerini yuvarlatarak memelerinin yerini bile gösterdi.

Artık aklımda tek şey kalmıştı, o da çekip gitmek. Felek gerçekten çok kahpeydi. Billard siğilliydi, düzta-bandı ama seveni vardı, oysa ben daha genç ve daha yakışıklı olmama rağmen yalnız yaşıyordum.

Biz asla anlařamazdık. O mutluydu. Haliyle de ilgisini çekmiyordum. Gitsem daha iyiydi.

Hâlâ yürüyorduk. Kaçmak için bir bahane arıyordum. Tek başıma, üzgün ve boynu bükük, Seine Sokağı'ndaki lokantanın bir köşesine çökmeyi ne çok isterdim. En azından kimse benimle ilgilenmezdi orada.

Billard gerçekten de incelikten nasibini almamış biriydi. Benim bir kadınımla söylemezdim. İnsanın, bir bedbahta mutluluğundan bahsetmemesi gerektiğini bilmiydi.

Yine de bir türlü arkadaşımından ayrılma kararlılığını gösteremiyordum. Zihnimin bir köşesinde kendince serpilmiş bir fikir, beni canlı tutuyordu. Bu kadın Billard'ı sevmiyor olabilirdi mesela. Adam belki de acı çekiyordu! Öyleyse bana sevecen davranırdı! Teselli ederdim onu. Arkadaşlık acılarımızı hafifletirdi.

Ama olumlu bir yanıt alırdım kaygısıyla sevgilisinin onu sevip sevmediğini sormaktan özellikle kaçınıyordum.

"Neyin var? Üzgün müsün?" diye sordu.

O âna dek büyüüp durmakta olan kederim bir anda dağılıverdi. Billard'ın bana gösterdiği ilgi bir gerçeklik, benim düşüncelerim ise mutsuz birinin zırvalarından ibaretti.

Ona minnetle baktım.

"Evet, üzgünüm."

Yakınmalar, itiraflar bekliyordum. Yanıldım: Bana kendimi toparlamamı tavsiye etti.

Bir lokantanın önünde durduk. Ön cephenin boyaları dökülüyordu. Yoldan geçenler camlardan birinde řu cümleyi okuyordu: *Yiyecek getirebilirsiniz.*

"Gir," dedi Billard.

Kapının kolunu indirdiğimde üzerindeki zincir şıngırdadı. İnsanlar dönüp baktılar.

Eřikte durdum.

“Girsene!”

“Yok, önce siz.”

Öne geçti. O anda kapıyı benim açıp kapatmış olduğumu fark ettim.

İçeride mobilya namına uzun masalar ve bir ucuna oturduğunuzda diğer ucu havaya kalkan birkaç aşevi bankı vardı. Sigara dumanı havada, bir bardak suya damlatılan şerbet gibi kıvrımlar çiziyordu. Mahzenin kapağı adımlarımızın altında titriyordu. Her müşterinin önünde bir şişe ve bir bardak vardı.

Eline bir bıçak alıp müzik çalabilirdin.

Karşılıklı oturduk.

Billard *camembert* peynirini cebinden çıkarmaya çalıştı. Cebi dardı. İki eliyle uğraşması gerekti.

Sonra da ortama alışkın bir edayla lokantacı kadına ilk adıyla seslendi:

“Maria!”

İkide bir ellerini dirseklerine dek silen, güzel bir köylü kadınıydı bu. Yürüdüğünde memeleri hopluyor ve önlüğünün cebindeki bozuk paralar şakırdıyordu.

“İki şişe ve ekmek.”

“Bir şişe bana fazla gelir,” dedim biraz gecikerek.

“Tamamdır, ben ödüyorum.”

“Ama siz de zengin değilsiniz.”

“Bir kere ödedim diye hep ödeyecek değilim.”

Yanımdakinin iyiliğini suistimal etmeye hiç niyetim yoktu. O yüzden de bu dediği beni şaşkınlığa uğrattı. Çok da alınganım. Hiç iyi ve cömert birini bulamayacak mıyım ben yani! Ah, bir zengin olsam nasıl da vermeyi bilirdim!

Minicik kuyruklu bir köpek gelip parmaklarımı koklamaya başladı. Kovaladım ama öyle bir inatla tekrar yapıştı ki utançtan kızardım. Parmaklarım hiçbir şey kokmuyordu halbuki.

Nihayet parmaklarının arasında içki şişeleri, koltuğunun altında ekmekle patroniçe çıkageldi. Adi hayvanı tekmeleyerek kovdu.

Billard *camembert* peynirini işaretparmağıyla yokladı ve ikiye böldü. Bana küçük yarıyı verdi.

Peynire yapışan yağlıkâğıttan ötürü ağır ağır yedik.

Billard ne zaman içkisini yudumlasa ben de ona uyuyordum. Nezaket icabı, şarabımın onunkinden hızlı alçalmamasına dikkat ediyordum.

İçkiye pek alışkın olmadığımın çakırkeyif olmam uzun sürmedi. Bir köşede laflayan moruklar gözüme pek bilge göründü.

Kalan şarabı bardağıma boşalttım ve beklediğim gibi, şişenin puntundan ötürü fazla bir şey çıkmadı.

Bir masaya yaslandım. Karşımdakinin ilk kez gözlerine baktım. O da yemeğini bitirmişti. Diliyle dişlerini temizlerken öpücük sesleri çıkarıyordu.

Ceplerinde tütün aradı. Hemen atılıp ona bir sigara ikram ettim.

Ona hayatımı anlatmaya ve bir içtenlik hamlesiyle onun beğenmediğim yönünü söylemeye hazırdım.

"Siz iyi yürekli birine benziyorsunuz, Mösyö Billard," dedim, şarabın sesimi değiştirmiş olduğunu fark ederek.

"İyi yürekliyimdir, evet."

"Hayattan anlayan o kadar az insan var ki."

"İyi yürekliyim," diye düşünmeyi sürdürdü Billard. "Ama insan temkinli olmalı yoksa iyi niyetinizi suistimal ederler. Biliyor musun, Bâton, ben işimi bir arkadaş yüzünden kaybettim."

Bu sözler de hoşuma gitmedi ve üzerinde uzlaşabileceğimiz bir nokta bulabilmek için konudan konuya atladım.

"Ben savaşa katıldım."

Cüzdanımı çıkardım ve kapağında büyük harflerle adımın yazılı olduğu askeri karnemi gösterdim.

"Ben de savaştaydım," dedi bu kez, o da belgelerini göstererek.

Kâğıtların katlarını açtı. Künyesini, uzun zamandır cüzdanda taşınmaktan düzleşmiş bir tutam saç, hazır kına eriyken bir mobilyanın yanında, muharebe birliğindeyken bir kovanın yanında çekilmiş fotoğraflarıyla, bir grup piyade erinin "1. Makineli Tüfek Bölüğü. Sıkıntı yok" yazılı bir pankartın çevresinde çekilmiş fotoğrafını avucuma bıraktı.

"Şunu görüyor musun?"

Parmağını bir askerin başına koydu.

"Evet, görüyorum."

"Eh, o da öldü."

Tüm bunlarla ilgileniyormuş gibi yapıyordum ama hiçbir şey beni başkalarının cüzdanları ve şu sırtı pasaklı fotoğraflar kadar sıkamaz. Buna rağmen savaş sırasında o kadar çok gördüm ki bunlardan; dünya kadar cüzdan, fotoğraf!

Kafayı bulmasaydım kesinlikle belgelerimi ortaya saçmazdım. Billard'ın canını sıkmış olmalı.

Hâlâ bir zarfın içine bakındığından bana çıplak kadın resimleri göstereceğinden kaygılandım. Nefret ederim o kartpostallardan. Ancak sefaletimi derinleştirmeye yararlar.

"Ben Saint-Mihiel'deydim," dedim, kendimden bahsetmek için.

Beni dinlemek ve sormak yerine, "Ben de oradaydım," dedi.

"Yaralandım ve terhis oldum."

Beni yaralayan şarapnelin izini gösterdim.

"Sen yalnız mı yaşıyorsun?" diye sordu Billard, kâğıtlarını katlarken.

“Evet.”

“İnsan sıkılır.”

“Ya, evet!.. Hele de benim gibi duygusal biriyseniz... Aile hayatı yakışırdı bana. Mesela siz, Mösyö Billard, benimle arkadaşlık etseniz öyle mutlu olurum, öyle mutlu olurum ki. Yalnızlığa, sefalete dayanamıyorum. Arkadaşlarım olsun, işim olsun isterdim, hayatımı yaşayabilmek isterdim yani.”

“Sevgilin var mı?”

“Yok.”

“Kadından yana da kıtlık yok aslında.”

“Yok... ama bende de para yok. Sevgili bana iş çıkarır. Buluşmaya giderken temiz çamaşır giymem gerekir.”

“Haydi canım sen de, kadınların çamaşırı önemsedini mi sanıyorsun? Tabii eğer burjuvalarla düşüp kalkarsan başka. Bırak da bir sevgili ayarlayayım sana; kafan dağılır.”

Eğer bana gerçekten de güzel bir kadın bulacaksa, kılığıma kıyafetime aldırmayacak, genç ve güzel bir kadın, niye kabul etmeyeydim ki?

“Ama güzel kadın bulmak zor.”

“Bugünlerde değil; benimki kaç âşığına yüz çevirdi benim uğruma. Hoşnutum bu tazedenden.”

Mutsuz bir arkadaş arıyordum ben, ben gibi bir avare, kendisine karşı hiçbir sorumluluk hissetmeyeceğim biri. Billard'ın o fakir ve iyi yürekli arkadaş olduğunu sanmıştım. Yanılmıştım. Durup durup bana sevgilisinden bahsediyor, beni de derin bir hüzne sürüklüyordu.

“Yarın akşam yemeğinden sonra bana uğra Bâton, fıstığı da görürsün. Git-le-Cœur Sokağı'ndayız, Cantal Oteli'nde.”

Kabul ettim çünkü reddetmeyi göze alamıyordum. Asla mutlu insanları ziyaret edecek cesareti bulamayacağımı tabii ki hissediyordum.

İlişkilerim hep böyle saçma sapan şekillerde mi sonlanacaktı yani?

Kalktık. Kendimi bir aynada omuz plan gördüm; sanki ağır ceza mahkemesine çıkmış gibi bir halim vardı. İçkili olsam da kendimi tanıdım. Bununla birlikte büstümün sınırları, bir insanın fazla uzamış gölgesi gibi bulanıktı.

Billard'ın peşi sıra kapıya ilerledim.

Dışarıda sert rüzgâr, tren penceresinden eser gibi yüzüme çarptı. Bir an arkadaşşıma eşlik etmeye niyetlendim ama sonra kendimi tuttum: Neye yarayacaktı ki bu? Uyuşmuyorduk üstelik. O sevilen, zengin, mutlu biriydi.

Zaten çanlar da dokuzu çalıyordu.

Ben ilk vedalaşan olmaya cüret edemezdim; Billard o kadar ince düşünmüyordu.

"Yarın görüşürüz, Bâton."

"Evet, yarın görüşürüz."

Tanıdık bir sokakla karşılaşana dek dosdoğru ilerledim.

Barlar tıklım tıklım, sıcak ve ışıklıydı.

Susamış olmasam da bir şeyler içmek arzusuyla içim içimi yiyordu. Direndim, ta ki hiç gereksiz harcama yapmamış olduğumun farkına varana dek.

Kafeye girdim.

Tezgâhın etrafını hamam gibi buğu kaplamıştı. Bir garson şeffaf bir bardağı ışığa tutmuş inceliyordu.

En ucuz şeyi ısmarladım: Sade bir kahve.

"Büyük mü?" diye sordu tezgâhtar.

"Yok, küçük."

III

Ertesi günü kendime Billard'lara gitmeyeceğimi tekrarlayarak geçirdim. Gözümün önünde sevgilisini okşayabilecek bir adamdı o. Kız dizlerine oturacak olurdu. Adamın kulağını gıcıklayacak olurdu.

Böylesi sevgi gösterileri beni çileden çıkarırdı.

Âşıklar bencil ve kaba olur.

Sütçü kadının kaldığı odada, geçtiğimiz yıl genç evliler kalıyordu. Her akşam pencereye çıkıp dirseklerini dayarlardı. Öpücüklerinin sesinden dudaktan mı öpüşüyorlar, başka yerlerini mi öpüyorlar, anlardım.

Seslerini duymamak için gece yarısına dek sokaklarda sürterdim. Eve döndüğümde sessizce soyunurdum.

Bir keresinde ayakkabılarımdan biri kazayla elimden kaydı.

Uyandılar ve yine öpücük sesleri başladı. Öfkeyle duvara vurdum. Kötü biri olmadığımın, birkaç dakika sonra onları rahatsız ettiğime pişman oldum. Neye uğradıklarını şaşırmış olmalıydılar. Özür dilemeye karar verdim.

Ancak sabahın dokuzunda yine kahkahalar duvarı aşıyordu. İki âşık benimle alay ediyor olmalıydı.

Akşam yemekten sonra Saint-Germain Bulvarı'nda

dolandım. Mağazaların ışıkları sönmüştü. Ark lambaları ağaçların yapraklarını aydınlatıyordu. Uzun ve sarı renkli tramvaylar, tekerleksiz kutular gibi kayıyordu. Restoranlar boşalıyordu.

Çanlar sekizi vurdu.

Billard hayalimdeki dost olmasa da onu düşünmeden edemiyordum.

Hayal gücüm müstakbel kusursuz dostlar üretip duruyor ama onları beklerken olduğu kadarıyla idare edebilirim.

Sevgilisinin güzel olmaması da ihtimal dahilindeydi. İnsanın tanımadığı kadınları zihninde daima güzel canlandırdığını hatırladım. Ordudayken ne zaman askerlerden biri bana kız kardeşinden, karısından, kuzeninden söz etse hayalimde hemen muhteşem bir genç kız canlanırdı.

Neyle oyalanacağımı bilemediğimden Cantal Oteli'ne yöneldim. Yol boyunca tabii ki geri dönmeyi aklımdan geçirdim ama önümde uzanan bomboş geceyi düşününce bu zayıf eğilim çabuk söndü.

Gît-le-Cœur Sokağı pis su ve şarap kokuyor. Seine Nehri rutubetli binalarının dibinden akıyor. Sokaktan geçen çocukların ellerinde şarap şişeleri var. İnsanlar yolun ortasından yürüyor. Sakınacak araba yok.

Kıyıda köşede kalmış, geç kapanan o ıssız dükkânlardan birinde pişmiş sebze, yeşil püre ve çinko bir kova da dumanı tüten patatesler satılıyor.

Billard'lara gitmek için henüz çok erkendi. İnsanlara sürpriz yapmayı sevmem çünkü ne yediklerini merak ettiğinizi sanırlar.

Pardösü omuzlarımin hareketini engelliyordu. Böğrüm sapanan sancı iki buklüm yürümeme sebep oluyordu. İnsan gece vakti bir banka çöktüğünde gelen gecende acıma hissi uyandırıyor.

Ben de Saint- Michel Meydanı'ndaki bir bara girdim

ve her zamanki gibi sade kahve söyledim. Şapkamı aynanın karşısındaki köşeye astım.

Duvardaki seramik panoda Mısırlı güzeller testilerini dolduruyordu. Son moda takım elbiseler içinde iki beyefendi satranç oynuyordu. Bu oyunun kurallarını bilmediğimden taşların geometrik hareketlerinden bir anlam çıkaramadım.

Önü açık, alpaka bir ceket giymiş olan garson kahvemi servis etti. Kibar biriydi. Bana bir karton dosya içinde *Illustration* dergisi bile getirdi.

Dergiyi açar açmaz parlak kâğıdın kokusu bana kendi muhitimde olmadığımı hatırlattı. Yine de derginin sayfalarını karıştırdım. Fotoğraflara bakmak için eğilmem gerekiyordu çünkü parlıyorlardı.

Arada bir, yerinde durduğundan emin olmak için gözucuyla şapkamı yokluyordum.

Reklamlara geldiğimde dosyayı kapattım.

Fincanın soğuk kahveyle dolu tabağında otuz santim¹ yazılıydı. Bunun ısmarladığım içeceğin fiyatı olmasını umut ediyordum ama fincan tabakları savaş öncesinden kalma olduğundan, zam gelmiş olmasından korkuyordum.

"Garson!"

Garson bir hamlede fincanımı aldı ve kirletmemiş olduğum halde masayı sildi.

"Otuz santim, mösyö."

Ödemeyi bir frankla yaptım. Sadece iki para bahşiş bırakmak niyetindeydim. Son anda az kalacağı kaygısıyla dört para bıraktım.

Çıktım. Sırtımdaki sancı geçmişti. Kahve hâlâ mide-mi ısıtıyordu.

1. Frangın yüzde biri değerindeki madenî para. (Y.N.)

Ofisinden çıkmış bir çalışanın güven ve tatmin duygusuyla geçiyordum yollardan. Kalabalıklar içinde bir role sahipmiş gibi görünmek moralimi yükseltti.

Son sigaramı ertesi sabaha saklamak niyetime rağmen dudaklarımın arasına yerleştirdim. Kibritim olsa da yoldan geçen birinden ateş istemeyi tercih ederdim.

Bir beyefendi refüjde durmuş puro içiyordu. Ona yanaşmaktan çekindim zira puro severlerin ateş vermekten hoşlanmadıklarını bilirim: Purolarının külünü pek önemser onlar.

Yolumun üzerinde –bir yolum olduğuna göre– az ötede başka bir adam sigara içiyordu.

Şapkamı çıkarıp ona yöneldim. Sigarasını bana uzattı ve titretmemek için parmağıyla elime dokundu. Tırnakları bakımlıydı. Yüzükparmağını bir mühür yüzük süslüyordu. Manşeti başparmağının üzerine düşüyordu.

Üç-dört kez teşekkür ettikten sonra yürüyüp gittim.

Uzun süre bu yabancıyı düşündüm. Benim hakkımda ne düşündüğünü kestirmeye çalışıyordum, acaba o da aynı düşüncelere kapılmış mıydı.

İnsan tanımadığı kişiler üzerinde iyi bir izlenim bırakmayı önemsiyor daima.

IV

Cantal Otel'i'nin kapısının üstünde, Louvre çarşısındaki mağazaların reklam balonları gibi üzerine büyük harfler basılmış, beyaz bir küre vardı.

Girdim. Bir perdenin ardında herhalde ofis olarak kullanılan salonu seçebiliyordum; rafları minik parmaklıklarla çevrili bir büfe ve mektupların dik dizildiği posta kutuları.

Camı kırmamak için hafifçe tıklattım. Perde aralandı ve oturmakta olan adam beni görebilmek için arkaya doğru kaydıldı.

"Buyurun?"

"Mösyö Billard, lütfen."

Duraksamadan yanıtladı:

"6. kat, 39 numara."

Halı ilk katta bitiyordu. Her kapı numaralıydı. Der-top edilmiş çarşafklar merdivenlere yığılmıştı.

Basamakları tırmanırken Billard'ın sevgilisini düşünüyordum. Kapıldığım heyecanı dindirmek için tekrarlayıp duruyordum: Çirkindir... Çirkin... Çirkin...

Nefes nefese son kata vardım. Kalbim öyle güçlü çarpıyordu ki sanki yerinden oynamıştı.

Nihayet kapıyı çaldım. İnce bir kapıydı: Ses yankılandı.

"Kim o?"

"Benim."

Adımı söylemek daha kolay olurdu ama çekingenliğimden ötürü kaçınmışım. Ağzımdan kendi adımı duymak bende hep garip bir his uyandırır, hele ki bir kapının önündeyken.

"Kim?"

Artık susamazdım:

"Bâton."

Kapıyı Billard açtı. Oturmakta olan kadını fark ettim, dolabın aynası da tüm odayı yansıtıyordu.

Güzel bir genç kızdı bu. Kıvrıcık saçları lambanın alevinden tutuşmuş gibi kıvrım kıvrımdı.

Kapının eşiğinde donakaldım, her an kaçmaya hazırdım.

Kız kalktı ve yanıma geldi.

O an öyle çılginca bir sevince kapıldım ki nutkum tutuldu. Sanki sıcak bir nefes yüzümü yalıyormuş gibi ürperdim. Coşkuma hâkim olamayarak Billard'ın omzuna vurdum. Keyiflenmiş olsam da elimi çekerken kendimi gülünç hissettim. Gülmek, dans etmek, şarkı söylemek geliyordu içimden: Billard'ın sevgilisi topallıyordu.

Sıradan bir odaydı burası. Pekâlâ bir Rumen'in, hoppa bir kızın ya da bir memurun odası olabilirdi. Gazetelerin üzerine dizilmiş tencere tava, bardağın içinde tek bir diş fırçası, şöminenin içine yığılmış şişeler.

"Haydi, bir kahve yap, Nina!"

Genç kız yumurta sarısı lekeli bir petrol ocağını yaktı.

Orada kalmamı gerektiren bu ikram, beni iyice rahatlattı.

Herhalde zaman aktıkça daha da tuhaflaşan sessizliğin farkında değilmiş gibi görünmek için, Billard alet kutusunda bir somun arıyor, sevgilisi de başparmağıyla fin-

canların içini kuruluyordu. Bense konuşmak istiyordum ama aklıma gelen her şey, gülünç bir duruma son verme kaygısını fazlasıyla sezdiriyordu.

Kimse bana bakmadığında odayı inceliyordum. Kahve demliğinin ibiğinden yükselen buhar havada kıvrımlar çiziyordu. Yatağın üzerindeki yastıkların kılıflarının ortası kararmıştı.

“Süt alır mısın?”

Fark etmez, dedim.

Masaya oturduk. Ev sahiplerimin ayaklarına değmekten çekindiğim için ayaklarımı sandalyemin altına topladım.

Kahvenin bu kadar çabuk hazır olması canımı sıkmıştı. Tabii ki içtikten sonra gitmem gerekeceğini biliyordum.

Nina kafetiyerin kapağını tutarak kahvelerimizi koydu.

“Herhalde kahveniz güzeldir,” dedim daha tatmadan.

“Damoy’dan alıyoruz.”

İçtikten sonra fincanın dibinde şeker kalmasın diye uzun uzun karıştırdım. Sonra da küçük yudumlarla, fincan tabağından ağzıma kadarki yolda hiçbir şeyi kırıp dökmemeye dikkat ederek içtim.

“Biraz daha?” diye sordu Nina.

Fincanım ufak da olsa nezaketen reddettim.

Billard aniden ve durup dururken elini elimin üzerine koydu.

Aklımdan ilk geçen elimi çekmek oldu –erkeklerin teması rahatsız eder beni– ama bir şey yapmadım.

“Dinle, Bâton.”

Ona baktım. Burnu gözeneklerden kalbur gibi olmuştu.

“Senden bir şey istemem gerekiyor.”

Bir arkadaşla yaranma olasılığıyla keyiflenmiştim.

“Bana bir iyilik yapar mısın?”

“Tabii... Tabii...”

Benden çok anlamsız ya da fazlasıyla önemli bir şey rica edeceğinden kaygılandım. İyilik yapmayı severim ama ufak tefek iyilikler tabii, iyi biri olduğumu gösterecek kadar.

“Bana elli frank borç versene.”

Bakışlarımız kesişti. Aklıma binlerce düşünce üşüştü. Kesinlikle Billard’a da aynısı olmuştu. Aramızdaki sınır kalkmıştı artık. Benim onun içinden geçenleri okumam gibi o da benim içimden geçenleri okuyordu.

Böylesi durumlarda her insanı yoklayan o bir anlık kararsızlık uçup gitti ve artık haddim olan o vakur sesle konuştum:

“Veririm.”

Mutluydum, borç vermekten ziyade minnet duygusu uyandırmaktan ötürü. Sohbet kaldığı yerden sürecekti. Artık hiç rahatsız hissetmiyordum. Gece yarısına kadar kalabilir, ertesi gün, daha ertesi gün, her zaman yine gelebilirdim. Benden elli frank borç aldıysa bana güveniyor demekti.

Kira param cebimdeydi. Yine de Billard’a istediğini vermedim. Artık o konuyu düşünmüyor, havasındaydım. Ne kadar bekletirsem bana o kadar iyi davranacağını seziyordum.

Artık rol kesiyordum. Her hareketimde cüzdanımı çıkarırım umuduyla gözlerini bana dikiyorlardı. Yıllardır böylesine önem kazanmamıştım. Her sözümü gülümseyerek karşılıyorlardı. Beni izliyor, unutmamdan endişeleniyorlardı.

Bu keyfi uzatmanın cazibesine direnebilmek için insanın ermiş olması gerekirdi.

Ah, öyle mazur görüyorum ki zengin insanları!

Geç oluyordu. Kalktım. Billard’ın rengi atmıştı: Talebini tekrarlamaya cesaret edemiyordu. Aklımda sırf bu

konu olmasına rağmen hâlâ sanki unutmuşum gibi davranıyordum.

Nina, elinde lamba, başı gölgede kıpırtısız duruyordu.

Bir anda yaptığım numaranın anlaşıldığı izlenimine kapıldım.

Bunun üzerine kuşkuları boşa düşürmek için telaşlı ve sakar tavırlarla cüzdanımı çıkardım.

"Ne dalgınım... Aklımdan çıkmış."

Elli frangı uzattım.

"Sağ ol, Bâton. Önümüzdeki hafta öderim."

"Oh!.. Acelesi yok!"

Merdivenlerdeki gaz lambaları sönmüştü. Fitiller hâlâ kor kırmızıydı.

Şu anda iki sevgili, sahte olmadığından emin olmak için banknotu fotoğraf filmi gibi ışığa tutarak inceliyor olmalıydı.

Oyuna gelmiş olma duygusu sinirlerimi bozuyordu. Billard yarım ağızla teşekkür etmişti. Yoksul değildi aslında. Bir sevgilisi, giysi dolu bir dolabı, şekeri, kahvesi, yağı vardı. Eşi dostu vardı. Bu koşullarda niye bir zavallıdan para istesindi ki? Odasında bir sürü eşya gözüme çarpmıştı. Bunları rehine verse rahat rahat elli frank elde ederdi.

Ayaklarımın altında ilk kadın halısını hissettim ve sonra da yemek odasında açtığı gazeteyi gözünden uzaklaştırarak okuyan patronu gördüm.

Sokağa çıkınca ürperdim. Evlerin arasından rüzgâr esiyordu. Solgun bir ışık çemberinin ortasında bir sokak lambası yükseliyordu.

Gözlerimde hâlâ otelin yazıhanesinin parlaklığıyla birkaç adım attım.

Yere düşen damlalar asla birbiri üzerine denk gelmiyordu.

V

Gece kötü uyudum.

Üzerimdeki örtüler ikide bir yatağın bir yanına yığılıyordu. Soğuk bacaklarımdan yukarı yükseldiğinde uyanıyor, duvarın ne tarafta olduğunu anlamak için bir elimi uzatıyordum.

Nihayet gün ağarırken pencerem aydınlandı. Masa, önce bacaklarından başlayarak ağır ağır gölgeden sıyrıldı. Tavanın dört köşesi seçilir oldu.

Birdenbire gündüz oldu. Sanki camlar silinmiş gibi odaya keskin bir ışık doldu. Sabit duran mobilyaları, şöminedeki kâğıt külünü ve pencerenin üzerindeki stor çubuklarını gördüm.

Birkaç dakika boyunca apartman sessizdi.

Sonra bir kapı çarptı, Lecoin'ların alarmlı saati çaldı, sütçünün arabası sarsıldı, üzerindeki bidonların kapakları tıngırdadı.

Kalktım çünkü yatağım öğlene dek pineklemişim gibi soğumuştı.

İnsan bembeyaz örtülerin arasında uyuduğunda yataktan fırlar fırlamaz kendine aynada bakabilir. Bense sabahları aynaya bakmadan önce yıkanırım.

Dışarıda güneş evlerin üst katlarını altın rengine bürüyordu. Henüz göz kamaştırmıyordu.

Soluduğum hava mentol gibi ciğerlerimi tazeliyordu. Leylak kokulu, hafif bir rüzgâr eteklerini havalandırınca pardösüm asker kaputuna benziyordu. Ne kuş ne de tomurcuk vardı ama yine de bahardı.

Canım yürümek istiyordu. Genellikle evden çıkınca Seine Sokağı'na uzanırdım. O günse hedefim surlardı.

Pencereler açıldı. Kurutmak için asılmış fanilalar rüzgârda sertleşmiş, sac tabelalar gibi sallanıyordu. Dükânların aralık kapılarından sularla yıkanmış ve hızla kurumuş zemin döşemeleri görülüyordu.

Yedi katlı bir bina güneşin önüne geçtiğinde adımlarımı sıklaştırıyordum.

Sokaklar giderek daha pisleşiyordu. Birkaç yapıyı desteklemek için konmuş payandaların arasında okuldan çıkmış çocuklar oynuyordu. Kırılmış kaldırım taşlarının arasından toprak kabarmıştı. Binaların kararmış sıvaları, fotoğrafçıların fon perdesine benziyordu.

Bir bulut güneşi örttü. Ilinmiş olan sokak kül rengine büründü. Sinekler parlamaz oldu.

Bana da hüznün bastı.

Az önce hür ve mutlu bir gezgin olduğum hayaliyle bilinmeze doğru yola koyulmuştum. Şimdiyse bulut yüzünden her şey bitmişti.

Geri döndüm.

Öğleden sonra, nereye gideceğimi bilemeden Cantal Oteli civarında dolandım.

Ne kadar aklımı başıma toplamaya çalışsam, Billard'la karşılaşacak olsak birbirimize ne diyeceğimizi bilemeyeceğimizi düşünsem de bu semtten uzaklaşmıyordum.

Arkadaşsız, yokluk içinde yaşayanlar belki anlar bu kapıldığım çekimi.

Billard da yok gibi bir şeydi ama yine de benim için her şeydi.

Saint-Michel Meydanı'nda melon şapkalı bir adam broşür dağıtıyordu.

Bana bir tomar uzattı.

Kimse kendini zahmete sokmaz bu kâğıtlar için. Elini cepten çıkaracaksın, broşürü alacaksın, buruşturacak ve atacaksın. Ne külfet!

Bense acırım bu dağıtımcılara.

Daima sunduklarını alırım. Bu insanların ancak binlerce kâğıt parçasını dağıttıktan sonra özgür olabildiklerini bilirim.

Almaktansa veren bu ellerin önünden burun kıvrarak geçen insanlar canımı sıkar.

Saat üçtü. Günün ne nefret ettiğim zamanı. Gündelik hayatın hiçbir ufak tefek meşgalesi oyalamaz insanı.

Sıkıntımı dağıtmak için Billard'ı ziyaret etmek niyetiyle Gît-le-Cœur Sokağı'na döndüm.

Dönüp durmaktan da utanıp sıkılarak, otelin kapısının önünden dört kez geçtim. Sokakta geri dönüp de bundan utanmak gülünç bir durum.

Girmedim.

Billard'ın beni kötü karşılayacağını seziyordum. Elli frangı istediği gün hemen çıkarıp vermeliydim. Onu beklettiğim için kesinlikle içerlemişti bana.

Yine de orada, sokağın köşesinde durmuş, oteli gözlüyordum.

Billard, yanında tanımadığım bir adamla otelin eşğinde belirdiğinde birkaç dakikadır evlerin pencerelerine bakınıyordum.

Ona doğru koşmak istedim ama saatlerdir onu beklediğimi sanacağı için kendimi tuttum. Henüz gelmiş olduğumu asla kabullenmek istemeyecekti.

Rastlantılara inanmaz insanlar, hele ki tek gerekçeniz rastlantıysa.

Billard'ın yeni bir kaşkolu vardı. Ensesi tıraşlıydı. Konuşurken yaptığı hareketler bana bir yabancıнын hareketleri gibi geliyordu. Arkadaşınızı bir yabancıнын yanında gördüğünüzde, eğer o sizi görmemişse insanın hep böyle bir izlenime kapıldığının farkına vardım.

Bir arabanın ardına gizlenmiştim. Billard beni ayaklarımından tanıyamazdı.

İki adam yolun ortasından, hızlı hızlı yürüyordu.

O sırada tuhaf ve aptalca bir fikre kapıldım.

Koşar adımlarla paralel sokağa saptım. Yüz metre kadar ilerledikten sonra bu yolları çapraz kesen bir sokaktan geçerek tekrar ayrıldığım sokağa döndüm.

Bir mağazanın önünde durup bekledim.

Göğsümün soluk soluğa inip kalkmasını bastırmak için burnumdan nefes alıyordum. Çoraplarım ayakkabılarımın üzerine düşüyordu.

İki adam yaklaştı. Dört tabandaki pençelerden çıkan sesleri duyan, kaldırımda bir atın yürüdüğünü sanabilirdi.

Birkaç saniye içinde Billard'la arkadaşı burada olacaktı.

Artık gözlerimin camdaki yansıması Billard'ın gözleriyle buluşur korkusundan mağazanın vitrinine bakamaz olmuştum.

Bir an için dalgın bir havayla arkama dönmeye niyetlendim. Ama bu dalgın tavrın içten görünmeyeceğinden çekindim.

Zaten Billard beni görecekti. Sokak dardı. Oralarda gezinmekte olduğumu sanacak ve ilk o benimle konuşacaktı.

İstediğim buydu.

Ne yazık ki iki adam bana tek söz etmeden geçip gitti.

Görüldüğümünden emin olmam, beni bu soytarılığa tekrar girişmekten alıyordu.

Gerçekten de çok şanssızım. Kimse benimle ilgilenmiyor. Bana deli muamelesi yapıyorlar. Oysa iyi biriyim ben, cömertim.

Henri Billard aşağılığın tekiydi. O elli frangı bana asla geri vermeyecekti. İşte dünya sizi hep böyle ödüllendirir.

Üzgün ve öfkeliydim. Tüm ömrümün yalnızlık ve yoksulluk içinde geçeceği düşüncesi umutsuzluğumu derinleştiriyordu.

Saat neredeyse dört olmuştu. Lokantaya gitmek için daha en az iki saat beklemeliydim.

Şeffaf bulutlar, karabulutların ardından akıp gidiyordu. Sokaklar o bezdirici ikinci havasından sıyrılıyorsa bu kuşkusuz akşam gazeteleri sayesindeydi.

Bu gazetelerin gelip geçenleri dirilttiğini gözlemledim, satın almayanlar için bile geçerliydi bu. Gazete dediğin sabah okunmak içindir. Akşam çıktığında ise sanki bunu gerektiren önemli bir sebep varmış gibi olur.

Billard'ın yaptığı gerçekten gücüme gitmişti. Yine de semtinden uzaklaşmıyordum.

Tanıdık gelen sokaklardan hızlı hızlı geçiyor, ilk kez geçtiğim yollarda yavaşlıyordum.

Topallayan bir kadın aklıma Nina'yı düşürdü. Mümkün değildi onun Billard'ı sevmesi. Çok gençti bir kere. İnsan on sekiz yaşında mecbur kalmadıkça kırk yaşındaki adamla yaşamaz.

Nina'ya uğrama fikri zihnimde ufak ufak yer ediyordu.

O cesareti görüyordum kendimde. Bir kadınla baş başa kaldığımda çekingenliğimden rahatsızlık duymam. Sanırım bu özelliğim beni sevimli kılıyor.

Evet, o genç kızla konuşmayı becerebilirdim. Billard'ı kötüleyecektim. Beni anlayacaktı. Onu terk edecekti. Ve de kim bilir? Belki de sevecekti beni!

Cantal Oteli'nin beyaz balonunu görünce güzel bir rüyadan uyanmamak için uyumayı sürdürmeye çalıştığım hissine kapıldım.

Kendimi evimden dosdoğru buraya geldiğime, gecikmiş olduğuma ve de sonuçta ziyaretimin hiç de garip bir tarafı olmadığına inandırmaya çalışarak otele daldım.

Nefes nefese kalmamak için merdivenlerden ağır ağır çıktım. Terden ıslanmış ellerim tırabzanın üzerinde ılık çalışıyordu.

Saçları örtüyle toplanmış bir hizmetçi karanlık bir koridoru süpürüyordu. Açık bir pencereden bir avluyu ve kuş kafesleri gibi asılmış teldolaplarıyla bir apartmanın arka cephesini gördüm.

Son kat merdivenlerinin ortasında durdum.

Kapılardan biri açılacak olsa yoluma devam edebilirdim. Sahanlıkta öylece durmuş insanlar gibi kuşku uyandırmazdım.

Heyecanlanmıştım. Kulaklarım, deniz kabuğundan denizi dinler gibi uğulduyordu. Gömleğimin koltukaltıları ıslanmıştı.

Son basamakları tırmandıktan sonra kapıyı çaldım.

"Kim o?"

"Bâton... Bâton."

"Ah! Evet... Biraz bekleyin... Yıkaniyorum."

Havagazı memuru gibi kapının önünde dikilmiş, Billard'ın ya da bir yabancıнын sesini işitmek kaygısıyla en ufak kıpırtıya kulak kesilmiştim.

Anahtar deliğinden ışık geliyordu. Başkası olsa gözünü dayardı. Ben kendimi tuttum. Kapının önünde iki büküm yakalansam gerçekten utançtan ölürdüm.

Nihayet Nina karşıma çıktı.

Yıkanmıştı, şakaklarındaki saçlar ıslak, birbirine yapışmış kirpikleri daha kara, dudakları taze, pürüzsüz, gülümsüyordu. Dişleri güzeldi: Dişetleri görünmüyordu.

"Buyurun, Mösyö Bâton."

"Rahatsız ettim."

"Yok."

Birkaç kez yok diyebilirdi.

Önümden yürüyordu, topallamaktan rahatsız değildi.

Durunca bedeni tekrar dikeldi.

"Mösyö Billard evde mi?"

"Yeni çıktı."

"Hay aksi."

"Bekleyin madem."

Dünkü yerime geçtim. Alışkanlıklarımdan biri. Da-
ima ilk seferinde seçtiğim yere otururum.

Artık oda, cilalı zeminin, aynalı dolabın ve siyah mermerli şöminenin lamba ışığında verdiği temizlik his-
sinden mahrumdu.

Mobilyaların parlak ahşap kaplamaları kabarmıştı. Duvar kâğıdı güneşte solmuş gibiydi. Havada dış macu-
nu kokusu vardı. Perdelerin üzerinde makineyle işlenmiş
çiçek desenleri vardı. Yatağın tekerleri parkeyi çizmişti.

"Dönmeyin, Mösyö Bâton, henüz giyinmeyi bitir-
medim."

Bu giyinmek sözü, içimde genç kızın beline sarılma
arzusu uyandırdı, kuşkusuz bana soyunmayı çağırıyordu-
ğından.

Billard'ın gelmesinden çekiniyordum. Sevgilisi giyi-
nirken benim burada olduğumu görse ne derdi! Kıskanç-
lığa kapılırdı.

Çıtçıtların çıkardığı küçük sesleri; katlı, temiz bir
gömleğin açılıp silkelenme sesini ve arada bir de eklem-
lerin çatırtısını duyuyordum.

Gözlerim genç kıza doğru kaymaktan ağrıdı.

Giyinip kuşanmasını bitirdiğinde gelip karşıma oturdu.

Gerekmediği halde yan döndüm: İstemsiz bir hareketti bu.

İki bacağın birbirine sadece bir noktadan değdiği uzun paçalı bir kadın külotu ve yerde de beş parmağıyla ayak izleri gördüm.

"Nasılsınız, Mösyö Bâton?"

"İyi diyelim... Ya siz?"

Cevap vermedi. Beni umursamadan tırnaklarını törpülüyordu.

Tırnaklarını törpülemesi bitince benimle ilgileneneğini düşünerek törpülenmemiş kaç tırnağı kaldığını saydım.

Beyazlamış olan törpüyü bıraktı.

"Henri yokken sıkılıyor olmalısınız, madam?"

"Evet... Bayağı."

Kısa bacağı örtmek için eteğini indirdi.

"Onunla mutlusunuz herhalde."

"Evet."

Nina'nın yanıtları bana pek coşkulu gelmediğinden mırıldandım:

"Sizi anlıyorum."

Beni süzdü. Ellerini oynatmayı kesti.

"Anlıyorum sizi," diye yineledim, "sizi sıkıyor."

"Kim?"

"Billard."

Bir sessizlik oldu. Kalakalmıştı. Gözleri oynuyordu sadece, iki gözü de aynı anda.

Artık âşığını sevmediğinden emindim. Ondan söz ettiğimde aklı çok karışıyordu. Onu savunmuyordu.

Kalktım. Daha ilk görüşmede fazla hızlı davranmamak daha iyiydi.

Beni yolcu ederken elini içtenlikle, dirseğini bükmeden uzattı.

Yalnız olduğumuzdan tuttuğum elini bırakmadım.

Ben merdiven sahanlığındaydım, o da kapının eşğinde. Kızarmış mıyım, diye kulaklarıma bakıyordu.

“Hoşça kalın, matmazel.”

“Hoşça kalın, mösyö.”

Kapı kapanmadan önce bir randevu ayarlamak için son bir saniyem kalmıştı.

“Yarın üçte,” diye mırıldandım.

Bir şey demedi.

Basamaklara bile bakmadan, ruh gibi merdivenlerden yuvarlandım.

VI

Birkaç saniye sonra dışarıda, ensemeye dek kızarmış haldeydim. Rüzgâra karşı nefes almaya çalışır gibi soluksuz kalmıştım.

Bir aynada kendime baktım. Daha önce bilmediğim bir damar, alnımı boydan boya kat ediyordu.

Otele dönüp Nina'yı kollarıma almak isterdim. Seviyordu beni. Ancak benim gibi çekingen biri bu durumdan yararlanmayı beceremezdi. Hiç şüphe yok ki benim daha girişken davranmamış olmama hayıflanıyordu. İrademin zayıflığı onu kızdırmış olmalıydı.

Ama eğer zeki biriye ona gösterdiğim saygıyı takdir ederdi. Yeni tanıdığın birine sarılmak uygunsuz bir davranıştı.

Beni seven ve kendini karşılıksızca bana verecek bir sevgilim olacaktı demek.

Gece bana daha kısa gelsin diye eve geç döndüm.

Ceketimi çıkardıktan sonra dirseklerimi pencereye dayadım. Ilık hava bana geçen seneki yaz akşamlarını anımsattı. Su lekeleriyle dolu ay, bir bulutun kenarını aydınlatıyordu.

Sonra da yattım.

Uyumalıydım yoksa sabaha tipim kaymış olurdu.

Yüzüm simetrik değildir. Çenemin sol tarafı daha çıkık. Yorgun olduğumda bu daha da göze batıyor.

Ama gözlerimi kapamayı başaramıyordum. İkide bir yatağımı düzeltsem, serinlemek için çırlıçıplak cama çıksam da aklımda hep Nina vardı. Gözümün önünde, bacakları bir kartpostal pusu içinde kaybolmuş halde belirliyordu ya da onu kapıcıya sezdirmeden eve getirmenin bir yolunu arar oluyordum.

Hâlâ uyuyamadığımdan zihnimden askerlikte yaşadığım tüm olayları geçirmeye karar verdim. İnsanın mutsuz olduğu yerlerin hatıradaki hoş yerlere dönüşmesi ne garip.

Tıpkı çocukluğumda öğrendiğim şarkıları, çağrıştırdıkları anıları canlandırmamak için nadiren mırıldanmam gibi, askerlik hayatımı da ancak başka çarem kalmadığında anarım. Zihnimde bir anılar kotası tutmayı severim. Orada olduklarını bilirim. Bu da bana yeter.

Sütçü kadın kapısını çarptığında içim geçmek üzereydi; sinemadan dönmüştü kuşkusuz.

Penceresini örttü, sonra da yıkandı. Hiç geceleri yıkanmazdı. Duyduklarım, Billard'ın kapısının önünde dikilirken duyduklarımın aynı seslerdi. Gündelik yaşamda yeni gelişmelerin seri halinde üst üste geldiğini fark ettim.

Yataktan çıktım.

Soğuktan ötürü parmaklarımı yerden keserek ve sütçü kadının beni duvardaki bir delikten göreceğine yönelik belli belirsiz bir umutla odayı arşınladım.

Nihayet gün ağarırken uyuyakaldım. Ne Lecoin'ların çalar saatini ne de kapıcının her sabah kasten kapıma çarptığı süpürge sesini duydum.

Uyandığımda güneşin kare şeklindeki yansıması yatağımı aşmış, duvarda titreşiyordu.

Geç olmuştu. Aceleyle yataktan fırladım, gözlerim

şışmış, bir yanağım da buruşuk çarşafa dayanmaktan yaprak gibi çizik çizik olmuştu.

Giyindikten sonra üzerimi uzun uzun fırçaladım.

Fırçam öyle eski ki tüyleri kumaşa takılıp dökülüyor.

Dökülen tüyleri tek tek temizlemem gerekti.

Sonra da dışarı çıktım.

Güzel bir ilkbahar günüydü. Güneş tam tepemdeydi. Gölgame basarak ilerliyordum.

Emniyetli bir usturam var. Ama bıçağı körelmiş.

Bu sebeple bir berbere girdim.

Dükkanın sahibi saçları süpürüyordu. Gömleğinin kollarını sıyırmıştı. Metal kıskaçlar dirseğinin üzerinden kollarını çevreliyordu. Kravatı iğneyle tutturulmuştu.

Beni çok iyi tıraş etti.

Saat tam üçte cildim gergin, yüzüm pudralı, Billard'ın kapısını çaldım.

Nina beni bekliyor olmalıydı.

Ellerimin damarları her zamankinden daha şişkindi.

Cevap veren olmadı. Cilveli bir kız olan Nina bana naz yapıyor olmalıydı.

Bu kez daha güçlü çaldım.

Kulağımı kapıya dayayıp dinledim. Bu şekilde daha iyi duyulur.

Sessizliği bozan tek bir kıpırtı olmadı.

Bunun üzerine kapıya yumruğu geçirdim. Yine aynı sessizlik. Nina odada değildi. Kimse olmadığına göre anahatar deliğinden içeri bakabilirdim. Pencerenin kanadını ve fazlaca uzun perdesini gördüm.

Nina beni beklememişti; Nina beni sevmiyordu.

Bir anda salakça bir dehşete kapıldım. Eğer genç kız buracıkta, bu odada ölmüşse benden şüphelenebilirlerdi.

Merdivenlerden, her katta son iki basamağı atlayarak telaşla indim.

Billard çiftiyle ilişkim işte böyle sona erdi. Elli frangı istemek için bile olsun, oraya bir daha dönmedim.

Saint-Michel Meydanı'na yolumu düşürmüyorum. Oysa Billard istese öyle mutlu olabilirdik ki.

Arkadaş arıyorum. Sanırım asla bulamayacağım.

DENİZCİ NEVEU

Seine kıyısında başıboş dolanmayı severim. Doklar, havuzlar, kanallar bana uzaklardaki bir limanı, yaşamak isteyeceğim yerleri çağrıştırır. Hayalimde dans eden kızlar ve denizciler, küçük flamalar, yelkensiz direkleriyle hareketsiz duran gemiler canlanır.

Bu düşler uzun sürmez.

Paris'ın rıhtımları fazlasıyla tanıdıktır benim için: Düşlerimdeki puslu şehirlere ancak bir an için benzetebilirim.

Bir mart günü ikindisinde rıhtımda geziniyordum.

Saat beşti. Rüzgâr pardösümü bir etek gibi havalandırıyor, şapkamı tutmak zorunda bırakıyordu. Arada bir geçen bir gezinti gemisinin pencere camları suyun üzerinde rüzgârdan daha hızlı akıyordu. Ağaçların ıslak kabukları parlıyordu. Başımı hiç çevirmeden Lyon Garı'nın, ışıkları şimdiden yanmış olan saat kulesini görebiliyordum. Rüzgâr dindiğinde havaya kurumuş kanalların kokusu hâkim oluyordu.

Durup bir korkuluğa dayandım, mahzun mahzun önüme bakıyordum.

Römorkların bacaları köprülerden geçmeden önce arkaya doğru kırılıyordu. İçinde insanların yaşadığı bazı

mavnalar gergin halatlarla suyun ortasında toplanmıştı. Uzun bir kalas bir mavnayı karaya bağlıyordu.

Üzerinde tehlikeye atılmış bir işçi, her adımında bir somyanın üzerinde yürüyormuş gibi yaylanıyordu.

Ölmeye niyetim yoktu ama genellikle insanlarda acıma hissi uyandırmaktan hoşlanırım. Birileri yanaştığında yüzümü ellerimin arasına alıp gizliyor ve ağlamışım gibi burnumu çekiyordum. İnsanlar uzaklaşırken dönüp bakıyordu.

Geçen hafta az kalsın ciddi olduğumu kanıtlamak uğruna kendimi suya atacaktım.

Gözlerimi nehre dikmiş, dibinde yatıyor olabilecek Galya paralarını düşünüyordum ki omzuma vurulan bir el dirseğimi istemsizce kaldırmama sebep oldu.

Döndüm, korktuğum için utanmıştım.

Karşımda başında denizci beresi, bıyığında sigara izmariti, bileğinde de paslı bir künye olan bir adam vardı.

Gelişini duymadığımdan ayaklarına baktım: Ayağında espadriller vardı.

"Ölmek istediğinizi biliyorum," dedi bana.

Ses etmedim: Sessizlik beni ilginç kılıyordu.

"Biliyorum."

Gözlerimden yaş getirebilmek için onları olabildiğince yukarı deviriyordum.

"Evet, biliyorum."

Gözlerimi yaşartamayınca yumdum. Bir sessizlik oldu, sonra mırıldandım:

"Doğru, ölmek istiyorum."

Hava kararıyordu. Sokak lambaları kendiliğinden yanıyordu. Göğün sadece bir yanı aydınlıktı.

Yabancı yaklaştı ve kulağıma fısıldadı:

"Ben de ölmek istiyorum."

Önce şaka yaptığını sandım ama ellerinin titrediğini görünce ciddi olduğunu ve beni de birlikte ölmeye davet ettiğini düşünerek içten içe kaygılandım.

"Evet, ölmek istiyorum," diye yineledi.

"Haydi canım!"

"Ölmek istiyorum."

"Gelecekte umudu kesmemek lazım."

"Umut" ve "gelecek" sözleri beynimin sessizliğinde hoşuma gidiyordu ama sanırım ağzımdan çıkar çıkmaz anlamlarını yitiriyorlar.

Denizcinin kahkaha atacağını sandım. Tınmadı.

"Umutlu olmalı."

"Yok... yok..."

Onu ölüm fikrinden caydırmak için nefes almadan konuşmaya başladım.

Beni dinlemedi. Bedeni dik, başı eğik, kolları sarkmış, iflas etmiş bir bankere benziyordu.

Ne mutlu ki benim de ölmeye niyetli olduğumu unutmuş gibiydi. Ona bunu hatırlatmaktan kaçındım tabii.

"Gidelim," dedim, rıhtımdan uzaklaşmak umuduyla.

"Evet, kıyıya gidelim."

Az önce korkuluğun taşı dirseklerimi dondurmuştu. Şimdiye soğuk bedenime yayılıyordu.

"Kıyıya mı?" diye sordum.

"Evet... Ölmeliyiz."

"Çok karanlık oldu, yarın geliriz."

"Yok, bugün."

Kaçmak ödleğe olacaktı. Ömrüm boyunca vicdan azabı çekerdim. Kimseyi ölüme terk etmemeli. Bu adamı kurtarmak benim ödevimdi. Ama orada durdukça da benim sulara gömülmek istediğimi sanıyordu ve son anda reddedecek olursam beni buna zorlaması mümkündü. Denizciler halatlara bağlı mavnaları çekmeye alış-

kındır. Onlar için bir adamı kolundan çekmek hiç de zor olmamalı.

“Dönsek iyi olur, dostum.”

Umutsuz adam başını kaldırdı. Üzerinde düğmesiz bir İngiliz asker ceketi vardı. Herhalde düğmeleri birine vermişti. Ceketin altında yakası gevşemiş bir atlet, karnının üzerinde katlanıyordu. Dişleri üst üste binecek kadar çarpıktı. Birkaç kıl, kulaklarından dışarı fırlamıştı. Ceplerinden birinden, yeni tıpalı bir şarap şişesinin yarısı dışarı taşıyordu.

Kolumdan tuttu ve beni küçük bir merdivene doğru sürükledi. Aşağıya baktığımda demir parmaklıkların arasından sahili gördüm.

Takma bacaklı biri gibi, her basamağa iki ayağımı bastıktan sonra adımımı atarak ağır ağır indim.

Dar ve ince korkuluğa tutunuyor, intiharı geciktirmek için düşmekten çekiniyormuş gibi davranıyordum.

Denizci, parmaklarını kolumun kasıyla kemiğinin arasına geçirmişti. Kurtulmak için arada bir kolumu kaldırıyordum ama işe yaramıyordu.

Kıyıda tepesi sivri bir kum yığını, Paris Belediyesi'ne ait alet edevat, bir kulübe ve zincirle bağlı bir el arabası vardı. Bir köprünün karanlık alt zeminini ve rıhtımdan geçen otobüslerin çatısını gördüm. Rüzgâr beni arkamdan ittiriyordu.

“İki kişi daha kolay ölünür,” diye belirtti yanımdaki.

Bu denizcinin boğulmaya kararlı olduğuna hiç şüphe yoktu. Onun peşinden gideceğimi düşünüyordu. Buna inanmayı sürdürmesini isterdim. İnsanların sizin ölümünden korktuğunuzdan kuşkulanması hiç hoş değil.

Sanki bir göletin kıyısındaymış gibi Seine'in kıyısında duruyorduk. Aramızda korkuluk kalmamıştı. Şu an bu nehre öyle yakındım ki afalladım. Kim Seine'in evlerin arasından, taş köprülerin altından akışını görüp de ona bu derece yaklaşabileceğine inanırdı ki.

Engin bir su görünce hep olduğu gibi, yine elimde olmadan yüzme bilmediğimi hatırladım.

"Daha öteye gidelim," dedi yabancı, "buradan akıntı bizi köprünün kemerlerine sürükler."

Hemen onayladım.

Bir tramvay köprünün tonozlarını titretti. Çökeceğinden korktum. Ne zaman bir köprünün altından geçsem aynı korkuya kapılırım. Ayağımızın altında çakıllar toz şeker gibi çıtırdadı.

"Niye ölmeye bu kadar taktınız ki?" diye sordum.

"Üç gündür bir şey yemedim. Yatacak yerim yok."

"Sığınma evleri var."

"Oralarda iyi tanılar beni. Artık istemiyorlar."

Yansımalar Seine'e diklemesine dalıyordu. Suyun yüzeyi sanki altında foklar oynaşıyormuş gibi çalkantılıydı. Karşı kıyıdaki evler, gölgeden ötürü Venedik'teki evleri andırıyor, nehrin üzerinde yükseliyormuş gibi görünüyordu.

"Haydi, cesaret," dedi denizci. "Bir dakika zorlanacağız, o kadar. Sonrası ebedi istirahat."

"Emin misiniz?"

"Evet... Haydi... Cesaret."

Kolumu hâlâ aynı yerden sıkın elinin yol açtığı dehşet hissi, biz farkına varmadan kısılcacını ayağımıza geçiren bir yengecin yaratacağı hisle aynıydı.

"Önce beni bir bırakın da."

Kendimi öldürmek istemiyordum ama buna kararlı olsam birinin beni tutmasını istemezdim. İnsanın kendini öldürebilmesi için tamamen serbest olması gerekir. İntihar, ölümle aynı şey değil.

Umduğumun aksine, yabancı hemen dediğimi yaptı.

Sanki kolumu değil de gırtlığımı bırakmış gibi ciğerlerim havayla doldu.

Denizci eğildi ve dik tuttuğu iki parmağıyla suyun sıcaklığını ölçtü.

"Biraz soğuk," dedi elini kurulayarak.

"Sonra geliriz öyleyse."

"Yok, bu işi bitirmeliyiz."

Hayatım boyunca kendimi benzer durumların içinde buldum. Yalnızlığım sebep oldu bunlara. Benimle ilgilenirler, beni sevsinler istedim. Kimseyi de tanımadığımdan sokaklarda dikkat çekmeye çalıştım çünkü benim farkıma varabilecekleri tek yer orasıydı.

Halim, kışın ortasında, gece yarısı bir köprü'nün üzerinde şarkı söyleyen dilenciye benziyor. Geçenler hiçbir şey vermez çünkü bu şekilde sadaka istenmesini fazla teatral bulurlar. Beni de bir korkuluğa dayanmış, karamsar ve işsiz güçsüz gördüklerinde rol kestiğimi düşünüyorlar. Haklılar. Ama yine de gece yarısı bir köprüde dilenmek ya da insanların ilgisini çekmek için dirseklerini bir korkuluğa dayamak sizce de çok hazin bir durum değil mi?

Denizci dibi daha hızlı boylayabilmek için ceplerini çakıllarla dolduruyordu.

"Siz de böyle yapın," dedi bana.

Durum ciddileşiyordu. Paramdan bahsetmek istemezdim ama artık susma imkânı kalmamıştı. Son âna kadar beklenmedik bir olayın beni biraz param olduğunu söylemekten kurtarmasını umut etmiştim.

"Hey... Hey..."

Bir kum yığınının önüne eğilmiş, taş toplamakta olan biçare adam döndü.

"Kurtulduk!"

Anlamadan baktı.

"Biraz param olduğunu fark ettim."

Yabancı kalktı, bir adım attı. Çakıllar parmaklarının arasından kaydı. Gözleri parladı ama sadece tam bebekleri.

"Paranız mı var?"

"Evet... evet."

Herhalde öldükten sonra dirilen insanların olabileceği gibi afallamış, donakalmıştı. Bir damla yaş sakallarına dek süzüldü. Sonra birdenbire kollarını havaya kaldırıp üst üste üç-dört kez zıpladı.

"Paranız mı var?"

"Evet... evet."

"Hani? Gösterin."

Cüzdanımı açtım. Tüm paraları görmesin diye tek bir banknot çektim, çıkarken katı açıldı.

"İşte, dostum. Alın bu on frangı."

Zavallı adam paraya aşkla baktı ve sonra bir dakika boyunca kat yerini düzeltmeye çalıştı.

Bir lokantaya girdik, ben önden.

"Ne alırsın?"

Artık ona sen diye hitap ediyordum çünkü hayatını bana borçluydu ve çünkü benden fakirdi.

"Sizinkinden."

"O zaman kırmızı?"

"Olur."

Bize yıkanmış bir şişede şarap, bölünmüş somun ekmek ve tabaklarımıza alana dek çıtırdamayı sürdüren dört tane kızarmış sosis getirdiler.

Ödedim.

Her zaman ödemeyi önden yaparım. Kafam rahat olur böylece. Cüzdanımda kalan paranın tamamen bana ait olduğunu bilirim.

Denizci sosislere saldırdı.

"Dikkat et, yavaş ye."

Cevap vermedi. O zaman gözünde önemimin azaldığını hissettim.

Bitirdiğinde sordum:

"İyi yedin mi?"

Bıyıklarını avucuyla sildikten sonra, "Evet," dedi.

"Yemek güzel miydi?"

"Evet."

"Doydun mu?"

"Evet."

Fazlaca minnettarlık göstermemesi canımı sıkıyordu. Kendisine verdiğim armağanı hatırlatmak için sordum:

"Hâlâ on frangın var, değil mi?"

"Evet."

Gerçekten de hiç ince biri değildi. Onun yerinde olsam bana iyilik edene çok daha kibar davranırdım. Karşısında ben olduğum için şanslıydı. Açık fikirli ve iyiliksever biriyim ben. Nankörlük, iyilik yapmama engel değil.

"Senin adın ne peki?"

"Neveu... Senin?"

Artık o da benle senlibenli konuşuyordu. Edepsiz insanlarla samimi olmamak gerektiğini düşündüm. Samimiyetle dostluğu karıştırırlar. Bir anda kendilerini sizinle eşit görürler. Bizi ayıran mesafeler eriyordu. Oysaki ben, benden yüksek konumdaki birinden samimi yaklaşım gördüğümde asla laubali olmamışımdır. Bunun insanların canını nasıl sıktığını çok iyi bilirim.

Neveu'ye gıcık kapmamıştım ama daha kibar olabildi. Ben Billard'a çok kibar davranmıştım.

Çok iyi biri olduğumdan yanımdakinin sorusuna karşılık verdim:

"Victor Bâton."

Artık elmacıkkemiklerinin üzeri olgun bir meyve gibi kızarmıştı. Sakalı daha bir kıvrıkcılaşmıştı. Atletine ekmek kırıntıları yapışmıştı.

Neveu, nezaketsizliğine rağmen gözüme sevimli geliyordu. Sonunda kendisine güvenebileceğim bir arkadaş bulmuştum. Tek beni bilecekti o. Kıskanmamı gerektirecek bir durum olmayacaktı. Üstelik ondan daha becerik-

li olmakla gurur duyuyordum. Birlikte çıktığımızda o da benim sevdiğim yollardan geçecek, beğendiğim mağazaların önünde duracaktı.

"Nerede yatacaksın bu akşam?" diye sordum, kalacak yeri olmadığını gayet iyi bildiğim halde.

"Bilmem."

"Rahat ol, bir çaresine bakarım."

Aklıma ilk gelen, ona benim evimde bir yatak açmaktı. Ama bu fikirden çabuk caydım. Kapıcı dırdır ederdi bir kere. Ayrıca yatağım da kutsaldır. Herkes gibi benim de kendime göre takıntılarım var, bilhassa odamda. Bir örtü eksik yatacak olsam bütün gece gözüme uyku girmez. Sabah yıkanırken de rahatsız olacaktım. Ona bir otelde küçük bir oda tutmam daha iyi olurdu. Haftada on franga idare edecek bir çatı katı bulunabilirdi.

Son vardığım karar bu oldu. Ama tabii bunu denizciye bildirmekten kaçındım. Onu kaygı içinde bırakmayı yeğledim.

O an bir kez daha hızır gibi imdadına yetişmiş olduğumu hissettim. Rengi atmıştı. Zengin insanlar canları sıkıldığında dahi tavırlarını korumayı bilirler. Oysa yoksuldu, bilmiyordu. Elleri, uyurken üzerine sinekler üşüşen insanlar gibi kıpır kıpırdı. Gözleri tedirginlik içinde, bir zencinin gözleri kadar belirgin oynuyordu.

Birini kendine muhtaç halde tutmaktan keyif almak hoş değil. Ama yine de mazeretim vardı, onu böyle kıvrandırırıyorsa az sonra iyi haberi vermek içindi. Onunla ilgilenmek istemesem böyle davranmazdım.

"İçmek ister misin, arkadaş?"

"Evet."

Bir şişe şarap daha ısmarladım.

Kadeh tokuştururken tırnaklarımın masa arkadaşıminkilerden temiz olduğunu fark ettim. Övünmeli mi yoksa sıkılmalı mıydım, kestiremedim.

Bardaklarımız boşalır boşalmaz, Neveu benden önce davranmasın diye hemen dolduruyordum. Bana içki koymak cüretini gösterseydi dehşete kapılırdım. Benim üstünlüğümü kaale almadığını düşündürürdü bu bana. Zaten sen diye hitap etmesi bile yetip artıyordu.

Kafayı bulmuştuk. Başım atlıkarınca gibi dönüyordu. İyi birine dönüştüğümü duyumsuyordum, art niyet-siz, gerçekten iyi birine.

"Biliyor musun, Neveu, hiç kafaya takma. Sana bir oda tutacağım. İstersen gerçekten dost oluruz seninle. Hiç ayrılmayız."

Denizcinin ifadesi belli belirsiz değişti, belki de şakağına düşen bir saç tutamından. Burnundan dudaklarının kenarına uzanan mimik çizgileri yumuşadı.

"Evet... Tabii... İstersen."

Bu *sen* beni yine sarstı ama yine de ilk seferki kadar değil. Yanlış yaptığımın farkındaydım. Sarhoşluk bana neyim varsa paylaşma arzusu veriyordu.

"Haydi, çıkalım," dedim, pardösümün eteklerine bu-laşan talaşı silkeleyerek.

Halime rağmen son şişe şarabın ödenmemiş olduğunun farkındaydım. Unutmuş gibi yaptım.

Neveu, bana hatırlatmamak için, ona vermiş olduğum parayı çıkardı.

"Ne kadar?" diye sordu lokantacıya.

Müdahale etmek için farkında olmadan bu soruyu bekliyordum:

"Yok, yok, bırak... Ben öderim."

Dışarının serin havası beni ayıltmaya yetmedi. Kalabalık sokak, sanki başkasının gözlüğünü deniyormuşum gibi bulanık görünüyordu. İnsanların kafaları maskeye benziyordu. Otomobillerin farları karnımın hizasından geçiyordu. Kulaklarıma pamuk tıkanmış gibiydi.

Taksilerin motorları sanki beş para etmeyen, sıcak demir hurdalarıydı. Kaldırım, sanki tartılmak için kantara çıkmışım gibi, ayaklarımın altında sarsılıyordu. Olmayacak yerlerde ışıkların parladığı bir düş sokağı denebilirdi buraya.

Öyle mutluydum ki içimden haykırmak geliyordu.

Neveu'yle paylaşmak bile istemiyordum artık: Her şeyi vermek istiyordum ona. Yeterince yoksul bulmuyordum kendimi. Tanrım, sahip olduğun her şeyi vermekten ve sonra boş ellerle mutlu kıldığın kişiyi izlemekten büyük saadet var mıdır!

Her şeyimi Neveu'ye sunacakken bir düşünce beni durdurdu. O belki de layık değildi buna.

Beş dakikadır yürüyorduk ki aklıma hali vakti yerinde olan adamlara özgü bir fikir geldi. Döndüm. Neveu arkamdaydı.

"Hey... Flora'nın yerine gidelim!"

"Flora mı?"

"Eğlenceli bir mekân."

Denizci sarhoştı, tek omzunu düşürmüş, yalpalayarak yürüyordu. Cambaz gibi kaldırımın sınırından ilerliyordu. Dirseğini karnına dayamış, eli çene hizasında titriyordu, kafayı üşütmüş gibiydi. Kafası kısa bir ipe bağlı balon gibi salınıyordu. Kemerinin bir ucu dizlerine dek sarkmıştı.

"Görüyorsun ya Neveu, burada olmak suyun dibini boylamaktan iyi."

Hiç bu kadar mutlu olmamıştım. Dostum ardımdaydı. Demek ki kumanda bendeydi. Sağa da sapsam sola da sapsam fark etmeyeceğini düşündüm, değil mi ki denizci peşimden gelecekti.

Kalabalığa rağmen önümüzde yol hep açıktı. Karşıdan karşıya geçmemiz gerektiğinde polis sanki tesadüfen

trafiği durduruyordu. Kaldırımında bir sıkışıklık olduğunda bizim varışımızla bir geçit açılmış oluyordu.

Issız bir sokağa daldık. Sokak lambalarının ışığı, evlerin ilk kat hizasına dek cephelerde dalgalanıyordu. Dizden kesik gölgelerimiz, duvarlarda kâh önümüze kâh ardımıza düşüyordu. Bir evin üst katındaki aydınlık pencereden yükselen kare şeklindeki ışık huzmesinin yansıması, karşı cepheye genişlemiş ve zayıflamış halde vuruyordu.

Arada bir duvarlara yaslanıyordum, tırnaklarımın arasına alçı doluyordu.

Ya da iç cebimi yokluyordum zira sarhoş olmama rağmen cüzdanım aklımdaydı. Yanımdakinin halimden istifade ederek yürütmesinden korkuyordum.

Bir gramofon sesi duyuldu. Işıklı bir numara kapıyı aydınlatıyordu.

Gelmiştik.

İtiraf etmeliyim ki buraya tek başıma gelmeye asla cesaret edemezdim. İki kişi olmak farklı. İnsanların dik-kati sadece sizin üzerinizde toplanmıyor.

Buna rağmen heyecandan karnıma ağrı girmişti.

Çocukluğumdan beri bahsini duyduğum o evlerden birine girecektim yani. Ve oraya askerde olduğu gibi bir sıra eri değil, elebaşı olarak girecektim yani.

Zili çaldım.

Herhalde bizi orada dikilip dururken görülmenin sıkıntısından korumak için kapı hemencecik açıldı.

Girdik.

Kapı özel bir düzenek sayesinde kendiliğinden kapandı.

Aklım hemen şapkama gitti. Başımdan çıkardım ve kendime müdavim havası vermek için dosdoğru yürüdüm.

"Oradan değil," diye bağırdı, kapıyı açan şişko kadın.

Beyaz çorapları, metal zincire bağlı deri bir çantası ve önlük işlevi göremeyecek kadar küçük bir dantel önlüğü vardı.

Durdum. Bu uyarı girişimin havasını kaçırmıştı. Ortamları tanıyormuş gibi gözükmeyi öyle istemiştim ki.

Bizi, evlerin derinliklerine açıliveren tüm o salonlar gibi genişliğiyle şaşırtan bir salona aldı.

Can sıkıntısından hoşnut görünen birkaç müşteri, gözlerini gramofonda dönen plağa dikmişti. Salonun dibinde, dekorları dağılmış, boş bir sahne vardı.

"Küçükhanımlar yemekte. Birkaç dakikaya inerler. Beklerken ne alırdınız, beyler?"

Böyle yerlerde içkinin çok pahalı olduğunu biliyorum. Yine de bir şişe şarap söyledim.

Oturduk.

Pardösümü çıkarmamıştım çünkü kolların astarı yüzünden sonradan giyinmesi çok zor oluyordu.

Neveu'nün tavrı canımı sıkıyordu. Kasketini çıkarmamıştı. Üstelik yakalığı da yoktu. İnsanın zengin değilse biraz mahcup davranması gerekirken o küstah bir havaya bürünmüştü.

Dirseğimle dürttüm.

"Kasketini çıkar."

Dediğimi yaptı. Bir şakağından diğerine uzanan kızarık bir çizgi alnını ikiye bölüyordu.

Yanımdaki, parmağını ıslatıp gözlerini ovuştururken ben de masanın altında, bir kibrit çöpüyle tırnaklarımı temizliyordum.

Henüz tüm lambalar yanmamıştı. İnsan sanki sinema salonuna çok erken gelmiş gibi hissediyordu. Müşteriler sanki zorla tutuluyordu. Eller ceplerdeydi. Burunlar gibi kızarmış kulaklar da parlıyordu. Koltukların suni deri kaplaması, eprimiş şayak gibi yansımalar yapıyordu.

Gramofon durdu.

Bir müşteri ağzıyla sesini taklit etti. Zor olmamalı, bunu yapan bir sürü insan biliyorum zira.

Sonunda kadınlar göründü. Saydım. Yedi kişiydiler.

Kısa elbiselerinden, panayırlarda sergilenen balmumu ucubelerin üzerine geçirilen pullu kostümlerden yükselenle aynı rezillik ve sefalet kokusu yükseliyordu.

Ciltleri, sırlı mukavvadan bebekler gibi soluk ve parlaktı. Parmaklarında sıra sıra dizili yüzükler parlıyordu.

Bu hoppa kızlardan biri tek başına dururken bacakları düzgün görünüyordu ama arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde, nedendir bilmem, kusurları göze batıyordu.

Bir kadın gelip yanıma oturdu ve gülerken kanepeye hop hop zıpladı. Sararmış dişleri, yüzünün beyazlığında daha da sarı görünüyordu. Gözleri eski bir saat kadranı gibi çizik çizikti. Yayıdığı parfüm kokusu hareket ettikçe daha da güçlü duyuluyordu.

Neveu onu hayranlıkla süzüyordu. Tamamen değişmişti. Konuşuyor, gülüyor ve artık benimle ilgilenmiyordu.

Kadın aniden kalktı ve denizciyi kolundan tutarak sürükledi.

Tek başıma kalmıştım. Masada üç bardak ve iki şişe vardı.

Hepsini ödedim ve çıktım, ruhum kararmıştı.

Her şeyi yapabilirdim Neveu için. Benden daha güçsüzdü ve onu sevmiştim.

On frank vermiştim ona: Yemek için saklayacağına eğlenmeyi seçti. Belki de boğulup gitmiştir şimdiye dek. Oysa beni dinleseydi, sevseydi, benimle dalga geçmeseydi mutlu olurduk.

O gün ben de güle oynaya bir kadının peşine takılabilirdim. Bunu yapmadım çünkü ona bir oda tutmak istiyordum.

Yüreğimde ne sevgi hazineleri gizli olduğunu bilemedi. Bir arzuyu tatmin etmeyi seçti.

Siz iyilik yapın, teşekkürü bu olsun.

Bu dünyada anlaşılabilmek bu kadar zor mu yahu?

MÖSYÖ LACAZE

I

Garlar önümde bilmediğim bir dünyayı aralar. Çok daha renkli, cıvıvı bir atmosfer kuşatır oraları.

Garları severim, en çok da Lyon Garı'nı. Üzerinde yükselen köşeli kule, kuşkusuz yeni olduğundan, bana askerde, hayvan vagonlarının sürgülü kapısından gördüğüm Alman şehirlerinin anıtlarını anımsatır.

Garları severim çünkü gece gündüz yaşayan mekânlardır. Eğer uyumamışsam yalnızlığımı daha az hissedirim.

Garlar, varsıl insanların özel hayatlarını gözlerimin önüne serer. Sokakta onlar da herkes gibidir. Paris'ten ayrılırken ise konuşmalarını, gülüşlerini, verdikleri emirleri duyarım. Birbirlerinden nasıl ayrıldıklarını görürüm. Bunlar ilgisini çeker, ben gibi çulsuzun, dastsuzun, bagajsızın.

Herhalde bu yolcular benim gibi onların gidişini izleyen birinin yerinde olmak istemezlerdi.

Uzun boylu genç kızlar sandıkların kaydedilmesini bekler. Güzeller. Onları süzerken acaba işçi giysileri içinde de bu kadar güzel görünürler mi, diye sorarım kendime.

Lyon Garı'nı severim çünkü ardında rıhtımları, gökte dönen turnaları, havada asılı kalmış dumanlarıyla adacıklar gibi hareketsiz mavnalarıyla Seine uzanır.

Günlerden bir gün, nasıl vakit geçireceğimi bilemediğimden Lyon Garı'nda birkaç saat oyalanmaya karar verdim.

Döner kapılar havayı dövüyordu. Ayaklarım cilalı döşeme karolarında çam ormanında gibi kayıyordu. Dergiler, gazete bayisinin ıslak camlarına yapışmıştı. Hava akımları insanların gazetelerini açmasını engelliyordu. Gişelerin ardında gündüz vakti ışıklar yanıyordu. Demiryolu çalışanlarının polisleri andıran bir havası vardı.

Kimsenin dikkatini çekmiyordum. Kederliydim. Öyle de kalmaya gayret ediyordum. İstiyordum ki yola çıkarken vicdanları sızlasın, başka ülkelere doğru ilerleyen yolcuların akıllarına düşeyim.

Başım önde yürüyor ve ne zaman güzel bir kadın görsem onu etkileyebilmek için hazin hazin bakıyordum. Aşka muhtaç olduğumu anlamasını umuyordum.

Ne zaman dışarı çıksam hep hayatımı altüst edecek bir olayın gerçekleşmesini beklerim. Eve dönene dek bu beklentiyi taşıyım. Zaten o yüzden hiç durmam odamda.

Ne yazık ki o olay hiç gerçekleşmedi.

"Hey... Oradaki... Delikanlı!"

Döndüğümde yirmi metre ötede bir beyefendi gördüm, herhalde hava akımlarının etkili olduğu bir noktada durmuştu: Pardösüsü sanki vapur iskelesindeymiş gibi havalanıyordu. Sağ kolunun ucundan bir valiz sarkıyordu.

Bana seslendiğinden emin olamadığım için bekledim. Bunun üzerine bana işaretparmağıyla tetik çekiyormuş gibi bir işaret yaptı.

Başka birini çağırmadığından emin olmak için etrafıma bakındım ve kimseyi göremeyince yaklaştım.

Şişman biriydi bu yabancı. Göbeği ceketinden taşıyordu. Kızıl bıyığı düzgün kesilmişti.

Canım sıkılmıştı ama bana hamal muamelesi ettiğinden değil, keyifsiz duruşumu bozduğundan ötürü. İşte artık biri benimle konuşuyordu! Ben de herkese benze-miştim yani. Bu adamın yüzünden yakınmaya hakkım kalmamıştı.

"Şu valizi aliver, delikanlı."

Üzerinde yoldan gelmiş ve başkalarının hemen atılıp kendisine yol açmasını doğal bulan insanların rehave-ti vardı.

Valizi almakta kararsız kaldım: Genç bir kız bizi iz-liyordu.

Sonunda pes edip sağlam elimle valizin kulpunu kavradım ve yolcunun peşinden ilerledim.

Pardösüsünün eteği arkadan havaya kalkmıştı, her-halde üzerine oturduğundan.

İkide bir durup dinleniyor ve ezilmiş parmaklarıma bakıyordum.

Yolcu ise benimle aynı anda duraklamıyordu. İlerli-yor ve daha ötede bekliyordu, benimle konuşmak duru-munda kalmasın diye.

Yol boyunca gözlerimi indirdim çünkü utanıyor-dum. Bacağıma dayanan valiz pantolonumu aşağı çeki-yordu.

Hayatımı anlatmak isterdim bu adama, belki benim-le ilgilenirdi. Bunu öyle kafaya takmıştım ki eğer yap-mazsam kendime içerleyecektim.

Dertlerimi dökmem bazen kolay bazense, hele ki tam da ağzımı açmaya kalktığımda, imkânsız oluyordu.

Zira ne zaman konuşacak olsam adam ya ceplerinde bir şeyler aranıyor ya da gözlerini bir şeylere dikeyordu. Beni durdurmak için daha fazlasına gerek yoktu. Böyle-sine önemli bir beyefendiyi rahatsız etmekten çekiniyor-dum. Ancak o sırada yapacak başka bir işi olmadığında beni dinleyebileceğini seziyordum.

Biz kaldırımda belirir belirmez bir taksi önümüze yanaştı.

Kapıyı açarken vagon kapısı gibi zorlandım: Kolu ne tarafa çevireceğimi bilemedim.

Şoför arabasının flamasını indirdi ve bizi at hırsızı gibi tepeden tırnağa süzdü.

Öyle sakın duruyordu ki valizi kaldırmak için sarf ettiğim çabanın gülünç gözükebileceğini anladım.

Beyefendi motorun sesinden dolayı adresi yüksek sesle söyledi, sonra bozukları avucuna yayarak bir parayı aldı ve bana uzattı.

Birkaç saniye içinde kızaracağımı hissettim. Gururdan ziyade ilginç görünmek için reddettim. Hatta elimle bir hareket bile yaptım.

"İstemiyor musunuz?" diye sordu yolcu, sesinin tonunu değiştirerek ve siz, hitabıyla.

Aslında gayet sıradan olan bu reddediş onu heyecanlandırmıştı.

Varisli bir damar gibi mosmor kesilmiş olan sürücü, elleri direksiyonda, bizi izliyordu.

"Niye reddediyorsunuz? Siz yoksulsunuz."

O anda bir şeyler geveleyip sıvışmam gerekirdi. Ama kim bilir neyi umarak duruyordum.

"İlgimi çektiniz, delikanlı."

Yabancı, bir kartvizit çıkarttı ve taksiye dayayarak "saat on" yazdı.

"Alın... Yarın beni görmeye gelin."

Arabaya binince araç bir kayık gibi sallandı.

Elimde kartla, ne diyeceğini bilemez ama konuşmaya hevesli halde, kaldırımın kenarında kalakalmıştım.

Taksi göbekten döndü ve tekrar önümden geçti. Şoför "defol, pislik!" dercesine suratıma baktı. Sigara yakmakta olan beyefendi bir anlığına gözüme ilişti.

Taksi uzaklaştı. Nedensizce plakasını aldım.

Kartviziti okurken görünmek istemiyordum. İnsanlar beni izlemekte olduğundan oradan uzaklaştım.

Ancak beş dakika kadar yürüdükten sonra okudum:

Jean-Pierre LACAZE

Sanayici

LORD-BYRON SOKAĞI, no: 6.

Kısa çizgiyle bağlanmış iki önadı, "sanayici" unvanı ve hiç şüphesiz benim semtimde yer almayan şu Lord-Byron Sokağı ile bu kartvizit beni çok etkiledi.

Evet, yarın saat onda bu beyefendiyi ziyaret edecektim.

Birileri benimle ilgilendiğine göre kurtulmuş sayıldım yani.

II

Akşam eve döndüğümde çoraplarımı ve mendilimi leğenimde, soğuk suyla yıkadım.

Gece boyunca her on beş dakikada bir ve her seferinde bir rüyanın sonunu göremeden uyanıyordum. Sonra da durup sanayiciyi düşünüyordum. Hayalimde bir kızı vardı ve onunla evleniyordum, o da ölüp servetini bana bırakıyordu.

Sabah olup gözlerimi açtığımda hayal gücümün fazla yüksekte uçtuğunu anladım. Herhalde Mösyö Lacaze da herkes gibi bir insandı.

Yıkayıp hazırlanırken hayatımla ilgili onu ilgilendirebilecek olayları, kendisine anlatmak için zihnimden geçirdim.

Ve sonra içlerinden seçim yaptım. İnsan ne kadar mutsuz, yoksul, yalnız olsa da bazı şeyler hiç söylenmese daha iyi olur.

İki takım elbisem var: Biri gündelik, diğeri de siyah olmanın avantajına sahip. Siyahı giymekte kararsız kaldım; Mösyö Lacaze'ı yoksul bir görüntü çizmemin mi yoksa onun için bayramlıklarımı kuşanmamın mı daha hoşnut edeceğini kestiremiyordum.

Siyah takımı giymekte karar kıldım. Fırçanın üzeri-

ne tükürüp lekelerini fırçaladım. Ne zamandır fırçalıyorum bu lekeleri. Akşamına tekrar beliriyorlar.

Bedenimin kirli olduğu fark edilmesin diye kollarımı dirseklerime dek yıkadım. Saçlarımı ayırdığım çizgi bozulmasın diye ıslattım. Temiz bir gömlek giydim; sadece iki kez giyilmiş olan tek sert yakalı gömleğimi ve düğümlemekten en az kırışmış olan kravatımı da taktım.

Çıktım.

Saçlarım kurumaya fırsat bulsun diye şapkamı hemen takmadım. Şapkanın altında kurumuş saçlar kadar çirkin bir şey olamayacağı geldi aklıma.

Tüm belgelerimi de evrak çantama koyup yanıma almıştım. Mösyö Lacaze'in kartviziti, gerekirse aranmayayım diye ayrı bir gözdeydi.

Saat sekizdi. Evden bu kadar erken çıktığım nadirdir. Merdivenler henüz süpürülmemişti. Doktorun kapısının koluna bir gazete sıkıştırılmıştı.

Düzgün bir insan bu doktor, tüm okumuş insanlar gibi.

Henüz saat dokuzda Champs-Elysées civarlarında dolanıyordum.

Sarı bir pusun içinden yükselen evleri, ağaçları gören, manzarayı sabitlemesi yapılmamış bir fotoğrafa benzetebilirdi. Yine de öğle güneşinin bu pusu delip geçeceği hissediliyordu.

Bir polis memuruna Lord-Byron Sokağı'nın yerini sordum.

Pelerinin altından uzattığı koluyla gösterdi.

Onu dinlerken, hemen sonra başka bir yöne sapsam acaba hakkımda ne düşünür, diye geçirdim içimden.

Lord-Byron Sokağı'nın 6 numarası, lüks bir binaydı.

Bu hemen göze çarpıyordu. Zemin kat pencereleri vitraylıydı. Demir panjurlar paravan gibi katlanıyordu. Garaj kapısının üzerinde taşa yontulmuş iki mask vardı: Trajedinin ve komedinin masklarıydı bunlar kuşkusuz. Arabalar çıkarken insanların güvende olabilmesi için girişin iki yanı, iki dar kaldırımla çevrelenmişti.

İyi giyimli bir kapıcı, zaten temiz olan kaldırımı süpürüyordu. Beni fark etti. Bu canımı sıktı çünkü az sonra dönüp geri geldiğimde beni tanıyacaktı.

Evi genel plandan görebilmek için yolun karşısına geçerken Mösyö Lacaze'ın beni görecebileceğine yönelik belli belirsiz bir kaygıya kapılıp izlendiğini bilen insanlar gibi dalgın bir havayla adımlarımı hızlandırdım.

Biraz ilerleyince kendimi, bir bahçenin günün erken saatlerindeki hali gibi ıssız ve sulanmış bir caddede buldum.

Kimse camlardan bez silkelemiyordu. Arabalar sokak köşelerinden dikkatlice dönüyordu. Hizmetçiler dışarı çıkarken ceket giyiyor, şapka takıyordu. Her yerde aynı kara ve parlak ahşaptan yapılmış garaj kapıları vardı. Arada bir boş bir tramvay, eğilmiş rayların üzerinde zıplıyordu. Sokak lambaları benim semtimdekilerden daha büyüktü.

Saat ona geliyordu. Yeni şeyler görebilmek için kaldırım değiştirerek geri döndüm.

Lord-Byron Sokağı, 6 numaranın önüne birkaç dakika erken vardım. Kendimi daima erken gelecek şekilde ayarlarım. Hazırlanacak zamanım olur böylece.

Üç-dört kez kapının önünden geçtikten sonra içeri girdim. Mösyö Lacaze'ın kartviziti cebimdeydi. Kırletmemek için pek el değdirmiyordum ona. Beyaz bir zeminin üzerinde parmak izleri öyle çirkin görünür ki. Koltukaltlarımdan aşağı soğuk terler süzülüyordu.

Camlı bir kapıdan içeri bakınca halı kaplı bir merdiven gördüm.

Kapıcı avlunun ortasında durmuş, pencerelerden birine bakıyordu.

Seslendim, döndü.

"Mösyö Lacaze?" diye sordum.

Ve Mösyö Lacaze'ı tanıdığımı kanıtlamak için kartviziti uzattım. Gururlanıyordum zira bu sanayici öyle herkese kartını vermezdi herhalde.

Kapıcı kartı aldı. Başında sivri bir takke vardı. Önlüğünün kuşağından bir toz fırçası sarkıyordu.

"Siz saat onda gelecek olan mösyö müsünüz?"

"Evet, bayım."

"Avlunun dibindeki servis merdiveninden çıkın. İkinci katta."

Kartı geri vermediğinden istemem gerekti çünkü önem veriyordum o karta.

"Alın... Alın... Burada."

Avludan geçerken beni gözleriyle takip ettiğini hissettim. Rahatsız oldum. Yürürken arkamdan bakılmasından hoşlanmam. Yürüyüşüm bozulur. Aklım ellerime, topuklarıma ve diğerinden yukarıda duran omzuma kayar.

Servis merdivenine varınca rahat bir nefes aldım.

Her kat bir ampulle aydınlatılmıştı ve gündüz olduğundan ampullerin içindeki filamanları görebiliyordum. Bu merdivende bile elektrikli ziller vardı.

Merdivenlerden çıkarken aklım kapıcıdaydı. Mösyö Lacaze'ın ona benden söz etmiş olduğuna inanamıyordum. Bu kapıcının beni sırf kiskançlığından ötürü servis merdiveninden çıkarttığına hiç kuşku yoktu. O hizmetçi bir bakışta benim yoksul olduğumu anlamıştı. Hizmetçilerin gözlerinin böylesine keskin olması, mesleklerinden nefret etmelerinden kaynaklanıyordu. Sadece zenginler karşısında bağımsızlıklarından feragat etmişti onlar. Her şeye rağmen yüreklerinin bir köşesinde taşıdıkları özgür-

l k i       , zengini yoksuldan, bir efendiye kendileri gibi birinden ânında ayırt etmelerini sağlıyordu.

İkinci kata varınca zili  aldım. Kapıyı bir hizmetçi kadın açtı. Kuşkusuz haberdardı zira bir şey demeye fırsat bulamadan beni m  fik bir tavırla içeriye buyur etti.

Pe inden ilerledim. Daha o saatte kızartma kokan mutfaktan, sonra da uzun bir koridordan geçtik.

Bir anda kendimi bir bekleme odasında buldum.

“Bekleyin... beyefendiye haber vereyim.”

Sonra ara bölmeyi açan sesi duydum. Şöyle diyordu:

“Alın içeri zavallı adamı.”

A ırımı gitti. Hizmetçilerin, efendilerinin sizin hakkınızda ne d          bilmesini istemezsiniz. Üstelik herhalde Mösyö Lacaze benim duydu umdan da habersiz değildi.

Ama zenginlerin her zamanki halini tavrını bilmedi imden kötü d        istemedim.

Mösyö Lacaze bu izzetinefis meselelerinden çok daha önemli i lerle meşgul olabilirdi.

Hizmetçi tekrar göründü. Beni ofise geçirirken fısıldadı:

“Korkmayın... beyefendi çok iyi biridir.”

Kıpırmızı kesilmiştim. Avu larımdan i i terliyordu. Heyecandan sersemlemiş, girdabın merkezine çekilen bir tahta parçası gibi, yoğun bir gün ı ı ına açılmış kapıya doğru ilerliyordum. Kendimi toparlamayı bile akıl edemiyordum.

“Ne gelecekse gelsin başıma,” diyordum.

Girdim.

Kapı ardımdan sessizce kapandı. İki pencere parke zemine dek iniyordu: Odanın ortasından soka ı gördüm. Gözlerim kama mıştı. Kalan takatim sadece  ap allı ımı

daha da göze sokmama yarıyordu. Kulaklarımın uçları, sanki soğukta kalmışım gibi yanıyordu. Hiç tükürük salgılamadan nefes alıp vermekten ağzım kurumuştı.

Gözlerimi kocaman açmış, kirpiklerimi havaya dikmiş, Mösyö Lacaze'a bakıyordum.

Karşımdaki başka bir adamdı. Üzerinde ne şapkası ne de pardösüsü vardı. Siyahlara bürünmüştü. Saçları beyaz bir çizgiyle iki eşit bölüme ayrılmıştı. Arada bir yassı kulakları hızlıca aşağı yukarı oynuyordu.

Gardayken üzerimde o kadar büyük bir etki yaratmamıştı. Zengin insanları dışarıda görmeye alışkındım. Ama burada, ayakta, parmak uçları çalışma masasına dayanmış, düğmeleri kumaş kaplı redingotu, içinde gayet rahat hissettiği kolalı gömleğiyle beni üstünlüğüyle eziyordu.

"Oturun, delikanlı."

Bunu girer girmez söylemişti ama öyle heyecanlıydım ki sanki uzun süredir ayakta dikiliyormuşum gibime geldi.

Zarif ibreleriyle saatler kadar dakikaların da önemini vurgulayan, altın bir saate baktı.

"Haydi, oturun."

Dediğini anlamıştım ama utangaçlığımı yenemiyordum. Koltuklar çok alçaktı. Oturduğumda onunla eşit mevkide görünecektim ve bu da beni rahatsız edecekti. Ayrıca içten içe, oturmayarak gururunu okşadığımı seziyordum.

"Otursanıza... Çekinmeyin."

Elini açarak gösterdiği koltuğa ulaşabilmek için birkaç adım atmam gerekti.

Oturdum ve bedenim umduğumdan da çok gömüldü. Dizlerim çok yukarıda kalmıştı. Dirseklerim yuvarlak kenarlı kolçaklardan kayıyordu.

Ensemi koltuğun sırtına dayamamak için çaba sarf ettim; çok teklifsiz bir tavır olurdu bu. Ama ensem de

yattığım yerden başımı dikeltiyormuşum gibi yoruluyordu.

Dizlerime koyduğum şapkam ıslak saç kokuyordu. Gözlerim bir topografin gözleri gibi masanın yüzeyini eş düzlemden tarıyordu. Mösyö Lacaze mektup açacağını döndürüyordu elinde. Gömleğinin manşetinden kolu dirseğine kadar görünüyordu. Çalışma masasının altında bacaklarını üst üste atmıştı. Havada duran ayağı titriyordu. Ayakkabısının kösele tabanı yeniydi ortası ancak beyazlamıştı.

"Delikanlı, sizi çağırdım çünkü yoksullarla ilgileniyorum."

Oturuşumu değiştirdim. Koltuktan hiç yay sesi çıkmadı.

"Evet, yoksullarla ilgileniyorum ama gerçek yoksullarla. Başkalarının iyi niyetini suistimal edenlerden nefret ederim."

Sanki dizi ağrıyormuş gibi masasına dayanarak kalktı, sonra da ellerini arkasında kavuşturup iki parmağını İspanyol dansçısı gibi şaklata şaklata odayı arşınladı.

Başım karnının hizasındaydı. Rahatsız olduğumdan yüzüne bakabilmek için başımı kaldırdım.

"Yoksulları severim, delikanlı. Bahtsız insanlardır. Her fırsatta yardımlarına koşarım. Sizin durumunuz da ilgimi çekti."

"Oh! Mösyö."

Şöminenin üzerinde üç altın yaldızlı at, altın yaldızlı bir yalaktan aynayı içiyordu.

"Nezaketiniz çok hoşuma gitti."

"Oh! Mösyö."

Sohbetin gidişatından iyice keyiflenmeye başlamıştım ki kapı açıldı. Bir genç kız belirdi, içeri girecek oldu ama beni görünce duraksadı. Sarışındı ve güzeldi, İngiliz kartpostallarında atların burnunu öpen kadınlar gibiydi.

"Gir, Jeanne."

Zar zor ayağa kalktım.

"Oturun, oturun..." dedi sanayici.

Haddimi bildiren bir buyruktu bu. Mösyö Lacaze bana oturmamı emrederek ailesiyle hiçbir ilgim olamayacağını bildirmiş bulunuyordu.

Masasına geçti ve bir şeyler yazdı. Genç kız bekliyor, arada bir gözücuyla beni süzüyordu.

Bakışlarımız buluştu. Hemen başını çevirdi.

Onun için başka bir dünyaya ait olduğumu hissettim. Ne menem bir yaratık olduğumu anlamak için bakıyordu bana, tıpkı hoppa bir kadına ya da bir katile bakacağı gibi.

Nihayet elinde bir kâğıtla çıktı. Beni bir kez daha görmesini sağlayacak şekilde dönerek kapıyı çekti.

"Orduda mıydınız?"

"Evet, mösyö."

Sakat elimi gösterdim.

"Ah! Yaralanmışsınız; savaştadır, umarım."

"Evet."

"Maaş alıyorsunuz öyleyse?"

"Evet, mösyö... Üç ayda bir, üç yüz frank."

"Yüzde elli maluliyet demek ki."

"Evet."

"Peki çalışıyor musunuz?"

"Yok, mösyö."

Hemen ekledim:

"Ama iş arıyorum."

"İlginç bir vakasınız. Sizin için bir şeyler bakacağım. Bu arada şunu alın."

Mösyö Lacaze cüzdanını çıkardı.

Öyle bir ürperdim ki sanki kafa derimin büzüştüğünü hissettim.

Ne kadar verecekti? Bin frank belki de!

Klipsle tutturulmuş banknotları bir kitabın sayfalarını çevirir gibi saydı. Her bir hareketini izliyordum.

Klipsi çıkardı ve yüz frangı uzatmadan önce sadece tek bir banknot çektiğinden emin olmak için parmaklarının arasında ovuşturmayı da ihmal etmedi.

Aldım. Öylece elimde tutmaktan rahatsız olmuşum ama hemen cebime atmaya da cüret edemiyordum.

"İyi saklayın ve sakın kaybetmeyin. İkinci el bir takım alırsınız kendinize. Üzerinizdeki size çok bol."

"Tabii, mösyö."

"Ve yeni giysinizle beni görmeye gelirsiniz."

Mösyö Lacaze konuşurken keşke parayı hemen kabul etmeseydim, diye düşünüyordum. Gardaki tavrımla uyuşmamıştı bu.

"Beni görmeye gelin..."

Sanayici ajandasına göz atarken "görmeye" sözünü uzattı.

"Öbür gün yine bu saatte görmeye gelin beni. Sizi bekleyeceğim."

Bir şeyler çiziktirdikten sonra sordu:

"Sahi, adınız neydi sizin?"

"Bâton Victor."

Adımı ve adresimi not ettikten sonra zile bastı.

Hizmetçi beni geçirdi.

"İyi davrandı mı?" diye sordu.

"Evet."

"Tekrar gelmenizi söyledi mi?"

"Evet."

"Durumunuz ilgisini çekmiş öyleyse."

III

Sokak sakindi. Güneş yüzünü göstermese de varlığını hissettiriyordu. Gökyüzü aydınlanınca gölgede kalacak olan kaldırım daha serindi.

Daha bir kendi kendime kalabilmek ve daha iyi düşünebilmek için hızlı yürüyordum.

Mösyö Lacaze beni sadece zenginliğiyle değil, iyi niyetiyle de etkilemişti. Olaylar hiç de gece hayal ettiğim gibi gelişmemiştir. Hep böyledir bu. Biliyorum ve kendimi tahmin yürütmek için ne kadar zorlasam da hayal gücüm her seferinde baskın çıkıyor.

Sanayicinin bazı görüşleri canımı sıkıyordu ama tanı-mıyordu beni sonuçta. Belki ben de onun canını sıkı-mış olabilirdim.

Zenginler bize benzemez. Ufak tefek şeyleri çok önemsemesi gerekmez onların.

Saat on birdi. Mahalleme dönmek düşüncesi çekici gelmiyordu. Param vardı. Neden şöyle Montmartre'a uzanıp iyi yemek ve iyi içkiyle birkaç saatliğine de olsa yalnızlığımı, mutsuzluğumu ve yoksulluğumu unutma-yaydım ki?

Öğle vakti dış bulvarlara vardım. Karnım açtı ve daha da acıkmak için kasten dolanıyordum.

Korkulukla çevrelenmemiş çukurlara ekilip kazıkla-

ra bağlanmış, cılız, yapraksız, kabuksuz ağaçlar ellişer metrelik aralıklarla sıralanıyordu. Her bir aralıkta, insanı dik oturmak zorunda bırakan şu kahverengi banklardan vardı. Kıyıda köşede boş bir tanzim satış mağazası, üzeri savaş öncesi dönemden kalma afişlerle kaplı bir umumi tuvalet, bir şehir planının katlarını açan ya da sırtından hemen tanınan Baedeker rehberini karıştıran bir yabancı göze çarpıyordu.

Teksirle çoğaltılıp camlara yapıştırılan menüleri okumak için her restoranın önünde duraklıyordum.

Nihayet, bodur çalı saksılarının yarı yarıya perdelediği bir restorana girdim.

Örtüler masaların bacaklarını gizliyordu. İçeride kalabalık, birbirlerini minnacık olana dek karşılıklı yansıtan aynalar, portmantolara eğik asılmış şapkalar ve fazlaca yüksek bir tabureye kurulmuş bir kasiyer vardı.

Oturdum. Yağ şişesi, iki cam arasına dik yerleştirilmiş menü, kesme camdan bir sürahi ve bir ekmek sepeti uzanabileceğim konumdaydı.

Karşımda, gayet de saygın görünümlü bir beyefendi, ortadaki üçgeni karalamanın zevki için, çıplak kadın desenleri çiziyordu. Daha ötede bir kadın saç tokasıyla dişlerini temizliyordu; ben olsam bunu asla yapamazdım.

"Rose, hesap!" diye seslenen müşteri, kuşkusuz sesini daha önce hiç duymamış olduğum için garibime gitti.

Garson kadın beyaz önlüğü, saçlarına tutturduğu kalemi ve üzüm makasıyla yanaştı.

Ona baktım. Bacakları eteğinin altında kayboluyordu. Memeleri çok sarkıktı. Gerdanının rengi korsesinin sınırında soluklaşıyordu. Kirli tabaklarla birlikte giderken bedeni bana daha savunmasız, ensesi daha mahrem geldi çünkü arkadan görüyordum onu.

Nihayet benimle ilgilendi. Bana sırayla bir şişe şarap, kafaları koparılmış sardalya balığı, iplikle bağlanmış bir dilim rosto, üzeri çatalla çizilmiş bir püre getirdi.

Yeni bir müşteri gelip yanıma kuruldu. Dirseklerimi bedenime yapıştırarak yemem gerekti, tatsız bir durumdu benim için. Adam bir şişe Vichy maden suyu söyledi. Etiketin üzerine adını yazdı çünkü hepsini aynı gün içmeyecekti.

Lokantaya bir dilenci girdi ama dilenmeye fırsat bulamadı zira garson kadın, küçük bir çiftçi kıızıyken kollarını savurarak kazları kışkıkladığı gibi, elindeki bezle dilenciye kovaladı.

Ekmek parçasıyla dibini sıyırdığım tabağım yağdan parlıyordu.

Ben de duyduğum gibi seslendim:

“Rose, hesap.”

Garson kadın menüyü ters çevirip rakamlar karaladı, sonra da para üstünü ayarlarken vermiş olduğum banknotu dişlerinin arasına sıkıştırdı.

Hafiften kafayı bulmuş olsam da dışarı çıkarken çıplak bir adam gibi süklüm püklümdüm.

Adı *High Life*¹ olmasına rağmen paketi sadece bir franga satılan sigaralardan aldım ve bir bara girdim.

Nikelajlı bir kahve makinesi ıslık çalarak hafif hafif buhar salıyordu. Tüm bedeni beyaz bir önlüğe sarılı olan garson, elinde bir bezle, masaların üzerindeki bardak izlerini siliyordu. Kalın fincanlara çarpan kaşıklar kalp para gibi çınlıyordu.

Kendimi profilden görmekten hoşlandığımdan, aynadan suretimi yansıtan diğer bir aynayı görecektir şekilde oturdum.

Bir masada dört kadın sigara içiyordu. Bluzları kumaş boyasıyla boyanmıştı. Birinin üzerinde, tüylerine üf-

1. (İng.) Lüks hayat. (Y.N.)

lenerek hakiki samur olup olmadığı anlaşılan mantolardan vardı.

Tam da o kadın ayağa kalktı, mantosunun önü açık, dik tuttuğu iki parmağının arasında sigarasıyla bana yaklaştı. Ayakkabısının topukları çok yüksekti. Parmak uçlarında yürüyen biri gibi ilerliyordu.

Yanıma oturdu.

Ağız, teninin üzerine çizilmiş gibiydi, dış hatları öylesine netti. Burun deliklerinin çevresinde topaklanmış olan pudrası güzel kokuyordu. Dudaklarına sigarasının izmaritinden biraz yaldız bulaşmıştı.

Tıpkı bir erkek gibi, teklifsizce bacak bacak üstüne attı. Beyaz kollarının, dirseklerinde karardığını fark ettim.

"Peki, bana ne ısmarlıyorsun, dostum?"

Sonuçta ben de bir kez olsun dertlerimi unutabilir ve keyfime bakabilirdim.

"Ne istersiniz."

Kadının tavrını hiç yadırgamıyormuş gibi görünen garson yanaştı.

"Bir Benedictine, Ernest."

"Tabii, ya siz mösyö?"

"Yok... Mersi... Kahve almıştım," diyerek fincanımı gösterdim.

"Haydi ama... benimle de bir şey içsene şekerim..."

"Tabii... Nasıl istersiniz... Bir Benedictine."

Masa arkadaşım likörünü içince kalktı ve gidip daha önce oturduğu yerden şapkasını aldıktan sonra kendisini beklememi istedi.

Saat altıya dek bekledim. Dönmedi: Eğlenmişti benimle.

Garsonu çağırdım ve hesabı öderken, sormamış olduğu halde, şiddetli bir baş ağrısının beni olduğum yere çivilediğini açıkladım.

Sonra çıktım. Ancak barın civarında yarım saat dolandıktan sonra uzaklaşmayı başarabildim.

Gece oluyordu. Hava ağırdı. Sokaklar, yol tamirâtı sırasında olduğu gibi, asfalt kokuyordu. İnsanların sofraya oturmaya hazırlandığı saatte sofradan kalkmış olmak gibi can sıkıcı bir hisse kapılmıştım.

IV

Bir fırının vitrininde şöyle bir ilan görmüştüm:

Vefat sebebiyle satılık, siyah renk takım elbise: pantolon, ceket, yelek. Müracaat içeriye.

Ertesi gün, ilan kaldırılır kaygısıyla erkenden kalktım.

Fırına girdiğimde her yönden gördüğüm fırıncı –zira bir ayna sırtını yansıtıyordu– geleceğimden habersiz bir esnaf olarak, ne arzu ettiğimi sordu.

“Takım elbiseye bakmıştım, mösyö.”

“Hayhay.”

Lüks ekmekleri rafa dik dizmekte olan karısına seslendi. Kadın çok şişman olduğu halde beline kuşak dolamıştı.

Kadın yaklaştı, bisiklet tekerine sürtünüp kirlenen dizler gibi, onun da dizlerine un bulaşmıştı.

“Beyefendi takım elbise için gelmiş,” diye açıkladı fırıncı.

Kadın tam bana bilgi vermeye hazırlanıyordu ki içeri bir müşteri girdi.

Beni bırakıp onunla ilgilendi, o sırada kocası mermer tezgâhın üzerindeki bozuk paraları, sinek avlar gibi bir hareketle, açık çekmeceye süpürüyordu.

Bu çekmecenin bir gözüne, dağınık halde banknotlar yığılmıştı. Akşamları dükkânı kapatınca bunları düzeltmek, saymak büyük bir mutluluk veriyor olmalıydı.

"Takımı satanın adı neydi?" diye sordum.

"Dul Bayan Junod."

Bu kişinin dul bir kadın olduğunu öğrenmek beni müthiş keyiflendirdi. Erkeklerdense kadınlarla iş görmeyi yeğlerim.

"23 numarada oturuyor."

"Teşekkür ederim."

Dışarı çıkmak için yandan dolanmam gerekti çünkü genç bir kız çömelmiş, tek eliyle perspektif küp desenli döşeme taşlarını siliyordu.

Balkonlar, 23 numaralı binaya burjuva tarzı bir hava katmıştı.

Cüzdanımı yokladım. Bir şey satın almadan önce daima son bir kez kontrol ederim hatta bazen bir şey almayacaksam da yaparım bunu.

Kapı sundurmasının altında ayakları silmek için ıslak, kalın bir paspas ve az ötesinde de dışarıdan açılmayan, camlı bir kapı vardı.

"Kapıcı!"

Merdivenlerden bana doğru seslenildiğini duydum:

"Buradayım."

"Madam Junod?" diye sordum kibarca.

Kapıcı kadın yanıtlamadı. O an için kazandığı önem, benim de dul kadının hangi katta oturduğunu öğrenmemle uçup gidecekti.

"Madam Junod," diye yineledim.

"Ne için gelmiştiniz?"

"Takım elbise için."

"İkinci kat, soldaki kapı."

Merdiven duvarları mermer desenli boyanmıştı. Basamakların eski ahşabı cilalıydı.

İlk katta “asma kat”, ikincide de “birinci kat” yazılıydı.

Saydığımı göre iki kat çıkmış olduğumdan durdum. Soldaki kapıda kilide dek uzanan kumaş bir bağcık vardı. Hafifçe çektim çünkü gözüme pek sağlam görünmemiştir.

Hemen duvarın ardında değil ama uzakta, dairenin içinde bir yerlerde bir zil çaldı. Sonra da bir kapı kapandı, galiba mutfak kapısıydı.

Şapkasız ve kravatsız bir beyefendi belirdi. Onu hazırlıksız yakaladığım hissine kapıldım. Ona bakınca ben zili çalmadan önce ne yapıyor olabileceğini merak ettim.

“Takım elbise için gelmişim,” diyebilirdim sonunda.

“Ne takım?”

“Fırında gördüm...”

“Bir üst kat, mösyö. Kapıcı söylemiş olmalı.”

İşaretparmağıyla tavanı gösterdi.

“Kapıcı ikinci kat, demiştir.”

“Burası birinci kat... Okusanıza.”

Özür diledim ve bir üst kata çıktım. Bu kez yanılmamıştım. Madam Junod’nun kartviziti kapıya iliştilmişti. Adresin üzerine mürekkeple bir çizgi çekilmişti.

Çaldım. Ufak tefek, çirkin ve saçları yapılı bir kadın açtı. Zayıf, kemikli parmaklarından birinde bol gelen bir alyans vardı. Çirkin kadınların alyanslarının göze batması ne garip.

“Takım için gelmişim, madam.”

“Ah! Girin... mösyö... Buyurun.”

Bu davet hoşuma gitti. Öyle nadir karşılaşıyorum ki bana güvenen insanlarla.

Birinin evine ilk kez girdiğimde hep yaptığım gibi ayaklarımı uzun uzun sildim. Şapkamı çıkardım ve kadını takip ettim.

Beni bir yemek odasına buyur etti. Ortalık yerde, çalınma ihtimali olan her şeyden uzak bir konumda durdum.

"Oturun, mösyö."

"Mersi... Mersi."

"Demek takım içindi."

"Evet, madam."

"Ah! Mösyö, zavallı eşimin hatıralarından ayrılmak bana nasıl koyuyor, bir bilseniz. Ömrünün baharında öldü, mösyö. Onun giysilerini sattığımı bilseydi, yaşayabilmek için..."

Bana başkalarının çekiştirilmesinden hoşlandığım gibi insanların bana içlerini dökmesinden de hoşlanırım. Sohbeti canlandırır böyle şeyler.

"İnsanın birlikte yaşadığı, vücudundaki benler kadar benimsediği eşyaları satmasından acı ne olabilir!"

"Doğru... İnsan yadigârlara bağlanıyor," dedim, elimi kaldırarak.

"Hele ki bir sürü şeyi hatırlatan yadigârlara. Ah! Elimde olsa bu takımı saklardım. Kocama da öyle yakışıyordu ki. Zavallı eşim tam sizin boyunuzdaydı. Belki biraz daha yapılıydı. Oturaklı bir adamdı doğrusu. Ofis şefiydi. Kapıdaki kartvizitinden okumuş olmalısınız."

"Dikkat etmedim."

"Adresin üzeri çizili çünkü bu kartları buraya taşınmadan önce bastırmıştık. Evet, bu takım benim anılarımı canlandırıyor. Onu almaya Réaumur'e birlikte gitmiştik. Faturayı sakladım. Size vereceğim. Bir bahar günü ikindisiydi. İnsanların gözleri ağaçlarda tomurcuk arıyordu. Güneş tüm göğü aydınlatıyordu. Bir ay sonra kocam öldü. Bu takımı iki kez giyebildi sadece, iki pazar.

"O kادarcık mı?"

"Evet, mösyö. 1916'da yüz altmış franga alınmış bir takım. O zamanın parası şimdikinden kıymetliydi. Tam takım. Pantolonu, ceket, yeleğiyle birlikte. Durun, getireyim."

Az sonra Madam Junod bir kumaşa sarılı takım elbiseyle geri geldi.

Takım elbiseyi masaya yatırdı, üzerindeki iğneleri çıkardı ve ceketini alıp kolunu uzatarak bana önünü, arkasını gösterdi.

Kumaşa dokundum.

"Astara bakın, mösyö."

Takım gerçekten de yeniydi. Koltukaltıları lekelenmemişti. İlikler ve cepler sıkıydı.

"Bu yadigârlardan ayrılmak yüreğimi dağlıyor, mösyö. Kocam beni yukarılardan görecektir diye ödüm kopuyor. Ama ne yaparsınız, zengin değilim ki. Hayatımı idame ettirmem lazım. Kocam beni affedecektir. Bakın, işte, ikimiz."

Bir metre boyundaki bir gelinle damat fotoğrafını gösterdi.

"Görüyorsunuz ya mösyö, basılı bir fotoğraftan büyütülerek basılmış. Kocam ne kadar büyükse bana da o kadar canlıymış gibi geliyor."

Yeni evli çiftte uzun uzun baktım. Madam Junod'yu tanımakta güçlük çekiyordum.

"Evet, mösyö, sahiden de biziz, sene 1915. Ertesi gün balayı yolculuğuna çıkacaktık."

Beni tepeden tırnağa süzdü.

"Sizin boyunuzdaydı, yine de daha bir yapılıydı."

Eğer şişmansa takımın bana olmayacağını düşündüm. Nezaketen kaygımı dile getirmedi.

"1914'te nişanlıydık. Ah, mösyö, o Seine kıyısındaki geceler. Paris çok sıcaktı. Bir de savaş yüzünden herkes keyfimizi kaçıırıyordu."

"Ama kocanız asker değildi ki."

"Oh, mösyö, bir düşünün. Güçlü biri değildi o. Üstelik asker olmadığına göre yaşaması gerekirken bir hastalığa yenik düştü."

"Hayat bu," diye mırıldandım.

"Evet, dünyanın düzeni böyle."

"Neden öldü peki?" diye sordum, içten içe bulaşıcı bir hastalıktan kaygılanarak.

"Damar tıkanıklığı."

Dul kadının düşüncelere dalmasından istifade takımın fiyatını sordum.

"Çok değil, mösyö, yetmiş beş frank. Şu kesime bakın."

Eliyle havada, herhalde hayali bir bedeni betimleyen, bir yarım daire çizdi.

"Dokunun kumaşa. Savaş öncesinin İngiliz kuponu. Farkı görebilirsiniz. Artık bu kumaşı en büyük mağazalarda bulamazsınız.

Girişteki kapıcı odasının önünden hızlı, tedirgin adımlarla geçtim çünkü kapıcı koltuğumun altındaki pakette bir takım elbise olduğunu biliyordu.

Bir ses beni çağırdı.

Döndüm. Yolumu gözlemiş olan kapıcı orada, merdivenlerin başındaydı.

"İlk kattaki mösyö şikâyet etti. Madam Junod'nun ikinci katta oturduğunu söylemiştim size halbuki. İnsan biraz dikkat eder. Sonra kiracılar benden hesap soruyor."

Mesele çıkmasın diye kızgınlığımı belli etmeden çıkıp gittim.

Takımımından ötürü yemeğe Lucie'nin yerine gitmedim: Benimle dalga geçerci.

Öğle yemeğini, menünün tahta üzerine tebeşirle yazıldığı, şu küçük lokantalardan birinde yedim ve sonra vakit geçirmek için sokaklarda gezindim.

Ceket kol altlarından biraz kasıyordu. Uzun gelen kolları ellerimi kaşındırıyordu. Pantolon kıcıma çok yapışıyordu. Yine de siyah renk bana gider.

Pardösümün önünü açmış, her vitrinde çaktırmadan kendimi kesiyordum. Vitrinlerde gerçek aynalarda göründüğümünden daha iyi göründüğümü fark ettim.

Yediklerimi sindirdiğimi hissedince umumi bir banyoya gittim. Kadınlar ve erkekler için ayrı bölümler olduğunu biliyordum. Yoksa hiç içeri girmezdim.

Kasiyer bana bir numara verdi.

Tek ben vardım oysaki.

Kısa süre sonra görevli çocuk beni çağırdı. Bir kabine girdim. Kapı kilitlenmiyordu. Bundan ötürü tüm banyo boyunca ne zaman bir ayak sesi duysam tedirgin oldum.

Ayaklarım üşümüş olduğundan suyun sıcaklığı çok iyi geldi.

Dibe batmayacak kadar küçük bir sabunla, gözlerime kaçırmamaya dikkat ederek sabunlandım. Suyu dalgalandırarak eğleniyordum.

Su soğumaya başladığından bir hamlede ayağa kalktım ve mendil kadar çabuk ıslanan bir havluyla yüzümden başlayarak kurulandım.

Banyodan çıktığımda öyle iyi hissettim ki kendime her param olduğunda gelmeye söz verdim.

V

Mösyö Lacaze'ın evine saat tam onda vardım.

Güzel giysilerimi kuşanmıştım, mevsimin pardösüsüz çıktığım ilk günüydü.

Çalışma odasına önceki güne nazaran kendinden daha emin bir havayla daldım.

Sanayici, kızıyla konuşuyordu. Beni görünce şaşırdı.

"Otur," dedi, "seninle bir dakikaya ilgileneceğim."

Geçen gün bana siz dediğini unutmuştu. Sonra hizmetçiye döndü:

"Kaç kere söyledim, kimseyi bana haber vermeden içeri almayın, diye."

"Bugün gelemiz misin yani," diye sordu genç kız, ben oturur oturmaz.

"Yok, yavrum."

"Ya yarın?"

"Yarın sen serbest değilsin ki!"

"Dörtten sonra serbestim. Konservatuvardan dörtte çıkıyorum."

"Gelemem. Cumartesi olsun mu?"

"Peki."

Genç kız babasını öptükten sonra çıktı. Kapıyı kaparken önceki gün yaptığı gibi bana bir bakış attı. Pek mesafeli olsa da bu bakış beni allak bullak etti.

"Peki delikanlı, takımı aldın, ha?"

"Evet, mösyö."

"Güzel, kalk bakayım."

Dediğini yaptım, pardösüm olmadığı için biraz rahatsız olmuşum.

"Dön."

Dediğini yaparken düşük omzumu kaldırdım.

"Çok iyi oturmuş yahu. Sanki ısmarlama dikilmiş. Kaça aldın?"

"Yüz franga."

"Pahalı sayılmaz. Artık seni fabrikama gönderebilirim. Prezantabl olmuşsun. Seni personel şefine tavsiye edebilirim."

Mösyö Lacaze bir dolmakalemin kapağını çevirerek açtı, kalemi salladı ve bir kartvizitin üzerine birkaç satır karaladı.

Omzunun üzerinden ne yazdığına baktığımdan kuşkulananmış diye bilhassa geri çekildim.

"Al bakalım," diye seslendi sanayici, kartı, mürekkep kurumuş mu diye profilden incelerken.

Kartı okumadan cüzdanıma koydum ve Mösyö Lacaze'in benimle ilgileneceği, sorular soracağı umuduyla oturdum.

Bugün heyecanım biraz daha dinmiş olduğundan akıllıca cevaplar verebileceğimi ve bu arada kendimi daha ilginç kılabileceğimi hissediyordum.

"Öyleyse görüşürüz delikanlı, Bâ... Bâ... Bâton. Bugünlük bu kadar. Yarın sabah yedide benim fabrikaya git, Billancourt'da, Victoire Sokağı, 97 numaradan 125'e kadar uzanıyor. Mösyö Carpeaux'yu sor. Sana iş verecek. İzin günün olunca gelir beni görürsün. Haydi hoşça kal, delikanlı."

Kalktım, görüşmenin kısalığından ötürü hayal kırıklığına uğramıştım.

“Görüşmek üzere mösyö, teşekkür ederim.”

“Evet, görüşürüz, önümüzdeki günlerde.”

Şapkamı göğsümde tutup eğilerek geri geri çıktım.

VI

Sabah erkenden evime en yakın tramvay istasyonuna vardım.

Öyle güçlü bir rüzgâr esiyordu ki evimin kapısı, kapatmaya fırsat bulamadan kendiliğinden çarptı. Saçaklardan ellerime, diğerlerinden daha iri damlalar düşüyordu. Yağmur suları kaldırımlardan yola doğru süzülüyordu. Ne zaman karşıdan karşıya geçecek olsam ayaklarımdan biri, üzerinden sıçrayamayacağım kadar geniş bir su akıntısına batıyordu. Binaların üzerine sabitlenmiş dikey yağmur suyu borularının taşıdıkları sular, dolu bir kova-
dan boşalırcasına yere akıyordu. Ceketimin kolları bilek-
lerimi ıslatmakta gecikmedi. Ellerim sanki yıkandıktan sonra kurulanmamış gibiydi.

Boş bir tramvay geldi. Geceden temizliği yapılmıştı. Aracı aydınlatan ampullerde uyumadan önce açık unutulmuş ışıkların hüznü vardı.

Bir köşeye oturdum. Radyatörler henüz soğuktu. Koltuklardan birinin altından gelen hava ellerimi donduru-
yordu. Tramvayın ortasında hareketsiz duran biletçi kadın esniyordu.

"Motte-Piquet," diye bağırdı.

Tramvay boş da olsa bağırdı.

Tekrar yola koyulduk. Virajlarda kapılar kendiliğın-

den açılıyordu. Işıklar arada bir göz kırptıyordu. Islak camların ardında sokaklar, sıcak havada olduğu gibi eğilip bükülüyordu.

“Grenelle.”

İşçiler bindi. Vatmanın kulaklarında tok bir zil sesi çınladı. Bozulmuş yatağımı, ayakucunun hâlâ sıcak olduğunu, kapalı penceremi ve diğer günler uyurken, kırıpkırımlarımın arasından gördüğüm, ağarmakta olan şu günü düşündüm.

“Mirabeau Köprüsü.”

İki adam gelip karşıma oturdu.

Kafam bozuldu çünkü başka yer vardı. Sanki gün ortasındaymış gibi konuşup duruyorlardı.

“Versailles Caddesi.”

Bir işçi bindi, elindeki henüz katlanmamış gazetesinin haberleri gözüme pek taze göründü.

Güneş doğuyordu. Bir anda tramvayın ışıkları söndü. Her şeyin rengi değişti. Pencerelerin gri çerçevesinden yağmur görünüyordu.

“Chardon-Lagache.”

Kendimi yalnız ve mutsuz hissediyordum. Tüm bu insanlar nereye gittiklerini biliyordu. Bense bir maceraya atılıyordum.

“Point-du-Jour.”

İndim. Tramvayın çatısında birikmiş olan su sırtımdan aşağı boşalıverdi. Tramvayın sarsıntılarından etkilenen bacaklarımın sarsaklaştığı belli oluyordu. Uzun süre hareketsiz kalmış olan yüzüm kasılmıştı. Sol ayağım soğuktu.

Tramvay uzaklaştı, görmüş olduğum kafaları ve benim boş yerimi de beraberinde götürdü.

Bir barakada, geceyi uykusuz geçirmiş iki gümrük memuru gitmek için hazırlanıyordu.

Billancourt’a gitmek için Paris’in dışına çıkmak gerekiyor.

Alçak evlerle çevrili, kaldırımsız, uzun bir cadde boyunca ilerledim.

Hâlâ yağıyordu. Potinlerime yapışan çamurlar her adım atışta vıcık vıcık ötüyordu. Bir duvarın ardındaki ağaç, içine birilerinin saklandığı bir çalılık gibi hareket ediyordu. Rüzgâr yaprakları tersyüz ediyordu. Yağmur su birikintileri üzerinde baloncuklar oluşturuyordu.

Mösyö Lacaze'ın fabrikası bir duvarla çevrili. Başınızı kaldırdığınızda dumanı tüten, farklı büyüklüklerde bacalar görüyorsunuz.

"Mösyö Carpeaux," diye sordum bekçiye.

"Mösyö Henri mi diyorsunuz?"

"Evet."

Bekçi kulübesinin kapısını özenle kilitledi –neden buna ihtiyaç duyduğunu pek anlayamadım– ve uzaklaşmadan önce sanki başka biriymiş gibi açmaya çalışarak yokladı.

"Benimle gelin," dedi, yüzüme bakmadan.

Beni Mösyö Carpeaux'ya iyilik olsun diye değil, görev icabı götürdüğünü anlamamı sağlamaya çalışıyordu.

Makinelerin titrettiği bir binanın önünde durdu.

Beni umursamadan işçilerin biriyle çene çalmaya koyuldu. Sonra aniden, sanki orada olmasının sebebi ben değilmişim gibi, "Bu da Mösyö Henri'ye gelmiş," dedi.

Beni ucuz ahşaptan bir salona aldılar. Duvarlar araba lastiği afişleriyle kaplıydı.

Çok geçmeden Mösyö Carpeaux göründü.

Hayal ettiğimin aksine, bıyığı çıkan kadınlarda görüldüğü gibi seyrek bıyıklı, genç bir adamdı. Tentürdiyot renkli gözlükleri vardı.

Mösyö Lacaze'ın kartını uzattım, üzerinde şunlar yazılıydı:

Sevgili Carpeaux,
Sana bir delikanlı gönderiyorum, ona iş ver.

"Ah, sizi Mösyö Lacaze gönderdi."

"Evet, mösyö."

"Peki, bekleyin."

Çıktı, birkaç dakika sonra geri geldi.

"Tamamdır," dedi, "pazartesi başlıyorsunuz."

"Oh, teşekkür ederim mösyö."

"Pazartesi, yedide."

"Sağ olun, sağ olun ama sol elimi kullanamadığımı biliyorsunuz, değil mi? Gaziyim."

"Olsun, yazı işleri için sol elinize ihtiyacınız yok."

"Biliyorum ama yine de söylemiş olayım, dedim."

"Evet, anlıyorum. Pazartesi görüşürüz öyleyse."

VII

İnsanın yapacak işi olmadığında hele de cebinde sadece üç-beş frangı varsa günler geçmek bilmiyor.

Yaka klapaları yağmurdan yamulmuş, paçalarının arkası çamurdan lekelenmiş olan takım elbiseme artık alıştığım göre Lucie'nin yerine gidebilirdim.

Askerde karavanaya yetişemezseniz payınızı bir kenara ayırırlar. Lucie'nin orada da böyledir bu.

Dolayısıyla sağlam bir öğle yemeği yedim.

Lokantadan çıktığımda yağmur dinmişti.

Adalet sarayına doğru ilerliyordum ki nasıl olduğunu pek anlayamadan aklıma bir fikir düştü ve beni altüst etti. Nefesim kesildi. Kalbim soluksuz göğsümde güm güm attı. Ayaklarımın tabanın çevresinden su alarak ıslanmış olduğunu hissetmez oldum.

Aklıma Mösyö Lacaze'in kızını konservatuvar çıkışında karşılamak düşmüş bulunuyordu.

Güya birkaç dakika bu hevese direndim. Yararsızdı. Zengin bir genç kızla konuşma beklentisi fazla cazipti. Yağmurlu bir ikindi vakti gerçekleşecekti bu, günlerce beklenmiş bir buluşma gibi. Bilinmezlikti, belki de aşktı. Beni bu genç kıza çeken kesinlikle fiziksel bir arzu değildi. Zaten ben birini sevdiğimde aklımda asla onu elde

etmek olmaz. Bunun ne kadar geç gerçekleşirse o kadar iyi olacağını düşünürüm.

Sokaklarda gözlerim kararmış halde, sadece yüreğimdeki sevince kapılarak dolandım. İnsanların kapalı şemsiyeleri hâlâ ıslaktı. Kaldırımların rengi, duvar diplelerinden ağarmaya başlamıştı.

Konservatuvarın kapısının üzerinde bir bayrak asılı.

Saatin dört olmasına sadece on beş dakika kalmıştı.

Sabredebilmek için, Matmazel Lacaze'ın beni sevmesi halinde yaşanabilecek tüm mutlu gelişmeleri düşünerek volta attım. Zengin olmayı düşlediğim sanılmasın. Bana para verecek olsa kesinlikle reddedeceğimden eminim. Sefil odama geldiğinde başım dik olacaktı.

Yine de eğer o yoksul olsaydı aşkımın sönüvereceğini itiraf etmeliyim. Bunu anlayamıyorum işte.

Bir görevli konservatuvarın kapısının ikinci kanadını aniden açtı.

Bir dakika sonra genç kız, biletini ilk uzatmak isteyen bir yolcu gibi koşarak çıktı.

Kanım şakaklarımda ve bileklerimde zonkladı. San-ki damarlarımda köpürdüğünü hissediyordum.

Matmazel Lacaze yanımdan geçerken gözlerimin içine baktı. Dudağı kıpırdadı. Beni tanımıştı. Ancak benimle konuşmadı.

Peşine düştüm. Kısa eteği ve sırtına dökülen saçlarıyla gerçekten güzeldi.

Hızlı hızlı ama dönecek olursa yavaşlamaya hazır yürüyordum.

Az sonra onu geçtim ve şapkamı çıkararak selamladım.

Beni yanıtsız bıraktı.

Şimdi önüne geçmiştim ve beni yakalasın diye durup bir sigara yaktım.

Askerde tanıdığım iyi bir ailenin çocuğu bana, kadınlara yanaşırken, size eşlik edebilir miyim, diye izin istemek gerektiğini söylemişti. Bu tavsiyeyi hayata geçirmeye hazırlanıyordum, ancak o bana yetişmeyince dönüp baktım.

Orada değildi.

VIII

Ertesi sabah sıçrayarak uyandım.

Biri kapıma öyle güçlü vurmuştu ki kapı yere düşen içi dolu bir tahta kasa gibi çatırdamıştı.

Önce rüya gördüğümü sandım. Ama kapı tekrar çalındı.

Yataktan fırladım. Kapıldığım dehşetten gömleğime dolan soğuğu hissetmedim bile.

"Kim o?" diye sordum, mahmur bir sesle, sanki hâlâ uyuyormuş gibi.

"Ben, Lacaze."

Bir kapının ardından, adını yüksek sesle söylemek onu rahatsız etmiyordu mesela.

Anahtar deliğinden baktım, karşımda kirpiksiz, kapaksız bir göz görmeyi umarak.

Mösyö Lacaze'ın benim evimde ne işi vardı ki? Belki dediklerimi teyit etmek istemişti; belki de iyi bir haber verecekti.

Kapı tekrar çalındı.

Açabilirdim ama giyinik olmayınca kendimi güçsüz hissediyorum.

"Bir saniye... mösyö... bekleyin."

Odayı havalandırmak için pencereyi açtım.

Sanayici fark etmesin diye hiç ses çıkarmadan açmıştım.

Üzerine pantolonumu, ceketimi geçirdim ve yüzümü havlunun ucuyla ıslattım.

Sonra pencereyi usulca örttüm.

Doğru düzgün yerleştiremediğim gömleğim pantolonun belinden taşıyordu, o halde kapıyı açtım.

Mösyö Lacaze şapkasını çıkarmadan içeri geçti. Arkadan kavuşturduğu ellerinde tuttuğu kamış bastonu, o döndükçe mobilyalara çarpıyordu.

"Siz adi bir insansınız," dedi, önümde durarak.

Her şeyi biliyordu, bitmiştim. Nasıl bir tavır takınacağımı bilemediğimden ne dediğini anlamıyormuş gibi yaptım.

"İyi bir dersi hak ediyorsunuz. Hiç utanmanız yok. Bir kızcağızın peşine takılmak ha... Saçları da omuzlarına dökülürken."

Diyecek hiçbir mazeret bulamadığımdan bir mırıltı çıkardım.

"Al sana iyiliğin mükafatı... Size para verdim ben... Fabrikamda iş verdim... Teşekkürler..."

Öyle öfkeliydi ki bana vuracağından korktum. Böyle bir öfkeye kaynaklık ettiğime inanmakta güçlük çekiyordum.

"Evet... Al sana teşekkür. Başınızın çaresine bakarsınız artık, polisle tanışacaksınız. Yazıklar olsun size."

Nihayet çıkarken kapıyı öyle hızlı çarptı ki kapı yerine oturmadı.

Merdivenlerden inen adımlarının sesini duyuyor, sahanlıklarda ses değiştiğinde ise geri dönecek diye korkuyordum.

Yatağa oturup artık varlık sebebi kalmamış olan yeni giysime ve taze sabah havasında odamın dağınıklığına bakındım.

Başım şiddetli ağrıyordu. Arkadaşsız, parasız, hazin ömrümü düşünüyordum. Tek istediğim sevmek, herkes gibi olmaktı. Çok da bir şey istememiştim.

Sonra birdenbire hüngür hüngür ağlamaya başladım.

Çok geçmeden kendimi ağlamak için zorladığımı fark ettim.

Kalktım. Gözyaşlarım yanaklarımda kurudu.

Yüzünü yıkayıp da kurulamadığında oluşan o rahatsız hisse kapıldım.

BLANCHE

I

Biraz param olduğuunda akşamları Gaîté Sokağı'nda gezmeye çıkarım.

Bu sokak hem yiyecek hem de parfümeri kokar.

Pastalar daha ucuzdur orada. Fırınlarda krepler üçer üçer pişer. Kalabalık yüzünden ikide bir kaldırımdan inmen gerekir. Sokağın ortasında kasketsiz memurları ve kapısında bisikletleriyle bir karakol bulunur. Fotoğrafçılarda bir film den koparılmış gibi duran şeridin üzerinde vesikalıkların on ikisi art arda dizilidir. Kâğıtçı şarkı notaları ve kartpostallar satar; Paris'in anıtlarının yaz mevsiminde çekilmiş görüntüleri.

Bir akşam, kostik hamurunun¹ altında parlayan bir sinema afişini seyre dalmıştım. Serserinin teki kadın kahramanın ağzına bir sigara çizmişti. İnsanların kafasızlığına yanıyordum ki gözlerim, beni haberim olmadan süzmekte olan bir kadına kayd.

İzlenmiş olduğumu düşünerek uygunsuz bir hareket yapmadığımdan emin olmak için son takındığım tavırları hemen aklımdan geçirdim.

Sevinmişim. Farkında olmadan izlenmek hoştur, he-

1. Bir tür tutkal. (Y.N.)

le ki kendi halinizdeyken. Bir keresinde gazetede ki bir resimde kalabalığın içinde kendimi görmüştüm. En güzel stüdyo resminden bile çok keyif vermişti bu.

Şık bir kadın değildi ayaklarından ötürü, ama bir kadını çekici bulmam için bana bakması yeterdi.

Çekingen olduğumdan gözlerimi indirmemek için çaba sarf etmem gerekti. Gözünü ilk kaçıran erkek olmamalı.

Beyaz keçisakallı, şapkasını gözlerine indirmiş bir bey de bu kadına bakıyordu. Adam durmuştu. Leylek gibi bedeninin ağırlığını bir o ayağına bir öbür ayağına veriyordu.

Kendisinden önce davranacağım endişesiyle tanımadığı kadına yanaştı, şapkasını sanki devrilmemesi gereken bir eşyaymış gibi çıkardı ve duymadığım birkaç şey mırıldandı.

Onu sırttan görüyordum. Gülüyor ya da konuşuyor olmalıydı zira bıyığının uçları oynuyordu.

Ah! Şu kadının yerinde olsam nasıl da tokadı yapıştırıverirdim!

O tokat atmadı ama sırtını döndü. Bozum olan adam, şapkasını tekrar başına koydu ve yine önceki konumunu alana dek elini şapkasından çekmedi, sonra da biraz açılarak ayakkabısının çözülen bağcığını bağlıyormuş gibi yaptı.

Tanımadığım kadına bu kez ben yaklaştım. Erkekler öyle kendini beğenmiştir ki bir kadının on talibini reddettiğini görseler bile yine de kendi kurlarını yaparlar.

"Affedersiniz, matmazel."

Gözümü kırpmamak için özel bir çaba sarf ediyordum.

"Beyefendi herhalde kaba davrandı. Daha fazla rahatsız etmesin diye konuşuyorum sizinle."

"Teşekkür ederim."

Başını kaldırdı. Şapkası gözlerini ve kulaklarını yarı yarıya örtmüştü. Düzgün bir burnu, ağzını araladığında köşelere doğru kayan, solgun dudakları ve çenesinde de yuvarlacık bir beni vardı.

"Şu yaşlı adamlar gerçekten de çok kabalar."

"Ah! Öyleler, matmazel... Size ne dedi peki?"

Meraktan çok, tercih edilmiş olmanın keyfini uzatmak için soruyordum.

"Ayıp şeyler söyledi."

Ne dediğini bilmek isterdim ama sormaya cesaret edemedim.

"Ayıp şeyler mi?"

"Evet, ayıp sözler etti bana."

Hiç şaşırmamıştım. İki dirhem bir çekirdek sokaklarda sürten bu lavanta kokulu moruklar sıklıkla dikkatimi çeker. Günde yirmi frank harcarlar kadınlara. Saat ona kadar serbest olurlar. Canlarının istediğini yaparlar, özel hayat kimseyi ilgilendirmez nitekim.

"Gidelim buradan, olur mu mösyö?"

"Olur... Tabii..."

Ayakkabıları iyi mi, diye çaktırmadan yanımdaki kadının ayaklarına baktım.

Gariptir, onun yanında, askerliğim sırasında bir sivilin yanında kapıldığım o acayip hisse kapılıyordum. Elbisesi, kürkü, şapkası özgürlük kokuyordu. Giysileri sadece giysiden ibaretti. Her bir lekesini her bir kırışığını bilmek zorunda değildi o.

Her an bir acayıpliğin oluvereceği kaygısı içimi kemirmese tam anlamıyla mutlu olabilirdim. Kadınlar öyle garip yaratıklar ki. Yanımdaki kadın ansızın, bir sokağın köşesinde, hoşça kal diyebilirdi.

Birbirimizi tanımadığımızdan yarım saat boyunca yaşlı adamdan konuştuk.

Sonunda artık o konu hakkında diyecek bir şey bulamadığımdan sordum:

“Yoksa siz sanatçı mısınız, matmazel?”

“Şantözüm ben.”

“Şantöz mü?”

“Evet.”

Tanınmış bir sanatçıyla karşı karşıya olduğumu düşünerek adını öğrenmek istedim.

“Adınız neydi?”

“Blanche de Myrtha.”

“Myrtha mı?”

“Evet, y ile.”

“Herhalde sahne adı olmalı?”

“Adım Blanche, Myrtha’yı da ben uydurdum.”

Bu pek alengirli sahne adıyla bir yerlerde karşılaşmış olmak umuduyla hafızamı yokladım.

“Aman, fazla uzaklaşmayalım, mösyö. Onu beş geçte Trois Mousquetaires’de sahnem var. Bir bira içimlik bekleyiverirsiniz beni.”

Hayalimde bu kadını zengin bir apartman dairesine yerleştirdim. Üzerimde pijama, terliklerimin gıcır gıcır tabanları halıda kayıyordu.

“Yalnız mı yaşıyorsunuz?” diye sordum hemen, yoksa boş hayallere kapılmayayım diye.

“Evet, mösyö.”

“Ben de.”

El çantasının içine sabitlenmiş bir aynada yüzünü inceledi ve minik bir ponponla yanaklarını pudraladı.

“Bakın, mösyö, şu yola sapalım, daha rahat laflarız.”

Sokak mavi camlı fenerler ve otellerin ışıklı tabelalarıyla aydınlanmıştı. Arada bir, kol kola girmemiş bir kadınla bir adam bir geçitte gözden yitiyordu.

Blanche’in bir hayvanın sırtı gibi uzanmış ve yumu-

şak kolu parmaklarımı ısıtıyordu. Şapkası kulağıma sür-tünüyordu. Kalçalarımız birbirine değiyordu.

Mutluydum. Ama yine de saçma sapan düşünceler mutluluğumu gölgeliyordu.

Acaba en iyi arkadaşıyla karşılaşsak Blanche ne yapardı? Beni bırakır mıydı? Ya da aniden bir sancı girip yürümesini engellese? Hatta bir vitrini kırıp indirse, üstünü başını yırtsa, yoldan geçen birini itse?

Acaba deli miyim, diye soruyorum kendime bazen. Mutlu olabilmek için her şeyim mevcutken illa aklıma saçma sapan şeylerin takılıp keyfimi kaçırması gerekiyor.

Adamın biri karşıdan karşıya geçip bize yaklaşacak olsa kalbim çarpıyordu. Biliyorum: Dünyada tek sevgi-limle ikimiz olalım isterdim.

Kolunu bıraktım ve elimi beline doladım, usulcacık, eğer hoşlanmazsa kızdırmadan, hemen çekebileyim diye.

Kızmadı.

Artık aklımda sadece onu öpmek vardı ama yürür-ken buna cesaret edemiyordum, dudaklarını tutturamazsam diye.

"Biraz duralım. Size bir şey söylemek istiyorum."

Sesim titriyordu. Ellerini tuttum ve dilimle dişleri-mi temizledim.

"Ne söylemek istiyorsunuz, mösyö?"

Onu kendime çektim. Dizlerimiz tahta toplar gibi çarpıştı. Ayaklarına basmamak içi dengemi korumaya çalıştım.

Sonra aniden onu öpüverdim.

Doğrulurken şapkamın onun şapkasını ittiğini hissettirdim. O şapkasını hemen gözlerinin üzerine indirdiyse de bunun onu rahatsız ettiğini anladım.

Kollarım iki yana sarkmış, mahcup, onu bir daha öp-meli yoksa özür mü dilemeliyim, bilemez haldeydim.

Kürk mantoya bürünmüş, genç ve güzel bir kadın yanımdan geçti. Kızardım çünkü Blanche'ın kışkırtıcılığını hissettim. Haset, kadınlarda neden bu kadar sakil duruyor, bilemiyorum.

"Mösyö, saat on olmuştur, biliyor musunuz. Gidip şarkımı söylemeliyim."

"Evet... Ama.."

"Ama?"

"Sizi bir kez daha öpmek isterdim, bu kez şapkasız."

"Peki, isterseniz."

Başlarımız açık, uzun uzun öpüştük. Blanche öyle yanımdaydı ki gözlerini seçemiyordum.

Beni hafifçe itti.

"Acele edelim. Geç kalacağım."

Şemsiyenin altına sığınan çiftler gibi birbirimize sarılarak geri döndük.

Trois Mousquetaires kafesi tıklım tıklımdı. Tahta bir sahnede bir komedyen şarkı söylüyordu. Afişlerde operet şarkıcısı Myrtha vardı.

Blanche üzerine tebeşirle "sanatçılara mahsus" yazılmış bir kapıdan içeri girerken ben de oturdum.

Müşteriler şarkıcının sevgilisi olduğumu düşünerek hayranlıkla baktı.

Komedyenden sonra sahneye Bretonyalı bir tenor çıktı. Uzun saçları sayesinde yakışıklı görünen piyanist "Paimpolaise"i çaldı.

Yanımda bir külhanbeyi başını eğmiş şarkıyı kendi kendine mırıldanıyordu. Gömleğinin kolundan, bileğinin üzerindeki dövmenin yarısını görüyordum. Daha ötede bir kadın likörden yapış yapış olmuş parmaklarını yalıyordu.

Sonra Blanche sahneye çıktı. Beni gözleriyle arayacağını sandım ama o hiçbir şey yapmadı.

Üç şarkı söyledi, ellerini kavuşturarak ve bitirdiğinde eteklerini tutarak sahneden indi.

Birkaç dakika sonra yanıma geldi.

"Eve dönme vakti."

"Eviniz uzakta mı matmazel?"

"Evet, Lafayette Sokağı'nda, Modern' Otel."

II

Bir saat sonra otelin kapısından giriyorduk.

Bir *bellboy* koltuğa çökmüş uyuyordu, bacakları birbirine bağlanmış gibi bitişik duruyordu.

Bir aynada yürüyüşümü uzaktan görüyordum ve kendimi izlemeyi sürdürmek için halıdan dışarı taştım.

Merdivenlerin ışığı gece boyunca açık tutuluyor olmalıydı. Bakır çubuklarla sabitlenmiş olan halı, ortama belli bir hava katıyordu.

Blanche'ın odası dağınıktı. Kaloriferin üzerinde bir mendil kuruyordu. Dolabın üzerindeki anahtardan bir gömlek sarkıyordu.

Tavanın ortasındaki kancaya lamba asılmamıştı.

Oturmaya cesaret edemediğimden ve bu dört duvar arasında ne yapacağımı bilemediğimden odayı arşınılıyordum ve aynalı dolabın önünden her geçişimde tepesine yığılı karton kutular sarsılıyordu.

Blanche perdeleri bir türlü çekemedi. Çok yüksekteki halkalar, çubukların üzerinde kaymıyordu. En sonunda başardı.

Sonra beni umursamadan soyundu: İç gömleğiyle kaldığında artık farklı görünüyordu.

Saç tokasının kıvrık ucuyla kulaklarını temizledi. Yıkandı ama garip bir şekilde.

Yalınayak gezinmeye başladığından beri daha kısa adımlar atıyordu.

Aniden yorganın altına kayıverdi, ayak tabanlarını yatağın dibindeki yolluğa silmeyi ihmal etmemişti.

Sabahın köründe uyandım. Zemin katın ışığı pencereden içeri sızıyordu. Yağmur yağıyordu. Döşeme taşlarına düşen damlaların sesini duyuyordum.

Blanche uyuyordu. Yatağın neredeyse tamamına yayılmıştı.

Burun delikleri ve alnı parlıyordu. Ağzı aralıktı ve dudakları ayrılmış olduğundan artık aynı ağza ait değilmiş gibi görünüyordu.

Yatağımı arıyordum. Usulca kalkmak, giyinip gitmek isterdim; dışarıda, yağmurun altında olmak, bu nefesimizin ve havasız kalmış kumaşların kokuttuğı odayı terk etmek.

Gün yavaş yavaş ağarıyordu. Bir sandalyeye yığılmış giysileri ve şöminenin üzerindeki gereksiz vazoları seçebiliyordum.

Birdenbire Blanche'ın gözkapakları açılıp boş bakan iki gözü açığa çıkardı. Bir şeyler mırıldandı, bacaklarını oynattı ve bilinçsiz bir hareketle tüm örtüleri üzerine çekti.

Yataktan çıktım, saçım başım dağılmış, gömleğim koca dizlerimin üzerine düşüyordu.

Soğuk suyla, sabunsuz yıkandım ve hâlâ uykulu halde pencereye çıktım.

Tanımadığım bir sokak, tramvaylar, şemsiyeler ve bir balkona asılı, kocaman, altın rengi harfler gördüm.

Gökyüzü griydi, başımı kaldırdığımda damlalar alnımı ıslatıyordu.

"Gidiyor musun, şekerim?"

"Evet."

Hızlıca giyindim.

"Seni ne zaman görebilirim, Blanche?"

"Bilmem."

"Yarın?"

"İstersen."

Sevgilimi alnından öptüm ve çıktım.

Merdivenler çikolata kokuyordu. Yerde bir tepsi gördüm.

Bir dakika sonra sokaktaydım.

Blanche'ı bir daha görmek için hiçbir girişimde bulunmadım.

I

Ev sahibi beni evden attı.

Anlaşılan, kiracılar benim işsizliğimden yakınmış. Oysaki gayet mazbut bir yaşıntım vardı. Merdivenlerden usulca inerdim. Herkesle de iyi geçinirdim. Üçüncü kattaki yaşlı kadın ağır bir file taşıyacak olduğunda taşımasına yardım ederdim. Ayaklarımı merdivenden önceki üç paspasa da silerdim. Girişe asılı apartman talimatlarına uyardım. Basamaklara tükürmezdim Mösyö Lecoin gibi. Geceleri eve dönerken aydınlanmak için yaktığım kibritleri yere atmazdım. Üstelik kiramı da ödüyordum, evet, ödüyordum. Kapıcıya bahşiş namına tek kuruş vermediğim doğru ama yine de pek rahatsız etmezdim onu. Sadece haftada bir-iki kez gece ondan sonra döndüğüm olurdu. Kapının ipini çekmek de bir kapıcı için atla deve değil yani. Hiç düşünmeden, uykusunda bile yapar o kadarını.

Altıncı katta, diğer dairelerden uzakta oturuyordum. Şarkı söylemez, gülmezdim, nezaketen, çalışmıyordum çünkü.

Benim gibi çalışmayan ve çalışmak istemeyen bir adam daima nefret uyandıracaktır.

Bu işçi apartmanının delisiydim ben, herkesin ol-

mak istediği kişiydim. Özgürlüğü uğruna kendini etten, sinemadan, yünden mahrum edendim. Ben insanlara her gün istemeden sefil hallerini hatırlatandım.

Özgür olmam ve sefaletten hiç çekinmemem affedilmedi.

Ev sahibi beni resmen attı evden, pullu kâğıtla.

Komşularım ona adi, kibirli biri olduğumu hatta belki eve kadın getirdiğimi bile söylediler.

Ne kadar cömert olduğuma Tanrı şahittir. Tanrı bilir tüm yaptığım iyilikleri.

Tıpkı küçükken bana üç-beş kuruş veren bir beyin hafızamda yer etmesi gibi pek çok çocuk da büyüdüğünde beni hatırlayacaktır zira sık sık armağanlar veririm onlara.

O kalplerde daima yaşayacağımı bilmek, müthiş bir mutluluk.

Odamdan ayrılmam gerekecek. İnsanları dehşete düşürecek kadar acayip bir hayatım mı var yani? Sanmam.

On beş gün sonra başka yerlerde olacağım; bu üç yılımı geçirdiğim, asker üniformamı çıkardığım, terhis olduğum için mutlu olacağımı sandığım odanın anahtarı olmayacak artık bende.

Evet, on beş güne kadar çekip gideceğim. Belki o zaman komşular pişmanlık duyar zira değişiklik daima insanlara dokunur, en duyarsızlara bile. Belki bir an için de olsa ayıp ettikleri hissine kapılırlar. Bu kadarı yeter bana.

Boş odama gelecekler ve artık mobilyalar olmayacağından gömme dolaplara bakacaklar ama hiçbir şey bulamayacaklar.

Bitti. Artık güneş duvarda saati göstermeyecek. Ka-

pı komşum, hasta adam gidişimden on beş gün sonra ölecek çünkü bir yenilik gerekir. Bir şeylerin boyasını yenileyecekler. İşçiler çatıyı aktaracak.

Çok garip, her şey nasıl da değişiyor yokluğunuzda.

II

Kiralayacak oda bulamadım, ben de mobilyaları sattım.

Saat gecenin onu. Otel odamda yalnızım.

Oh! Basıp gitmiş, Montrouge'u terk etmiş, komşularımdan kurtulmuş olmak ne mutluluk.

Çevreme bakıyorum zira bu odada yaşayacağım sonuçta. Gömme dolabı açıyorum. Raflara serili gazete kâğıtlarından başka hiçbir şey yok.

Pencereyi açıyorum. Avlunun durgun havası içeri dolmuyor. Karşıda bir perdenin ardında bir gölge geçip duruyor. Bir tramvayın demir tekerlerini duyuyorum.

Odanın ortasına geliyorum. Düzgün yanan mum artık eriyor ve sabit duran alev tütüyor.

Su bidonunun ağzı katlı bir havluyla örtülmüş. Bir bardak ters çevrilip sürahinin ağzına geçirilmiş. Lavabonun önüne serilmiş muşambada ıslak ayak izleri var. Karyolanın yayları parlıyor. Merdivenlerden tanımadığım sesler yükseliyor.

Duvarların alçısı, yatağın örtüsü gibi beyaz. Bitişik odada tanımadığım biri hareket halinde.

Bir sandalyeye oturup –katlanır bir bahçe sandalyesine– geleceği düşünüyorum.

Günün birinde mutlu olacağıma, günün birinde birilerinin beni seveceğine inanmak istiyorum.

Ama öyle uzun zamandır umudu geleceğe bağlamış haldeyim ki zaten!

Sonra yatıyorum – sağ yanıma, kalpten ötürü.

Kaskatı kesilmiş örtüler öyle soğuk ki ancak usul usul uzanabiliyorum. Ayak derilerimin sertleşmiş olduğunu hissediyorum.

Kapıyı tabii ki kilitledim. Ama yine de bana sanki açılmış, birileri içeri girecekmiş gibi geliyor. Ne mutlu ki anahtarı kilidin üzerinde bıraktım; kimse ikinci bir anahtarla giremez böylece.

Uyumaya çalışıyorum ama aklım valizin içinde katlı halde, kırısmakta olan giysilerime takılıyor.

Yatağım ısınıyor. Yorganı açmamak için ayaklarımı hiç oynatmıyorum; çünkü bu ürpermeme yol açıyor.

Üzerine yattığım kulağımın düz durduğundan, katlanmamış olduğundan emin oluyorum.

Kepçe kulaklar öyle çirkin ki.

Bu taşınma işi sinirlerimi bozdu. Sanki elim kolum bağlanmış da kurtulmaya çalışıyormuşum gibi kıpırdanmak geliyor içimden. Ama direniyorum: Uyumalıyım.

Gözlerim fal taşı gibi açık ama hiçbir şey görmüyor, pencereyi bile.

Ölümü ve gökleri düşünüyorum zira ne zaman ölümü düşlesem aklıma yıldızlar geliyor.

Kendimi sonsuzluk karşısında ufacık hissediyor ve hemen bu düşüncelerden sıyrılıyorum. Yaşayan, sıcak bedenim bana güven veriyor. Tenime aşkla dokunuyorum. Kalbimi dinliyorum ama elimi sol göğsüme koymaktan

özellikle kaçınıyorum çünkü hiçbir şey beni o söz geçiremediğim ve kolayca durabilecek olan nabız kadar dehşete düşüremez. Eklemlerimi oynatıyor ve acı vermediklerini görünce daha rahat nefes alıyorum.

Ah! Yalnızlık ne güzel ve ne hazine şey! Kendimiz seçtiğimizde nasıl da güzel! Bize yıllarca dayatıldığında nasıl da hazine!

Bazı güçlü insanlar tek başınayken yalnızlık çekmez ama ben zayıf olduğumdan arkadaşım yokken yapayalnızım.

Yalnızlık ne güzel ve ne hazin şey! Kendimiz seçtiğimizde nasıl da güzel! Bize yıllarca dayatıldığında nasıl da hazin! Bazı güçlü insanlar tek başınayken yalnızlık çekmez ama ben zayıf olduğumdan arkadaşım yokken yapayalnızım.

Savaş gazisi Victor Bâton, kendine bir arkadaş arıyor. Mütareke yıllarının fakir Paris'inde yalnız bir hayat çok zor. Bâton her gün köhne dairesinden eski püskü kıyafetleriyle çıkarak Paris'in yoksul mahallelerinde, aşevlerinde ve duman altı barlarında o insanı arıyor. Bazen yanılsa da umudunu yitirmiyor; insan sevgisiz ve yalnız yaşamaya mahkûm olabilir mi?

Emmanuel Bove'un 1924 tarihli ilk romanı *Arkadaşlarım*, Samuel Beckett ve André Gide gibi yazarlara ilham vermiş, artık tekrar hatırlanmayı hak eden bir modern klasik.

"Burjuvazinin öbür ucundaki Proust."

Keith Botsford

#kayıpklasik #birincidünyasavaşı #yoksulluk #yalnızlık #arkadaşlık

 can

19 TL

 canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4238-5

9 789750 742385